

Jesu koty rewarà kō

Jesu koty rewarà ypykwerà kō rekoawerà

Imovyvya

Aã kareta Janejare'e 'Āg omotekokuwa Rukasi tokusiwa teve Teopiru pè maekwerà. Manyvo Jesu remimonokwerà kō ekoi maekwerà okusiwa. Jesu oē oo yva pè paire, Janejare'e o'Āg omuu Jesu koty rewarà kō py'a pupe toike. Jerusarē taa pè ppy omojenu Jesu rewarà kupa. A'e pè ppy teve Jesu noerovijai mǎe kō ojuka Jesu koty rewarà kō mō. Aja paire, a'e pe wyi ojimosāsāi kupa ky'y. Ajaate āmō vvy vvy rupi oo kupa ky'y. Āwivo Janejare'e ayvu Jesu rewarà ojimosāi pirujē taa taa rupi. Pauru ywesō Jesu koty rewarà kō noesa tari mijā. Ajamā'ē a'e ajaire Janejare'e omotee. Ajaate Pauru ywesō oo vvy vvy rupi jane kō motekokuwa, tokuwa manyvo Jesu rekoa rupi tekoua kupa ky'y. Oo remē Rukasi oo upi. Ajawyi Pauru rewarà ywesō Rukasi okusiwa. Aã kareta Janejare'e 'Āg poromokasia rè ywesō poromotekokuwa. Ikasia rupi tē Jesu koty rewarà kō ijatyray pirujē vvy vvy rupi.

Jesu wemimo'ekwerà kō omotekokuwa jētā oēa renone kytire remēwarà

1 ¹ [Rukasi remikusiwarerà.] Eremikusiwarerà tē aã kareta, ejimorypa Teopiru pewarà. Jypy remē itōkō akusiwa imonooka Jesu rekoawerà neupe, terekuwa pirujē manyvo ekoi maekwerà. Eewarà akusiwapa neupe, “Aje sipō?” tere āmē ky'y. Āmō, ijayvukwerà poromotekokuwa ee maekwerà itōkō akusiwapa teve. Pirujē oposiko ppy remēwarà itōkō akusiwapa neupe.^a ² Ajaate Janejare'e weraa Jesu yva pupe oo remēwarà ve itōkō akusiwa. Āmē Jesu noēive oo remē, wayvu omome'u rā^l wemimono rā kō pè. Janejare'e 'Āg kasia rupi omotekokuwa kō. A'levo wereko imokasi kō. ³ A'e kō pè teve ojisaoka mijē, ojimomorijau omānō maire, opoera opō'ā

^a 1.1 Ruk. 1.1-4

mijê paire. Nomãnoĩ mãẽ vo jê ojimoikatu ijupe kô tomãẽ mijê wee. Ajaate 40 'arà rômô tesô werokwapa ojimoikatu tê jê ijupe kô ipi. [Mãrãna jikuwa eã kô oinô tê jê ovake kô, tomãẽ ee kupa.] Ajawyi, “Aje ywete nomãnoĩ ky'y”, e'i kupa. Omogeta kô teve, tokuwa katu manyvo tekoua Janejare'e Janerôvijã ywete rômô janerereko remêwarà. ⁴Ãmê ãmô 'ary pè ojimoaty mijê eeve kô ojimi'u upa. ãmê kee e'i ipô oporegeta ijupe kô:

– [Poropyteporopa eremimono rã kô rômô, eayvu mojenuarà kô rômô.] Pepyta rã'i ikô ike Jerusarê taa pè nê, ajaate Papa o'Ãg omuutã rã'i peupe ike. A'e tapeãrô rã'i, e'i. A'e rê poromotekokuwa amãno e'ãve peupe, e'i.^b ⁵[Ãwitô Juwãno erenone rupi uu, ãwivo ve Papa 'Ãg erakypy rupi ve uutã, e'i.] Aje Juwãno poromojãmorí yy pupe tê, oityppyipaoka waiwererã Janejare'e pè kupa remê. Ajamãẽ age'e sôsi Papa 'Ãg tê tesô uutã oike pepy'a pupe penerekoarã rômô ky'y, e'i. Nipuku'ai a'evotã, e'i.^c

Jesu oẽ yva pupe oo ky'y remêwarà

⁶Ãmê Jesu pyri ojimoaty mãe kô e'i ijupe:

– Jôvijã, age'eve sipô nejikuwatã Isaeu kô rôvijã wasu rômô neiko ky'y? ãwitô tãmô Tavi jôvijã wasu rômô ekoi karamoe remê, ãwivotã pô neiko? e'i kupa.^d

⁷E'i ãmê Jesu ijupe kô:

– Aje aepe jaa napekuwai, napekuwa kuwa'ai rewarã mô, e'i. Papa kôrijô tê okuwa manyvo remê a'evotã aiko, e'i. Wemikuwa rupi e'ipa a'evoa rã. Pejê napekuwa amãtejê'ai ajamãẽ a'evô eikoa rã, e'i. Napekuwa'ai mã jay rê avãetã mãẽ, manyvo 'arã remê avãetã mãẽ, e'i.^e ⁸Ajamãẽ, aje o'Ãg omurokatã pejê. A'e sôsi pemokasiokatã ky'y. ãmê si pirujê erekoawerã pemojenutã erokwa ikasia rupi ãmê ky'y, e'i. Pemojenu jenutã erokwa jane kô pè, e'i. Jerusarê taa wãnã kô pè ppy pemojenutã. ãmô, Juteja yvy rupiwarã kô pè ve pemojenutã, e'i. ãmô, Samaria yvy rupiwarã kô pè ve, e'i. Pirujê taa maipewarã kô pè pemojenutã, e'i. A'e kô ve tesô pemotekokuwatã, e'i. Erekoawerã rê pemotekokuwa kôtã eremimonokwerã kô rômô, e'i Jesu ijupe kô.^f

[– Hoô, a'evotã ãmê! e'i kupa.]

⁹Ãmê aepe e'i paire Jesu oẽ oo yva pupe ky'y. Wemimono kô rovake oẽ oo. Yva rãtasí pupe oike oo. Ojôvãma yva rãtasí ãmê. Ajaate emígwai kô nomã'ei tesô ee imono ky'y.^g

¹⁰Ãmê emimonokwerã kô omã'ẽ jê ipe yvate kyty upa. Ameve Janejare'e remígwai yvapewarã kô py'awarã mô ojimoikatu ijupe kô. Yva

^b 1.4 Ruk. 24.49 ^c 1.5 Mat. 3.11; Mak. 1.8; Ruk. 3.16; Juw. 1.33 ^d 1.6 Juteu kô nopotai Juteu rôwã mãe kô oôvijã ai kô rômô. Romã wãnã kô. Ajawyi aepe e'i Jesu pè kupa, ojimoaty eeve kupa upa remê. ^e 1.7 Mat. 24.42 ^f 1.8 Mat. 28.19; Mak. 16.15; Ruk. 24.47-48 ^g 1.9 Mak. 16.19; Ruk. 24.50-51

kyty wyi owyjy ojimoikatu ijupe kō. Mōrijō rōmō ojimoikatu ovake kō kupa. Ijyru sī gatu tesō kupa. ¹¹Kee e'i ijupe kō kupa:

– Karireja vvy wānā kō! Peyvatesa jē sō pemājā pekupa! e'i. Awyjepa Jesu oēma oo! Peneve ekoi mijā! Age'e ojivy oo ky'y. Kāramō uu tarā mijē ajamā'ē, e'i. Āwitō oē oo, āwīvotā kāramō owyjy tarā mijē uu, ike vvy pē, e'i ijupe kō.

[– Haa! A'evotā si! e'i āmē kupa.]

Jesu remimonokwerà kō manyvo ekoi Jesu oo paire remēwarà

¹²Āmē ajaire Jesu remimonokwerà kō ojivy oo ky'y. Oriveiraty vvytyry pe wyi ojivy oo kupa, Jerusarē taa kyty. Nikupei Oriveiraty Jerusarē mē wyi. Jimoava 'arà remē nou a'e kyty remē, jajivy jē kuwa a'e kyty wyi aja 'ary peve ipi, nikupei rewarà mō. ¹³Āmē ovāema kupa remē, tetā ge'ypa pē oike kupa, jura pē. Ma'e kō ojiupi mē kō: Peturu. Juwāo. Tiaku. Aātere. Piripi. Tome. Patoromeu. Mateusi. Tiaku, a'e Aupeu ra'yrerà. Āmō, Simāo. Juteu kō vvy rē okāte'ā mā'ē a'e. Āmō, Juta, a'e Tiaku ra'yry. Mokoepjō ojiupi jura pē mē kō. A'e pē tui rā'ī kupa upa.^h

Jutasi rekovijarà rā opyteporo kupa remēwarà

¹⁴Āmē a'e kō watyry revejē ojimoaty Janejare'e pē oporegeta ipi. Wāivigwerà kō reve. Jesu y ve ipyri kō tui, Maria. Imōmirī kō ve ipyri kō tui. A'e a'e kō ojeeve ojimoaty Janejare'e pē oporegeta ipi. Kō'ē jawe jawe a'evo ekoi kupa ipi.

¹⁵Āmē āmō 'ary pē Jesu koty rewarà kō pirujē ojimoaty mijē, Jesu remimonokwerà kō pyri. Aty wasu tesō ojimoaty ky'y. 120 rōmō tesō ojimoaty kupa upa. Āmē Peturu opō'ā imogeta kō. [Jutasi rekovijarà rā rē oporegetatā ijupe kō.] ¹⁶⁻¹⁷Kee e'i ijupe kō:

– Eretārā kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Sipyteporo Jutasi amyry rekovijarà rā, orereve toposiko mē rā. A'e itōkō janerōvijā ome'ē āpā kō po pē tojuka kupa. A'e Jutasi mānōawerà rewarerā Janejare'e 'Āg e'ipa amātejē tāmō Tavi pē tokusiwa. Aekwerà rupi katu tē age'e, e'i.

¹⁸(Kee e'i itōkō ojjuka omānō. Jesu ome'ētā āpā kō po pē rewarà mō itōkō, āpā kō karakuri ome'ē ijupe, mārānai rā repy rōmō mijā. A'e karakurikwerà rē itōkō ajaire kāramō Juteu rōvijā kō vvy opy tetā rena rā mijā. A'e pē itōkō ojimomarama omānō Jutasi ky'y. O'a ojejkwero omānō, wāgyoay rewarà mō. Wyy opei tesō okwa a'e pē. A'evo Jutasi ojjuka omānō. ¹⁹Āmē ajaire itōkō a'evoa ojenu jenupa Juteu kō pē ky'y. Jerusarē taa rupi ojenu jenu okwa. Ajawyi “Tuwy peiawerà” omo'y a'e pē kupa. “Aseutāma” e'i a'e pē wayvu rupi kupa.)ⁱ

^h 1.13 Mat. 10.2-4; Mak. 3.16-19; Ruk. 6.14-16 ⁱ 1.19 Mat. 27.3-8

²⁰E'i jē Peturu ijupe kō:

– Kee ojikuswiwa amātejē Jutasi rewarà: “*Oitytà oo wetā. Ava noike'āi etāgwerà pupe ojimoena. Tapererà rōmōtā tē tui upa ky'y*”, e'ipa tāmō Tavi ojīgarà rupi. Kee e'i teve: “*Ava mō toposiko mijē ekovijarerà rōmō. Kōitokō oposiko iko ipi. Aekwery vo*”, e'i amātejē teve tāmō Tavi.^j

²¹⁻²²E'i jē Peturu:

– Ajawyi ekovijarā rā oropyteporotā toposiko mijē orereve. [Kōitokō Jutasi amyry oposiko orereve iko ipi mijā, ta'evō, e'i.] Kee e'i mǎē tē ikō toropyteporo nē. Pirujē Jesu rekoawerā wesa esapa iko maekwerā tē. Juwāo amyry omojāmōrī Jesu remē omǎē ee maekwerā tē, e'i. Pirujē Jesu manyvo ekoia rē omǎē maekwerā teve oroesatā, e'i. Okuwa Jesu rupi jaa jaa ipi remēwarā, a'e kuwaparā teve, e'i. Ajaate opoera oē oo yva pē remē omǎē maekwerā tē, e'i. A'evō mǎē toposiko orereve. “Aje ywete Jesu opoera omānō maire”, te'i orereve iko, e'i Peturu jane kō pē.^k

[– Ōō aje ywete. A'evō remē ikatu, e'i kupa.]

²³Ajawyi mōkōi rōmō rā'ī kwaima'ekwerā wesa kupa, aekwerā resakarērā kō. Kejō wesa kupa. Juse Jutu eu erā pē mǎē. Pasapa eu teve ijupe. Āmō, Matia eu erā pē mǎē. Mokocejō wesa rā'ī kupa. [Ajāmāē pe'īte wesatā kupa, Jutasi rekovijarerā rōmō. Ajawyi mōkōi revejē rōwā wekyitā kupa.] ²⁴Ajawyi oporegeta rā'ī Janejare'e pē kupa, tomotekokuwa kō. Kee e'i ijupe kupa:

– Janerōvijā! Norokuwai orep'y'a ipi. Ene kōrijō tē pirujē nekuwa orep'y'a ipi, e'i kupa. Ajawyi ere oreupe mā pō nepyteporotā āā kwaima'e mōkōi wyi, e'i kupa. Mā pō nepota toposiko neupe neayvu rupi, poromotekokuwa mǎē rōmō? A'e emojikuwaoka oreupe torokuwa. ²⁵Oposikotā neremimono rōmō Jutasi amyry rekovijarerā rōmō, e'i kupa. A'e oposikoa wyive itōkō opoi oo, nivoi ekoi neupe rewarā mō. Ajawyi ajaire jimomorijaua rena kyty tē ekoi ky'y. Ajawyi manyvo ne'ī'āi iko ky'y. Ajawyi ekovijarerā rā emojikuwaoka oreupe, e'i Janejare'e pē kupa.

²⁶Aepo e'i kupa ire omomo momo rā'ī jimaraita mō esa, tokuwa mā Janejare'e opyteporooka ijupe kō, toposiko eeve kō ky'y. A'e rupi mōkōi mǎē kō wyi Matia eu erā pē mǎē opyteporo kupa. A'e toposiko, 11 rōmō mǎē kō reve, Jesu remimonokwerā kō reve āmē. [A'evō 12 rōmō oiko mijē kupa ky'y.]

Janejare'e o'Āg omūtā Jesu koty rewarà kō pē remēwarā

2 ¹Āmē Juteu kō ojimoaty Jerusarē mē Janejare'e moetea 'arā rerokwa. Pētekosi^l eu a'e ja'aa 'arā pē. Āmē Jesu koty rewarà kō ve

j 1.20 Jīg. 69.25; 109.8 ^k 1.21-22 Mat. 3.16; Mak. 1.9; 16.19; Ruk. 3.21; 24.51

^l 2.1 Kōitokō karamoe remē Janejare'e wayvu ivo tekoua rewarā ome'ē tāmō Moisesi kō pē. Aekwerā rē oja'atā kupa.

ojimoaty kupa upa, Jerusarē taa pè. Tetā wryy pè ojimoaty kupa upa, pirujē ojipyri. ²Āmē py'awarà mō tyapu ojenu ijupe kō. Yvytu wasu ryapu vo maevo sō tite ojenu ijupe kō. Yva kyty wyi tē ojenu. Py'awarà mō tesō tyapu oporakapa oka wryy. ³Ameve tata reny vo mǎ'ē rē omǎ'ē kupa. Pirujē a'e tetā wryy pewarà kō omǎ'ē ee. Pirujē jane kō pè ojimosāi, ijāvijō kō jē. Ijapyte kō 'aryvo opyta a'e tata vo mǎ'ē. ⁴Āmē Janejare'e 'Āg oike ipy'a kō pupe. [A'evō remē oēma tetā wryy pe wyi] Janejare'e ayvu mojenu jenu kupa. Āmō āmō ayvu rupi tē tesō oporegeta imojenu kupa, [wemikuwa e'ā rupi tesō. Janejare'e 'Āg tē a'evō werekooka kō, toporegeta iteetejē ayvu rupi kupa.]

⁵Āmē jakatu jane kō mōa'ārōwā Jerusarē taa pè ekoi, Juteu kō. Āmō yvy yvy pe wyi uu uu kupa maekwerà kō. ⁶A'e kō aepo jaa wenu remē, “haa!” e'i tesō enu kupa. Ajawyi atyry ojimoaty omǎjā ee, āmō āmō yvy wānà kō ayvu rupi tē Jesu koty rewarà kō oporegeta remē. Ajawyi wayvu rupi tē wenu kupa, ojāvijō kō jē. Ojimonyi tesō enu āmē kupa. Ojapyaka sātāmy tesō ee kupa upa. ⁷Ajawyi e'i kupa:

– Haa! Manyvo sipō janeayvu rupi tē e'i katu oporegeta kupa ky'y, āwisō Karireja yvy wānà kō teipe kupa mijā! e'i kupa. ⁸Ajamā'ē e'i katu janeayvu kō rupi oporegeta tisienu katu, janejāvijō jē! ⁹Ojevo jē rōwā jane kō. Āwīvo ve iteetejē jane ayvu kō. Kejō tesō rōwā ipe jane kō mijā: Patia, Meja, Erā, Mesopotami, Juteja, Kapatosi, Pōtu, Asia. ¹⁰Āmō, Piriija. Pāpiria. Āmō, Ejitu yvy wānà kō. Āmō, Sireni taa wasu pyri'ije'ē wānà kō. Ripia yvy pè Sireni taa wasu. A'e pyri'ije'ē wānà kō. Āmō, Romā taa wānà kō. ¹¹Āmō, Kereta ypō'ōgwerà pe wyi uu maekwerà kō. Āmō, Arapia yvy pe wyi uu maekwerà kō. Āwitō Juteu kō, āwīvo ve ojimojuteu mǎe kō tē, Juteu kō vo Janejare'e omoe'e ipi mǎe kō tē. Mokopejō tesō jane kō ike, iteetejē. Āmō āmō tē janeayvu kō. Manyvo sipō pirujē sienu janeayvu rupi oporegeta kupa remē? “Janejare'e okāte'ā janere”, e'i mǎ'ē rē oporegeta kupa remē, sienu katu! e'i kupa.

¹²Āmē manyvo ne'i kupa. Āmē e'i e'i ojiupe kupa:

– Haa! [Manyvo sipō janeayvu kō rupi py'awarà mō oporegeta kupa, āwisō janeayvu nokuwai epe remē? Noenui epe kupa remē?] Manyvo jaa tē āwīvoa? e'i e'i ojiupe kupa.

¹³Ajamā'ē āmōgwerà oojai kōrijō.

– Oka'u teipō āwī kō! e'i tite kupa, Jesu koty rewarà kō pewarà mō.

Peturu poromotekokuwa remēwarà

¹⁴Āmē Peturu opō'ā oporegeta wayvukasi rōmō aty wasu kō pè. 12 rōmō mǎe kō opō'ā ojiuvuri kupa. Peturu kee e'i aty wasu kō pè:

– Eretārā Juteu kō, pirujē Jerusarē taa wānà kō ve, tapejapyaka katu ikō aporegeta pejē remē nē! e'i. Emǎ'ē! “Manyvo e'i pōkō oporegeta janeayvu kō rupi?” pejē, e'i. Amome'utā peupe ky'y, e'i. ¹⁵“Oka'u mǎe kō

teipõ āwī kō”, pejë tite pō ore? Ānī! Oroka'u mǎ'ē rōwǎ ore, e'i. Ava jē rōwǎ kwaray oēmokopa uu remē oka'u ipi! e'i.^m

¹⁶ E'i jē Peturu:

– Janejare'e ayvukwerà rupi katu tē oroporegeta peayvu kō rupi. Aã aje ywete mǎ'ē rē okusiwaokapa amātejē karamoe remē, wayvu mojenuarà pè, Joeu eu ijupe mǎ'ē pè. Kee e'i Janejare'e ikusiwaokapa amātejē maekwerà rupi tē:

¹⁷ “Keetà arekotà mārānà jikuwa e'ā, Penōvijā ywete 'arà renone.

Amosāitā e'Āg jane kō pè erokwa, pirujē [ere oja'a mǎe kō pè,] e'i. A'evo remē pejeapyry rā kō eayvu omojenu jenutà erokwa. Keetā ajikuwa ijupe kō.

Kōnomiokyrerà kō pè ajimoikatutà tomǎ'ē ere kupa.

Ka'akuwarerà kō pè amē ikery pè tē ajisaokatà teve.

Ikery pè tē aporegetatà ijupe kō. A'evo opouvaità ere kupa.

¹⁸ Eremigwai kō pè tē amosāitā e'Āg a'evo remē.

Āwitō kwaima'e kō pè e'Āg ame'ētā, āwīvo vetà wāivīgwerà pè.

A'evo remē sōsi eayvu omojenu jenutà erokwa kupa, e'Āg kasia rupi ky'y.

¹⁹ Āmē amoteetā 'arà. Poromonyi mǎ'ē amojisaokatà.

Yvag pè amojisaokatà. Yvy pè ve ipojy mǎe kō ainōokatà.

Oikotà tuwy. Āmō, tata. Āmō, tata rātasī wasu.

²⁰ Kwaray ijāpatōnusutā. Jay ipirātā, tuwy vo.

Āmē sōsi Penōvijā ywete 'arà okwatà ky'y. Ipojy wete mǎ'ē rōmō okwatà.

Jōvijā wasu rōmō ojikuwatà uu. Owaraytā ovāe remē. Ikatuaytā.

²¹ Āmē jane kō ojiporijauesaatà ijupe ky'y. ‘Erōvijā wasu, eporijauesa rejupa, taa e'ā jimomorijau wasua rena kyty aiko karuaru’, e'itā.

Pirujē aepe e'i mǎe kō oporijauesa kōtā ereko katu kō amē”, e'i

Janejare'e ikusiwaokapa amātejē [Joeu pè] maekwerà.”ⁿ

[Aepe e'i maekwerà rupi katu oroiko age'e, e'i Peturu.]

²² – Isaeu kō, pejapyaka katu ikō Jesu rewarà amojenu peupe remē nē. Temirovija tē Jesu Nasare wānā. Janejare'e tē omokasi mārānā jikuwa e'ā poromonyi mǎe kō toinō penovake, itekorā mǎe kō tomokatu teve ipi. Āwī rapijarā. A'evo itōkō Janejare'e omojikuwaoka ipe Wemimuurerà peupe mijā. Pepytery pè itōkō a'evo ekoi, Juteu kō pytery pè. ²³ Ājamǎ'ē janerōvijā kō ome'ē Jesu pepo pè, tapejē manyvotà pereko. “Pemopotuputuri vyvra jipokana rē ijuka!” pejë kōrijō itōkō. Nivoi

^m 2.15 Juteu kō, karumē ojimi'u remē kōrijō tē uvary aisiriri katu mǎ'ē o'u ipi.

ⁿ 2.21 Joeu 2.28-32

māe kō pè pejukaoka. A'evoa Janejare'e okusiwaokapa amātejē. Ajawyi ijayvu rupi tē sikaepo a'evo pereko.^o ²⁴ Ajamāē pejuka paire Janejare'e omomoera imopōā mijē, awyje māerā rōmō toiko mijē, nomānō'āi māerā rōmō. Mānōa kasia pupe wyi wenōe. Ajawyi mānōa nikasi Jesu pè ky'y.^p ²⁵ A'evoa rā rē kee e'i amātejē tāmō Tavi ikusiwa karamoe remē, [Jesu ayvu rōmō]:

“Kōē jawe jawe amāē nere ipi, Erōvijā ywete rē.

Epyri neiko ipi, e'ekatu kytyre.

Nepy'a pirai aiko ipi, emokasi rejupa ipi rewarà mō.

²⁶ Ajawyi eroryvay nere aiko ipi,

nekāte'ā ere rewarà mō.

Erorya amojenu ipi.

Akuwa nereity'āi rejupa amānō remē.

Nepyri aiko karuarutā.

Ajawyi epy'a katutā amānō.

²⁷ Nereity'āi omānō māe kō rena pè rejupa.

Ereāgwerà neremonēoka'āi tyvy pè, neupewarà tē ije rewarà mō.

²⁸ Nerekoa nemojikuwaoka ije, a'e rupi taiko.

Erorya neinōtā ije āmē, terory māerā tē aiko ky'y,

nepyri taiko karuaru māē rōmō taiko”, e'i Tavi ikusiwa

maekwerà.^q

Jesu ayvu rōmō aepo e'i maekwerà, e'i Peturu. ²⁹ Tapejapyaka katu ikō aepo jaa rē poromotekokuwa remē nē, erētārāgwerà kō. A'e Tavi itōkō janerāmōi kō rōvijā wasu rōmō ekoi mijā. A'e itōkō okājā tē. [Ajaire itōkō waty tē kupa.] A'e ryvy itōkō ojikuwa jē upa age'e remē janerena pyri. ³⁰ Ajamā'ē tāmō Tavi oiko jē remē itōkō, Janejare'e ayvu mojenuarà rōmō ekoi mijā. Kee e'i teve itōkō Janejare'e ijupe:

“Āwitō oromōjōvijā wasuoka, āwīvo vetā nejeapyry e'eay rā amuutā

Jōvijā wasu rōmō toiko kāramō nevo iko”, e'i. “Aje ywete a'evo

arekotā”, e'i.^r

Aepo tāmō Tavi amyry omojenu. Okuwa wyi omojenu. ³¹ Okuwapa amātejē manyvotā Janejare'e Remimuurerà Janerōvijā rōmō ekoi remē. Janejare'e omomoera tarā mijē toiko omānō maire. Kee e'i imojenu maekwerà rupi katu: “Janejare'e noityi tyvy kō rena pè. Eāgwerà nomonēokari”, e'ipa amātejē maekwerà.^s ³² Aepo e'i maekwerà rupi katu

^o 2.23 Mat. 27.35; Mak. 15.24; Ruk. 23.33; Juw. 19.18 ^p 2.24 Mat. 28.5-6; Mak. 16.6; Ruk. 24.5 ^q 2.28 Jīg. 16.8-11 ^r 2.30 2Sa. 7.12; Jīg. 132.11 ^s 2.31 Jīg. 16.10

tè Janejare'e omomoera Jesu. Ore ywete oromã'ê ee, oiko mijê iko remê. Ajawyi aepo jaa rê poromotekokuwa orokupa tapeenu, e'i. ³³Ajawyi age'e remê Jõvijã wasu rômõ tè Jesu ekoi ky'y, jane kō Rõvijã wasu rômõ. Tuu Janejare'e tè omojõvijã wasuoka weevejê toiko. Karamoe remê Janejare'e kee e'ipa ijupe: "E'Ãg ame'êtã neupe", e'ipa. Ajawyi age'e o'Ãg omê'ema Jesu pè, wayvu rupi katu. O'Ãg kasia rupi si oremomoregetaoka peayvu rupi, toroporegeta age'e ky'y, ijayvu tapeenu ky'y, e'i. ³⁴Janejare'e omomoera paire, ekõve reve weraa wena kyty, yva pè. [Tãmõ Tavi rõwã weraa. Jesu tè weraa. Tãmõ Tavi amyry ãmê omãno e'e kõiijõ tè.] Kee e'i tãmõ Tavi amyry ikusiwa amãtejê Jesu rewarà rã rê:

"Janejare'e e'i Erõvijã ywete pè:

'Ejo e'ekatu kytyre tereapy, erevejê, Jõvijã wasu tè ene rewarà mō', e'i.

³⁵ 'Neãpã kō newyry kyty ainõtã.

I'arã kō gyty ãmê oromoëokatã' ", e'i tãmõ Tavi ikusiwa amãtejê Janejare'e ayvu rômõ maekwerã.^t

³⁶ Jesu pewarã mō aepo e'i amãtejê. Janejare'e Remimuurerã tè ãwĩ, Janerõvijã ywete rômõ. Isaeu kō pejê. Ajawyi pekuwapa kuwasi aepo jaa mijã. Ajamã'ê "aje" napejêi ijupe peiko. Pemoputuputurioka kõiijõ yvyra jipokana rê ijukaoka, e'i Peturu ijupe kō. Opi rã'ĩ oporegeta upa.

³⁷ ãmê aty wasu aepo jaa wenu remê, ojimopirai tesõ enu kupa. Ajawyi e'i e'i Peturu pè, ãmõ Jesu remimonokwerã kō pè ve:

– Oretetãrã kō, aje ywete aepo pejê! Manyvotã pökõ jaiko aepo e'i remê ajawyi? e'i kupa.

³⁸ ãmê Peturu e'i ijupe kō:

– "Manyvotã pökõ?" pejê peiko. Kee a'e pejê. Tapejipy'amogeta ikõ peneko rê nê. Tapejimosioka peaiwererã rê. Tapejimome'u Janejare'e pè peaiwererã reityypyypaoka. Jesu Kiristu remĩgwai kō rômõ pejimojãmorioka, pejãvijõ jê. "Awyjepa" e'itã Janejare'e peaiwererã pè. O'Ãg omuutã pepy'a pupe toike ãmê, e'i. ³⁹Karamoe remê itõkõ Janejare'e o'Ãg me'ea rã omome'u amãtejê. Opota o'Ãg ome'ê peupe, pejeapyrerã rã kō pè ve. Janejare'e nokuwaive mãe kō pè ve opota ome'ê. Pirujê opyteporo wemĩgwai kō rômõ mãe kō pè opota ome'ê, e'i Peturu.

⁴⁰ ãmê Peturu omogeta kō remê, ijayvukasiay wete jê aty wasu pè iko:

– Janejare'e omomoriãuoka kō ywetetã age'ewarã kō ijaiwererã kō rewarã mō, e'i. Ajawyi ikõ tapeityypyypaoka peaiwererã Janejare'e pè ky'y nê! e'i imogeta kō.

⁴¹ Peturu aepo e'i remeve, mõa'ãrõwã werovija ijayvu mãe kō kupa ky'y. Jesu koty rewarã kō rômõ ekoi kupa ky'y, aja 'arã peve. ãmê Peturu kō

^t 2.35 Jĩg. 110.1

omojāmōrī kō imoaty kō āmē ky'y. Mōa'ārōwā tesō a'evo ekoi mǎe kō āmē ky'y. 3.000 rōmō tesō a'evo mǎe kō, Jesu rē oja'a ppy mǎe kō.

Jesu koty rewarà kō ojimoatytà tē jē ky'y remēwarà

⁴² A'evo paireve kōē jawe jawe ojimoaty Jesu ayvu renu kupa ky'y. Ojapyaka katu jome emimonokwerà kō ayvu rē kupa, poromotekokuwa ekoa rē kupa remē. Ojeeve ojimory kupa ky'y. Ojimi'u teve ojipyri kupa ipi. Opopregeta teve Janejare'e pē ojeeve kupa ipi. A'evo Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi kupa ky'y.

⁴³ Janejare'e omomojy wete kupa ipi. Ikasia rupi Jesu remimonokwerà kō mārānā jikuwa e'ā oinō ywete iko. ⁴⁴ Ojee jeeve Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi kupa ipi ky'y, pirujē. Nimoma'e'i mǎe kō pē teve oovajaro oma'e kō ime'ē kupa, āmō Jesu koty rewarà kō pē.^u ⁴⁵ Nokāte'āi oma'e kō rē kupa ipi. Oma'e kō ome'ē teve karakuri repy rōmō kupa ipi. Aekwerà karakuri oovajaro kupa ime'ē ipi, pirujē tiporijau e'ā moma'e repy rā rē kupa. ⁴⁶ Kōē jawe jawe ojimoaty Janejare'e moe'ea retā ppy pē imoe'e kupa ipi. Ojipyri ojimi'u wetā wryy pē ve kupa ipi. Oryvay ojee ojimi'u kupa remē. Oiko tepe'yte iko kupa.

⁴⁷ Janejare'e omoe'e ywete kupa ipi. Oryvay kupa, pirujē a'e wānā kō opota katu kō rewarà mō. Āmē ywesō ijatyray Jesu rē oja'a ppy mǎe kō rōmō āmē ky'y. Janerōvijā ywete kasia rupi a'evo ekoi kupa.

Peturu kō noatai mǎē omokatu Jesu ayvu rupi remēwarà

3 ¹ Āmō 'ary pē Peturu oo Juwāo reve Janejare'e moe'ea retā gyty oporegeta Janejare'e pē. Kwaray ijāpēma remē tē oo kupa. ² Pari rovapyka rupi oiketā kupa, ovapyka ikatuay mǎē rupi. Āmē jakatu a'e pari rovapyka ppy pē kwaima'e mō tui, isaky remeve noatai mǎē. Etāmā kone kone mǎē a'e. Karakuri wārō a'e pē ipi. Kōē jawe jawe a'e pari rovapyka ppy pē tui upa ipi. Oiketā mǎe kō pē ojiporijauesaoka ipi. ³ Ajawyī Peturu kō rē omāē, ovāe oiketā kupa remē.

– Emuu karakuri mō ije! e'i ijupe kō.

⁴ Aepo e'i ijupe kō remē, uu ipyri omāē gatu tesō ee kupa.

– Emā'ē gatu orere, e'i Peturu ijupe.

⁵ Omā'ē gatu noatai mǎē ee kō āmē.

– Karakuri teipō ome'ētā ije, e'i tite oupe.

⁶ Ajamā'ē Peturu e'i:

– Moma'e noroereko! Norekarakuri oroiko! e'i. Norekarakuri sī teve oroiko! Ajamā'ē orokuwa manyvotā oroereko age'e, e'i. Jesu Kiristu Nasare wānā ayvu rupi tanekatupa! a'e. Epō'ā awi eata! e'i.

^u 2.44 J.K.R. 4.32-35

7Aepo e'i remê opopyy imopõ'ã. Ameve iperênã kasi ky'y. Ipy kasipa katu teve. 8Opo opõ'ã ory iko ky'y. Wata ky'y. Ajaire oike Janejare'e moe'ea retã ypy pè Peturu kô rupi. Opo opo ory iko. Wata ojivy jivy. A'evoa rè omoe'e ywete Janejare'e iko. 9Ãmê jane kô omã'ê ee wata remê, Janejare'e omoe'e ywete iko remê. 10Ajare e'i kupa:

– Haa, emã'ê! Noatai rōwã si kãwī mijã! e'i kupa.

Okuwa pari rovapyka ypy pè wapy karakuri rãrõ upa mã'ê tē mijã. Ajawyi ojimonyi ee omãjã kupa, nomã'êi ãwī rapijarã rè kupa ipi mijã rewarã mō.

– Haa! Emã'ê! Manyvo pō ãwī wata ky'y? e'i kupa.

Peturu poromotekokuwa mijê remêwarã

11Ãmê noatai maekwerã oike Janejare'e moe'ea retã ypy pè, Peturu kô rupi. Ãmê pirujê omã'ê ee mãe kô ovaiteay uu uu ikoty kô, ojimonyi kupa rewarã mō. Saromão rena eu erã pè mã'ê pè uu uu kupa.

[– Haa! Emã'ê rã'ĩ si! Manyvo pãwī wata ky'y? e'i kupa.]

12Ãmê Peturu omã'ê aty wasu rè remê, kee e'i ijupe kô:

– Eretãrã Isaeu kô. Manyvore pō pejimonyi tesô pemãjã ee! Orere pemã'ê tesô teve! e'i. Orekasia rupi rōwã oromoataoka ãwī kwaimea'e, e'i. Orevote rōwã teve! 13-14 Janejare'e tē omokatupaoka! Tãmō kô Rōvijã wasu tē! Aparão Rōvijã ywete. Isaki Rōvijã ywete. Jako Rōvijã ywete. Janejare'e tē omuroka Wemígwai Jesu, ãwisô tijamoe'e. Ajamã'ê “aje ywete” napejêi ijupe peiko! “Sijukaoka!” pejê kōrijō tē ijupewarã mō! Ajawyi peme'ê kovenatu Piratu po pè! e'i. “Orerōvijã rōwã Jesu!” pejê ywe'e tite Piratu pè peiko, e'i. “Amoëokatã”, e'i Piratu remê itōkō, kee pejê kōrijō itōkō: “Ãnĩ! A'e rōwã! Porojuka mã'ê tē emoëoka! Jesu ãmê eraoka ijukaoka!” pejê kōrijō itōkō, e'i. A'evô itōkō perekooka Jesu ijukaoka.”

15 Janereinōgarerã teipe ãwī mijã! Jane'ãg oinō janeupe janemoigooka mã'ê teipe mijã. Ajamã'ê pejukaoka jê tesô! e'i. Ajamã'ê Janejare'e omomoera ajaire omãñō mãe kô pytery pè toiko e'ã ky'y. Aje ywete, ore ywete oromã'ê ee! e'i. 16 Jesu tē wetãmãmokasioka aã kwaimea'e toata ky'y! e'i. “Aje ywete Jesu ikasi emokatua rè”, e'i rewarã mō tē Jesu omokatu. Ajawyi aã kwaimea'e pemã'ê ee mã'ê ikatupa ky'y, e'i. Pemã'êma ee. Ajawyi pekuwa noatai maekwerã ikatupa, e'i. Age'e wata ky'y! e'i Peturu Juteu kô pè.

17E'i jê:

– Eretãrã kô, akuwa napetekokuwai rewarã mō pejukaoka Jesu, penõvijãgwerã kô reve, e'i. 18 Ajamã'ê Janejare'e ayvu mojenuarerã kô ayvu rupi katu tē a'evô pereko. “Janejare'e Remimuu rã omomorijautã ijuka kupa”, e'i kupa maekwerã rupi katu tē, e'i. Pirujê a'evoa omojenu

v 3.13-14 Jisyry. 3.15; Mat. 27.15-23; Mak. 15.6-14; Ruk. 23.13-23; Juw. 19.12-15

amãtejê karamoe remê. ¹⁹Ajawyi kee a'e pejê: Tapejipy'amogeta ikô peneko rê age'e nê. Tapejimosioka peaiwererà rê. Tapejimome'u Janejare'e pè peaiwererà reityppyipaoka. Janejare'e kyty tapejirova ky'y! e'i. Peaiwererà omoje'otà ãmê, e'i. ²⁰A'evô peiko remê, Janejare'e pemo'ãgatutà ãmê ky'y, e'i. Penôvijã ywete omuutà pekoty ky'y, wemikeyi e'e, a'e Jesu eu erà pè mãê, e'i. ²¹A'e Janejare'e rena pè opytatà, ajaate uu mijêta, e'i. Karamoe remê Janejare'e kee e'i imojenuoka wayvu mojenuarà mô pè a'e rê: "Kãramô amomyautà pirujê ereminôgwerà kô", e'i maekwerà. Ijayvukwerà rupi katu têtê a'evotà. ãmê teve Jesu uu tarà mijê ky'y, e'i." ²²Karamoe remê itôkô tãmô Moisesi kee e'i amãtejê ijupewarà mô:

"Janerôvijã Janejare'e wayvu mojenuarà têtê wekyitã peupe, evo mãe rã.

Pepytery pe wyi wekyitã ijayvumokasi.

A'e omojenu ijayvu remê, tapejapyaka katu ikô pirujê e'i mãê rê nê.

²³Ava mô nojapyaka katui sô ee remê, Janejare'e ope'atã okoty rewarà kô pytery pe wyi", e'i amãtejê tãmô Moisesi maekwerà.^x

Aekwerà rupi katu têtê a'evô age'e. ²⁴[Tãmô Moisesi kôrijô têtê rôwã age'ewarã rã omojenu.] Pirujê Janejare'e ayvu mojenuarerã kô omojenu teve. [Jesu vãea rê oporegeta amãtejê kupa.] Tãmô Samueu a'evô e'i Janejare'e ayvu mojenuarã rômô. Ekovijarerã omojenu teve. A'e rekovijarerã kô ve omojenu. Pirujê a'evô rã omojenu janerãmôi kô pè kupa mijã. [Age'e remê têtê tesô aepo e'i kupa maekwerã kô rê jamãê ky'y.] ²⁵Karamoe remê itôkô Janejare'e kee e'i tãmô Aparão pè: "*Pirujê yvy wãnã kô amoryokatã nejeapyry rã pè ereko katu*", e'i.^y Mãerã têtê aepo e'i. Áwivo ve wayvu mojenuarã kô pè e'i imojenuoka ipi. Janerãmôi kô pè aepo e'i. Janeupewarã mô teve e'i, ijeapyrerã kô rômô. [Áwitô Janejare'e ojikuwapa janerãmôi kô pè, áwivo ve janeupe ijeapyrerã kô rômô.] ²⁶A'evô Janejare'e omuu [Jesu] wemikeyi rômô remê, janeupe ppy omuu, Juteu kô têtê jane rewarã mô. Uu janerereko katuarã rômô, áwisô janeaiwererã toityppyioka janewyi, e'i.

Aepo e'i Peturu ijupe kô.

Peturu kô mopã'ãa rewarã

4 ¹Peturu kô, Juwão reve, oporegeta jê atyry kô pè kupa ãpa remê, Janejare'e pè oporegeta mãe kô uu ikoty kô, Janejare'e moe'ea retã rãrôarã rôvijã reve. Ámô, Satuseu kô mô reve. Mokepejô uu kupa. ²A'e kô ojikôô Peturu rê, Juwão revejê, atyry kô omotekokuwa kupa rewarã

^w 3.21 J.Jim. 21.1-5 ^x 3.23 T.M. 18.15,18-19 ^y 3.25 Jinô. 12.3; 22.18; 26.4; 28.14

mô. “Jesu opoerapa omãñõ maire ky'y”, e'i kupa rewarà mô. “Áwĩvo ve japoerata jamãñõ remẽ, jaa tẽ Jesu poeraa”, e'i kupa rewarà mô. [Ámẽ Satuseu kô kee e'i mãẽ tẽ: “Nijapoera mijẽ'ãi jamãñõ maire”, e'i mãẽ tẽ.] A'e a'e kô tẽ ojikõ'õ Peturu kô rẽ. ³Opyyoka kõtã eraa jövijãgwerà kô rovake kupa. Ajamã'ẽ karumẽ rewarà mô jimopã'ãga pẽ rã'ĩ weraa kô ity, tikõ'ẽ a'e pẽ kupa. Kõ'ẽme tẽ weraa kõtã jövijã kô rovake kupa.

⁴Aty wasu ãmẽ, “Aje, Jesu opoera”, e'i Peturu kô ayvu wenu remẽ. Jesu koty rewarà kô rômõ ekoi ãmẽ kupa ky'y. Kwaima'e kô kõirijõ tẽ jamoĩrõ irõ remẽ, werywete 5.000 rômõ tesõ a'evõ ekoi mãe kô.

Juteu rövijãgwerà atyry rovake tui kupa remẽwarà

⁵Ámẽ kõ'ẽmeve jövijãgwerà kô ojimoaty Jerusarẽ taa pẽ, Juteu rövijãgwerà kô. Kejõ: Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rẽ poromõ'e mãe kô ve. ⁶Ámõ, Janejare'e pẽ oporegeta mãe kô rövijã wasu teve, Anasi eu erã pẽ mãẽ. Ámõ, Kaipasi eu mãẽ. Ámõ, Juwãõ eu mãẽ. Ámõ, Aresãtiri. Ámõ kô, Janejare'e pẽ oporegeta mãe kô rövijã wasu retãrã kô ve ojimoaty eeve kô. Mokopejõ ojimoaty Juteu kô rövijãgwerà kô rômõ. ⁷A'e kô omuroka Peturu kô ovake kô javo:

– [Manyvo ywe'e põ pereko noatai maekwerã imokatu? e'i kupa.] Ava ayvu rupi ywe'e põkõ pemokatu? e'i. Ava kasia rupi põ? e'i kupa.

⁸⁻⁹Ajamã'ẽ Janejare'e 'Ág Peturu py'a pupe ekoi. Ajawyi ikasia rupi tẽ wayvuupi kô. Kee e'i ijupe kô:

– Jövijã kô, pejapyaka eayvu rẽ aporegeta pejẽ remẽ. Noatai maekwerã oromokatu rewarã mô orereru penovake age'e pekupa. Aje ywete, napekuwai manyvo e'i okatupa rômõ, e'i. ¹⁰Tapekuwa awi amomẽ'u pejẽ remẽ. Pirujẽ Isaeu kô rômõ tapekuwa. Jesu Kiristu, Nasare taa wãnã ayvu rupi tẽ áwĩ opõ'ã wata ky'y, e'i. Kõitokõ yvyra jipokana rẽ pemoputuputurioka ijukaoka. Aekwerã kasia rupi tẽ ikatupa! e'i. Janejare'e omomoera maekwerã kasia rupi tẽ! e'i. ¹¹A'e napeesa tari maekwerã kasia rupi tẽ! A'e ywesõ ikatuay wete, e'i. Áwĩ Jesu! Kõitokõ karamoe remẽ Janejare'e ayvu mojenuarã kee e'i oporegeta ikusiwa ee:

“ ‘Aã takuru nikatui’, e'i ywe'e titetã tetã reinõgarã kô oinõ ypy takuru tetã mô remẽ.

Ajamã'ẽ a'e ywesõ sikaepo ikatuay wete tetã mokasiarã rômõ”, e'i maekwerã.^z

¹²Aekwerã rupi katu tẽ Jesu ekoi. Áwĩvo ve Jesu rômõ'ĩte poroeraa poromoigooka karuaru mãẽ rômõ ekoi! [“Nivoi”, pejẽ ywe'e tite ijupe mã'ẽ rômõ'ĩte!] A'e rômõ'ĩte janeaiwererã oitypyyioka kuwa janewyi

^z 4.11 Jĩg. 118.22

mã'ê! Janejare'e Remimuurerà tè rewarà mō tè ãwīvo ekoi! Nuvei ãwīvo poroereko mã'ê ipi! Jesu rōmō'ite a'evo ekoi mã'ê! e'i Peturu ijupe kō.

¹³ ãmē Juteu rōvijāgwerà kō ojimonyi aepe renu, nojipirau i tesō Peturu kō ova ke kō rewarà mō.

– Haa! ãwīvo si! Manyvo pō ãwī kō ijayvukasi tesō! e'i kupa. Ajamã'ê oiko tepe'yte mãe kō teipe kupa. Nojimotekokuwai mãe kō teipe kupa mijā. Jesu reve ekoi maekwerà kō tè si mijā! e'i ojupe kupa.

¹⁴ Ajamã'ê noatai maekwerà Peturu kō uvuri tui upa, jōvijāgwerà kō rova ke. Ajawyi manyvo ne'i'ãi Peturu ayvuapi kupa. ¹⁵ Ajawyi kee e'i kōrijō tè kupa:

– Peē rã'i opepytery pe wyi, orevote torojimogeta, e'i kupa.

Ojisry rã'i ãmē kupa. ãmē jōvijāgwerà kō ovote ojimogeta rã'i, kee javo:

¹⁶ – Manyvo tary we'e pōkō ãwī kwaima'e kō sireko? Emã'ê! Jane noatai mã'ê omokatupa maekwerà tè ãwī kō. Aã ike Jerusarē taa wãnã kō pirujē okuwa ãwīvoa. Ajawyi, “ãñi. Iwari tè!” nija'e'ãi ijupe kō, e'i kupa.

¹⁷ Ajawyi kee sirekotã. Janeayvukasitã kōrijō tè ijupe kō. Siayvumomi kōtã, Jesu rekoa tomojenu e'ã erokwa kupa ky'y. Mōa'arōwã jane kō okuwatã Jesu rekoa ãmē, e'i kupa. Ikoty rewarà kō rōmō ekoitã teve kupa, nisiayvumomi kō sō remē, e'i ojupe kupa.

¹⁸ Aepe e'i kupa ire omuu mijē Peturu Juwão reve oovake kō kupa. Kee e'i ijupe kō kupa:

– Awyje ikō tapeporegeta e'ã Jesu rè ky'y nē! Tapemo'e e'ã mirã mō pe'i ikō ijayvu rupi nē. Aepe oro'epa pejē! e'i epe kupa.

¹⁹ Ajamã'ê Peturu kō wayvuapi kō:

– Jōvijã kō, kee a'e pejē. Mã rapijarã ywesō pōkō Janejare'e opota toroiko? Peayvu rupi tè pō? Ijayvu rupi tè pō? e'i. ²⁰ Oromã'ê Jesu rè! Oroenu teve! [Emimo'ekwerà kō tè ore!] Ajawyi orokuwa katuay Janejare'e Remimuurerà tè Jesu, e'i. Ajawyi noropoi kuwa'ãi oreremikuwa mojenua wyi! e'i kupa.

²¹ Aepe e'i paire, jōvijāgwerà kō ijayvukasiay ipe Peturu kō pè ky'y.

– Tapeporegeta e'ã ikō Jesu rè peiko ky'y nē! Pepi iwyi! e'i epe kupa.

Aja paire omono toē oo kupa. Opota ipe omomorijau kō kupa mijā. Ajamã'ê atyry kō omoe'e ywete Janejare'e noatai maekwerà mokatuawerã rewarà mō. ²² Ae noatai maekwerà 40 kwaray rōmō tesō a'evo ekoi. [Ovote manyvo ne'i'ãi okatupa rōmō mijā.]

Janejare'e omoe'e kupa remēwarã

²³ A'evo paire Peturu, Juwão reve, ojivy oo ovoarã kō gyty kupa. A'e kō pè pirujē manyvo jōvijāgwerà kō ijayvukasi epe ijupe kō maekwerã ayvukwerã kō omome'u kupa. ãmō, Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijã kō ayvukwerã. ²⁴ ãmē aepe omome'u kupa ire, Jesu koty rewarã kō ojeeve omoe'e ywete Janejare'e kupa. Kee e'i imoe'e kupa:

– Orerōvijā wasu tē ene! Yva reinōgarerà tē ene! Yvy reinōgarerà teve ene! Pāranā reinōgarerà teve! Pirujē ipupewarà kō reinōgarerà teve ene!^a
²⁵ Karamoe remē neporegeta neremīgwai Tavi pè, orerāmōi pè. Ne'Āg rupi neporegeta ijupe. Āmē a'e ajaire omojenu orerāmōi kō pè. Kee e'i maekwerà:

“Āmō mirà kō ojikō'ō ai tite! Juteu rōwā mǎe kō!

Janerōvijā ywete rē ojikō'ō ai tite kupa.

Ajawyi ojimogeta ywe'e tite Janejare'e ayvu renu tare'ǎ kupa.

²⁶ Āmē jōvijā kō ojimoaty ywe'e tite owāninī rōmō Janerōvijā ywete reve.

Āmō, Emimuurerà reve, Emiekyiarerà reve”, e'i tāmō Tavi imojenu maekwerà.^b

²⁷– Aje ywete, aekwerà rupi katu wereko age'e ike kupa ky'y, Jerusarē mē. Oreyvy pewarà kovenatu Eroti kō ojimoaty kupa, Neremimuurerà Jesu moai. A'e ivo katu teāmā mǎ'ē. Neremimota rupi ekoi. Āmō, kovenatu Pōsiu Piratu ve a'evo ve. Ojimoaty imoai kupa. Āmō, Juteu rōwā mǎe kō reve. Āmō, Isaeu kō reve. Omojaiwe kupa.^c ²⁸ Tāmō Tavi ayvu rupi katu tē a'evo ojimoaty imoai kupa. Neayvu rupi katu tē, neremimota rupi tē sikaepo a'evo ekoi kupa. Erepa amātejē maekwerà rupi katu tē sikaepo. Ene nekasiay rewarà mō, moko kōrijō tē wereko kupa. Neayvu rupi tē āwīvo wereko kupa. ²⁹ Ajawyi age'e orepātavō rejupa, oro'e neupe. [Āwitō Jesu omoai kupa, āwīvo ve] oremoai teve orereko kupa, ikoty rewarà kō rōmō. “Tapeporegeta e'ǎ ikō Jesu rē peiko ky'y nē”, e'i epe wayvukasi rōmō oreupe kupa. Ajawyi oremokasi rejupa, torojimonyi e'ǎ neayvu mojenua rē! oro'e ene. ³⁰ Oremokasioka rejupa neremīgwai kō rōmō! Itekorā mǎe kō emokatuoka oreupe teve, e'i. Mārānā jikuwa e'ǎ kō einōoka oreupe nekasia rupi. Neremimuurerà tē Jesu, a'e ivo katu teāmā ekoi mǎ'ē tē. Neremimota rupi a'evo orerereko rejupa [āwisō āmō kō tanemoe'e āmē,] e'i kupa.

Aepo e'i Janejare'e pè kupa. ³¹ Āmē oporegeta kupa ire, Janejare'e omokasiay kō o'Āg rupi. Ikasiaya oporakapa tesō tetā ojimoaty iwry pè kupa mǎ'ē. Omonārā nārā tesō tetā ikasia upa. Omokasiay kō tomojenu jenu Jesu rekoa kupa. Tojimonyi e'ǎ imojenua rē kupa ky'y.

Nokāte'āi omoma'e rē kupa remēwarà

³² Āmē pirujē Jesu koty rewarà kō ojevo jē ojipy'amogeta kupa ipi. Ojevo jē ve poroporijauesa kupa ipi. Nokāte'āi oma'e kō rē kupa, iporijau

^a 4.24 Jisyry. 20.11; Ne. 9.6; Jīg. 146.6 ^b 4.26 Jīg. 2.1-2 ^c 4.27 Ruk. 23.7-11; Mat. 27.1-2; Mak. 15.1; Ruk. 23.1; Juw. 18.28-29

māe kō oporijauesa remē. [Ajawyi kee e'i kupa: “Nema'e rōmō teve ema'e kō”, e'i kupa. Pirujē oma'e kō oovajaro ojiupe kupa ipi.]^d ³³A'evo ekoi kupa remē, Janejare'e omokasiay Jesu remimonokwerà kō Jesu poeraawerà tomome'u me'u mirà kō pè erokwa remē, “aje ywete” te'i kupa ky'y. A'evo Janejare'e wereko katu kō, pirujē. ³⁴Ajawyi naiko ekojēi iporijau mā'ē mō ky'y. Āmō āmō remē jane kō mō oyvy ome'ē teve karakuri repy rōmō ipi. Āmō, tetā ve ome'ē ve kupa. ³⁵A'e repykwerà weru Jesu remimonokwerà kō pè ime'ē ipi, tomosāi iporijau māe kō pè kupa, āwisō tojimomorijau e'ā kupa. Ajamā'ē emiporu rā kō repy rōmō'ite ome'ē kupa ajamā'ē.

³⁶Ajawyi Juse eu ijupe mā'ē a'evo wereko. Revi jeapyry mō Juse. Sipiri ypō'ogwerà wānerà mō a'e. A'e rerà Jesu remimonokwerà kō omotee. Panape e'i tē erà pè kupa ky'y. “Poromokasi wayvu rupi mā'ē” jaa tē aepe e'i kupa, a'evo ekoi teāmā rewarà mō. ³⁷Āmē a'e ipō oyvy ome'ē karakuri repy rōmō. A'e repykwerà ajaire ome'ē Jesu remimonokwerà kō pè, tomosāi iporijau māe kō pè kupa. [Nokāte'āi okarakuri rē mā'ē tē Panape.]

Anania nokāte'āi mā'ē rā'āga rōmō ekoi remēwarà

5 ¹⁻²Na'evoi āmō kwaima'e mō, Anania eu erà pè mā'ē. A'e rerekwarà pè Sapira eu. A'e kō okāte'ā oma'e kō rē. Nokāte'āi maevo sō tite kupa ajamā'ē. Kee e'i kupa. Wereko yvy tetā rena rā kupa mijā. A'e ome'ē karakuri repy rōmō kupa. Ajaire weraatà karakuri ime'ē Jesu remimonokwerà kō pè. Aje ipe sō kee e'i kupa mijā:

– Pirujē ame'ematà ekarakurikwerà peupe, ema'e repykwerà kō, e'i titetā Jesu remimonokwerà kō pè tomoe'e kupa.

Ajamā'ē iwari tē. Opota ipe omoripe kō mijā. Ope'o imomyta ajamā'ē oupewarà kupa. Nome'ēma 'ejē'āi. A'evo remē erekwarà Sapira okuwa a'evotà omēnà remē. Ajamā'ē Janejare'e okuwapa ipy'a pewartà kō.

Āmē Anania weraa karakuri pē ime'ē. Peturu pè weraa, Jesu koty rewarà kō rōvijā pè. Ovāe ipyri karakuri me'ēma rā'āga āmē. Ajamā'ē Janejare'e 'Āg omojikuwaoka sikaepo a'evoa Peturu pè. ³⁻⁴Ajawyi Peturu ijayvukasi ijupe:

– Aā kōrijō tē rōwā nekarakuri! e'i. “Amoripe kōtā ipō!” ere ywe'e tite ore! Janejare'e 'Āg nijamoripe kuwa'āi ipi! Nivoi neiko āwīvo remē, e'i. Nejimokasioka ywe'e tite Satanasi pè neiko! e'i. Ene tē nema'e jarà rōmō neiko mijā. Ajawyi nepota sō ime'ēma remē, neme'ēma kuwa! e'i. Nerepotai sō remē, nereme'ē'āi kuwasi āmē mijā. Nimanyvo'āi kuwa āmē mijā! e'i. Ajamā'ē, “Ame'ematà ekarakuri”, ere paire, neme'ēma kuwa mijā! e'i. Nejimoane'e jē ājāgai rōvijā toike nepy'a pupe, e'i. Ajamā'ē

^d 4.32 J.K.R. 2.44-45

Janejare'e nijamoripe'ãi kuwa, janepy'a pewarà okuwapa rewarà mō, e'i. Ajamã'ẽ nepota tite emoripe rejupa mijã! e'i Peturu Anania pè.

⁵⁻⁶ ãmẽ aepe wenu remeve, Anania omãñō o'a. ãmẽ oiko kōnomiokyry kō mō a'e pè. A'e kō eãgwerà ojōvã jōvã eraa. Ajaire wenõe eraa ijaty kupa. A'evoa Jesu koty rewarà kō wenu remẽ, ojimonyijay enu kupa.

⁷ Ajaire sa'u ovãe erekwarerà Sapira iko. [Uu oporegeta Peturu pè.] Ajamã'ẽ nokuwaive omẽnã mãnõa. ⁸ ãmẽ ovãe Peturu pyri remẽ, Peturu e'i ijupe:

– Aje pō aã rōmō'ite nemẽnã karakuri moma'e repykwerà? e'i ijupe.

ãmẽ erekwarerà e'i:

– Õ'õ, a'e rōmō'ite, e'i teywete teve owari rōmō.

⁹ Ajawyi Peturu e'i ijupe:

– Pemoripe ywe'e titetã Janejare'e 'ãg! e'i. Ajawyi nemẽnã omãñō j'i'ite. A'evoa tary ve ene ky'y, e'i. Nemãnõtã newari rewarà mō, nemẽnã vove, e'i amãtejẽ ijupe. “Tamoripe!” ere ywe'e tite oreupe mijã! e'i. Ajamã'ẽ nijamoripe kuwa'ãi Janejare'e, e'i. Wãitō kōnomiokyrerã kō nerãrō upa. ãwitō nemẽnã reãgwerã j'i'ite weraapa ijaty kupa. ãwivotã nereraa tary ve neraty kupa, e'i.

¹⁰ Ameve Sapira omãñō mijẽ o'a. Peturu rovake omãñō o'a. Kōnomiokyrerã kō oike remẽ, eãgwerã rē omã'ẽ kupa. Weraa mijẽ eãgwerã ijaty kupa.

¹¹ A'evoa ojenu jenu pirujẽ Jesu koty rewarà kō pè. Ojimonyijay enu ãmẽ kupa. ãmẽ ywesō omomojy wete Janejare'e kupa. Ajawyi nopotai 'eteay Janejare'e ayvu ojavy kupa.

Janejare'e kasia rupi ekoi kupa remẽwarã

¹² ãmẽ Janejare'e omokasi Jesu remimonokwerã kō, jane kō pyterã rupi toposiko kupa. Iteetejẽ mārãnã jikuwa e'ã kō oinō Janejare'e kasia rupi kupa ipi. Poromokatu kupa. ãwĩ rapijarã. A'evoa rē jane kō omã'ẽ remẽ, okuwa Janejare'e tē omokasi kō a'evoa toiko kupa. Kō'ẽ jawe jawe Jesu koty rewarã kō ojimoaty ipi, emimonokwerã kō reve. Janejare'e moe'ea retã ypy pè a'evoa ekoi kupa, Saromão rena eu erã pè mã'ẽ ypy pè. ¹³ Temimoe'e rōmō ipe Jesu koty rewarã kō ekoi. Ajamã'ẽ ãmō kō Jesu koty rewarã rōwã mãe kō nojimokasi oo ojimoaty ipyri kō ipi, okyje kupa rewarã mō. ¹⁴ Ajamã'ẽ ãmẽ ywesō mōa'arōwã tesō jane kō “aje” e'i Janerōvijã ywete pè wemireko katarã rōmō ky'y. Kwaima'e kō. Wãivĩ kō wyive. Ijatyray tesō kupa ky'y. ¹⁵ Mārãnã jikuwa e'ã Jesu remimonokwerã kō oinō Janejare'e kasia rupi ipi. Ajawyi jane kō weraa itekorã mãe kō ikoty kō tomokatu kō kupa ipi. Ikea kō pupe weraa kō kupa ipi, pee reme pè tatui. ãmẽ tē Peturu okwa ipi remẽ, i'ãgwerã jëgã omõ'a remẽ, tomokatu itekorã mãe kō erokwa ipi. ¹⁶ ãmō taa taa nikupei mãe kō pe wyi weru eru itekorã mãe kō kupa ipi, Jerusarẽ taa kyty. ãmō,

ājāgaiwerà ojimoemija ee mǎe kō ve weru eru kupa ipi. Aty wasu tè ky'y. A'e kō Jesu remimonokwerà kō omokatupa ipi, pirujě.

Juteu rōvijāgwerà kō Jesu remimonokwerà kō omojaiwe remēwarà

¹⁷A'evo ekoi kupa rewarà mō, Juteu kō rōvijāgwerà kō ojikō'ō tesō Jesu remimonokwerà kō rē. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā wasu a'evo ekoi, ovoarà kō reve. Satuseu kō mō a'e kō. A'e kō ojimōarō.

¹⁸Ajawyi opyy ipe Jesu remimonokwerà kō imopā'ā jimopā'āga pè kupa. ¹⁹Ajamā'ē Janerōvijā ywete oovapyjavooka jě sikaepo wemīgwai yvapewarà pè toenōe kō jimopā'āga pupe wyi eraa ikatu pè. Pya sikaepo a'evo wereko. ²⁰Āmē kee e'i yvapewarà weminoēgwerà kō pè:

– Pekwa Janejare'e moe'ea retā ypy pè. Jesu rekoa rupi tekoua tapemome'u jě jane kō pè, tokuwa katu kupa, e'i ijupe kō ity oo.

²¹A'evo āmē ijayvu rupi ekoi kupa. Ji'iveay oo Janejare'e moe'ea retā ypy pè jane kō motekokuwa kupa. A'evo remē, jōvijāgwerà kō: “Jimopā'āga pè tui kupa”, e'i jě tite. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā wasu aepo e'i, wemīgwai kō reve. A'e kō ajaire ovāe ojimoaty, jimoaty rena pè. Āmō, Juteu rōvijā kō ve ovāe. Pirujě. A'e kō ojimoaty remē, omono ipe Janejare'e moe'ea retā rārōarà kō too wemimopā'āgwerà kō pijarà mō. ²²Ajamā'ē a'e emimonokwerà kō ovāe jimopā'āga pè remē, soō, naikoi jimopā'āga pupe upa! Ajawyi ojivy oo omuuarerà kō gyty kupa, jōvijā kō gyty. ²³Kee e'i ijupe kupa:

– Naikoi kupa ky'y! Oroo ipe jimopā'āga kyty esa. Ojiovapykātā jě upa. Ārōarà kō teve wārō jě upa, okenapa pè. Ajamā'ē oroovapyjavo remē, soō, naikoi! e'i kupa.

²⁴Aepo Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō wenu remē, manyvo ne'i tesō ojipy'amogeta rōmō kupa āmē. Ojimonyi kōrijō kupa. Janejare'e moe'ea retā rārōarà kō rōvijā ve a'evo ekoi.

– Haa! Ava pō omoē imono kō? e'i kupa. Maty pō oo kupa? e'i tite kupa.

²⁵Ameve ava mō ovāe a'e pè, kee javo:

– Pejapyaka rā'ī si eayvu rē! Koiwerà kwaima'ekwerà kō, penemimopā'āgwerà kō, ike tui, Janejare'e moe'ea retā ypy pè! Poromotekokuwa mijē kupa upa! e'i ijupe kō.

²⁶Ameve ārōarà kō rōvijā weraa wemīgwai kō, Jesu remimonokwerà kō pijarà mō mijē. Weru mijē kupa. Ajamā'ē nojimorarai ee kō, atyry wyi okyje kupa rewarà mō. Kee e'i kupa: “Atyry kō takuru pè janejapi japitā janejuka, opota katu Jesu remimonokwerà kō kupa rewarà mō”, e'i kupa. ²⁷Weraa kō jōvijāgwerà kō rovake mijē āmē, Jesu remimonokwerà kō. Pirujě weraa kupa ky'y. A'e kō Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā wasu waka ipe.

²⁸– Kee oro'epa itōkō pejē: “Jesu rekoa tapemojenu e'ā jane kō pè imo'e kō ky'y!” oro'epa itōkō pejē! Emā'ē. Aepo oro'e ipe remē, pemojenu jenu

jê erokwa Jerusarê taa rupi! ãwisõ pirujê jane kô tojikõ'õ orere ky'y, "Peayvu rupi tẽ Jesu ojuka kupa!" te'i oreupe kupa, e'i epe ijupe kô.^e

²⁹Ajamãê Peturu wayvuapi kô, ãmõ Jesu remimonokwerà kô reve. Kee e'i ijupe kô:

– Janejare'e tẽ oromomojytà erovija ipi! Mirà kô rōwã oromomojytà ipi! e'i kupa. ³⁰Janerãmõ kô rōvijã tẽ Janejare'e. A'e tẽ omomoera Jesu, vyvra jipokana rẽ pejukaoka remẽ. ³¹Aekwerà Janejare'e omojõvijã wasu weeve ereko ky'y, tomosioka Isaeu kô ijaiwererà kô rẽ toityppyypaoka. Ojiporijauesoaka ijupe mõe kô aiwererà pẽ "awyjepa" e'i. Janerereko katuara rômõ tẽ aepo e'i! Ajawyi Janejare'e noja'a'ai ijaiwererà kô rẽ ãmẽ ky'y. ³²Ore ywete oromãê Jesu jukaa rẽ! Opoera paire oromãê mijê ee! Ajawyi oromãê ee maekwerà tẽ oromojenu ipi. Janejare'e ãg remikuwa rupi tẽ a'evoroiko ipi! A'e oãg omoige werovija mõe kô py'a pupe ipi, e'i Peturu kô.

³³Aepo jõvijãgwerà kô wenu remeve, ojikõ'õ wete kupa ky'y.

– Ejo sijukaoka kô! e'i Peturu kô pewarà mõ kupa ky'y.

³⁴Ajamãê aepo e'i kupa remẽ, jõvijã mõ opõã javo ipyterà kô pe wyi. Pariseu mõ a'e, tãmõ Moisesi remikusiwarerà rẽ poromo'e mãẽ mõ. A'e pẽ Kamarieu eu. Temimoe'e tẽ a'e. Otekokuwavy mãẽ tẽ. A'e omoisyryoka rã'i Peturu kô ikatu pẽ. ³⁵Ajaire ovo mõe kô pẽ kee e'i:

– Isaeu kô. Tapejiapy'a e'ã ikenê! Tapetekokuwa rã'i manyvotà pereco ãwĩ kô! e'i. ³⁶Kee rewarà mõ. Oiko jane mõ karamoe remẽ, a'e Teuta eu erà pẽ mãẽ. A'e erãkwẽ ywete jõvijã rômõ mijã. Ajawyi omoaty wete jane kô opyri. 400 rômõ tesõ oo emĩgwai kô rômõ kupa mijã. Ajaire omãñõ a'e Teuta ky'y. Ajaire emĩgwaiwerà kô ojimosãsãima oo oo pirujê ky'y. A'e werovija maekwerà kô. "Jõvijã wasu tẽ", ne'i ijupewarà mõ kupa ky'y, omãñõ rewarà mõ.

³⁷– Ajaire ãmõ tẽ a'evoro ve ekoi, Juta eu erà pẽ mãẽ. Karireja vyv wãnà tẽ Juta. Romã pewarà jõvijã wasu omoirõ irõoka wemĩgwai kô remẽ jakatu, Juta ojikuwa. A'e ve omoaty wete jane kô opyri mijã. Ajaire a'e omãñõ teve. Ajaire emĩgwaiwerà kô ojimosãsãima teve oo oo kupa wena kô gyty ky'y. Noja'ai oõvijãgwerà rẽ kupa ky'y. ³⁸Ajawyi kee a'e pejẽ. Aã kô ve maevo ojimosãsãitã ajaire, a'e. Ajawyi tijaposiko e'ã ee kô, a'e. Tijajimopirai e'ã teve ee kô jaiko. Simono kô kõrijõ tẽ too kupa. Maevo kãramõ nomovyvy'ãi Jesu rewarà kupa ky'y. Ovoto a'evotã ekoi kupa. Opitã ijayvu kô. Jane kô ayvu rupi tẽ sõ remẽ, ke'iatutã tẽ. ³⁹Ajamãê Janejare'e ayvu rupi tẽ sõ oporegeta kupa remẽ, awyje a'evotã ãmẽ. Nijamoma kô kuwa'ai ãmẽ. ãmẽ moko sõ sireko ãwĩ kô remẽ, Janejare'e tẽ a'evotã ãmẽ sireko ywe'e titetã ãmẽ! e'i Kamarieu oporegeta.

Aepo e'i remeve tite jõvijã kô:

e 5.28 Mat. 27.25

– Ō'ō aje, e'i ky'y. A'evo sireko ãmē, e'i kupa.

⁴⁰ Omuroka mijē Jesu remimonokwerà kō kupa. Onōpā nōpāoka kō rā'ī kupa. Ajaire ijayvukasi epe kōrijō tē ijupe kō:

– Jesu rekoa rē ikō tapeporegeta e'ā ky'y! e'i epe ijupe kō.

[Aepo e'i paire omoē too kupa ky'y. Nojuka kōi kupa ajamā'ē, Kamarietu ayvu rupi.]

⁴¹ ãmē jōvijāgwerà kō jimoatya pe wyi oē oo kupa remē, oryvay tē oo kupa.

– Jesu remimonokwerà tē jane rewarà mō tē, janenōpā nōpā kupa! e'i kupa. Ajawyi janeroryvay jētā jaiko ky'y, Jesu rewarà mō āwīvo janerereko kupa rewarà mō, e'i kōrijō tē kupa. Janejare'e okuwa amātejē nijapi'āi ijayvu mojenua wyi mǎē janemomorijau ipe kupa remē, e'i e'i kupa.

Ajawyi ory jē kupa. ⁴² A'evo paire poromotekokuwa jē Jesu rē kupa. Kō'ē jawe jawe a'evo ekoi kupa. Omojenu jē Jesu rekoa jane kō pē erokwa kupa ipi.

– Aje ywete, Janejare'e Remimuurerà tē Jesu, Janerōvijā ywete rōmō! e'i jē.

Āwitō Janejare'e moe'ea retā ypy pē a'evo ekoi kupa, āwīvo ve joetā wryy rupi ekoi kupa.

Jesu koty rewarà kō opyteporotà poropātāvōarà kō remēwarà

6 ¹ Kāramō sa'u remē, Jesu koty rewarà kō mōā'ārōwā tesō ekoi ky'y. Aty wasu rōmō tesō ãmē kupa ky'y. Py'awarà mō ipō ijatyray tesō kupa. [A'e kō Jesu remimonokwerà kō poromotekokuwa jē tesō Jesu rekoa rē iko. Iporijau mǎe kō opātāvō jē teve iko kupa. Ajaire noyi tesō mosikoa ee kupa ky'y, ijatyray Jesu koty rewarà kō ky'y rewarà mō.] Juteu e'ekwerà pawete Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi a'evo remē. Ajamā'ē oiko ojipytery pē Kereku kō ayvu rupi oporegeta mǎe kō, Juteu kō teipe remē. Waiteve Juteu kō wayvu e'e rupi oporegeta mǎe kō. Epereu eu ijayvu kō pē. Āmē Kereku ayvu rupi oporegeta mǎe kō ojimōarō a'e kō rē ky'y. Kee e'i kupa:

– Jesu remimonokwerà kō noporijauesa ywe'ei oreretārāgwerà kō terekwarerà kō ãmē ipi, e'i kupa. Epereu ayvu rupi oporegeta mǎe kō pē ywesō ome'ē karakuri wemi'ō rā toppy kupa ipi, e'i kupa. Nikatui a'evo ekoi kupa remē, e'i kupa.

² A'e rewarà mō ojimōarō kupa. Aepo jaa ojenu Jesu remimonokwerà kō pē, 12 rōmō mǎe kō pē. Ajawyi omoaty Jesu koty rewarà kō pirujē imogeta kō kupa ky'y. Kee e'i imogeta kō kupa:

– Nivoi Janejare'e ayvu rē poromotekokuwaa wyi oropoi rā'ī remē, āwisō karakuri mosāia rē ywesō toroja'a. A'e rē ywesō oroposiko puku remē, manyvo noporoereko'āi poromotekokuwa. [Ajawyi mosikoa

oromosāità erokwa ky'y. Ore ãmẽ poromotekokuwaa r̀̀ kōrijō t̀̀ eroikotà ky'y. Ikatutà a'evo oroiko remẽ.] ³Ajawyi kee sirekotà ky'y. Tapepyteporo kwaima'e kō mō iporijau m̃e kō pātavōarà kō rōmō toiko kupa ky'y, e'i. Kee m̃e kō t̀̀ ikō pepyteporo ñe. Temirovija kō t̀̀. Otekokuwa m̃e kō t̀̀. Janejare'e 'Āg kasia rupi ekoi m̃e kō t̀̀. 7 rōmō tapepyteporo, e'i. A'e kō oreayvu rupi topātavō iporijau m̃e kō, terekwarerà kō. ⁴A'evo remẽ, ore Janejare'e ayvu r̀̀ poromotekokuwaa wyi noropoi'āi. Āmō, Janejare'e p̀̀ moregetaa wyi noropoi'āi ve, e'i kupa.

⁵Aepo e'i kupa remẽ, pirujẽ jane kō kee e'i:

– Hoō, e'i. Ikatuay wetetà a'evo sireko remẽ, e'i kupa.

A'evo wereko ãmẽ kupa ky'y. Jesu koty rewarà kō mō opyteporo poropātavōarà kō rōmō kupa. 7 rōmō opyteporo kupa. Ma'e kō: Esitevāo. Janejare'e r̀̀ eako'iy m̃e t̀̀ Esitevāo. Janejare'e 'Āg kasia rupi ekoi ipi m̃e t̀̀. Āmō, Piripi. Āmō, Porokoru. Āmō, Nikano. Āmō, Timō. Āmō, Pamena. Āmō, Nikorau. Mokojejō opyteporo kupa. A'e Nikorau Ātiokia taa wānerà t̀̀. A'e Juteu kō rekoa rupi t̀̀ ekoi m̃e. Juteu e'e rōwā ajamã'ẽ Nikorau. Ojimojuteu m̃e t̀̀. Āwitō Juteu kō omoe'e Janejare'e ipi, āwīvo m̃e t̀̀. ⁶Wemipyteporokwerà kō weraa ajaire imojisaoka Jesu remimonokwerà kō p̀̀ kupa ky'y, “i'ete” te'i kupa. A'e kō pewarà mō Jesu remimonokwerà kō oporegeta Janejare'e p̀̀. Wākāmyy kō oporegeta Janejare'e p̀̀ kupa.

– Emotekokuwa kō, ivo toposiko kupa, e'i Janejare'e p̀̀ kupa.

⁷Āmẽ Janejare'e ayvu mojenua ojimosāi okwa. Mōa'ārōwā Jesu koty rewarà kō Jerusarē taa rupi ekoi ky'y. A'e p̀̀ ywesō mōa'ārōwā ekoi. Janejare'e p̀̀ oporegeta m̃e kō ãmō ãmōgwerà ojirovija Jesu r̀̀ ky'y. Ijatray a'evo ekoi m̃e kō.

Esitevāo opyy kupa remēwarà

⁸Janejare'e remireko katu ywete Esitevāo. Janejare'e kasia rupi ekoi ipi m̃e t̀̀. Ikasia rupi marama t̀̀ ekoi. Mārānà jikuwa e'ā poromonyi m̃e Janejare'e oinōoka ijupe ipi, Juteu kō rovake, āwisō, “Aje ywete Janejare'e kasia rupi ekoi”, te'i kupa.

⁹Āmẽ ajaire Juteu kō mō nivoi Esitevāo wereko. Noesa tari kupa. Oporegeta ai t̀̀ ee kupa. Juteu kō teipe a'e kō. Ajamã'ẽ ãmō yvy wānerà kō t̀̀. A'e kō Janejare'e ayvu r̀̀ jimō'ea tetā mō p̀̀ ojimoaty ipi. “Temīgwaiwerà kō jimōaty” eu a'e tetā p̀̀. Āmōgwerà Sireni taa wānerà kō t̀̀. Āmōgwerà Aresātiria taa wānerà kō. Āmō, Sirisi yvy wānerà kō. Āmō, Asia yvy wānerà kō. A'e kō ojimoaty Esitevāo ayvuvaja vaja. ¹⁰Ajamã'ẽ Esitevāo ywesō i'arà kō gyty ekoi ipi, Janejare'e 'Āg t̀̀ omotekokuwa rewarà mō.

¹¹Ajawyi ava kō mō wesa epyme'ẽ Esitevāo r̀̀ nivoi m̃e tomoy teywete, kee te'i kupa: “Ore oroenu āwī kwaima'e oporegeta ai iko remẽ”,

te'i kupa. “Tāmō Moisesi remikusiwarerà rē oporegeta ai ipi. Upi tekoua rē oporegeta ai ipi”, te'i kupa. “Janejare'e rē tesō oporegeta ai teve ipi”, te'i owari rōmō kupa.

¹² Āmē aepo e'i kupa remē, jane kō mō werovija tite. Ojikō'ō Esitevão rē āmē kupa ky'y, iwaria kō rupi. Juteu rōvijā kō ve a'evo. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà rē poromo'e mē kō. Ajaire a'e kō oo Esitevão ppy eraa Juteu rōvijāgwerà kō atyry rovake. ¹³ Iwari mē kō ve weraa tiwari mijē kupa. A'e kō oporegeta teitete ee āmē. Kee e'i kupa:

– Āwī kwaima'e oporegeta ai Janejare'e moe'ea retā rē ipi, e'i teywete kupa. Āmō, tāmō Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rewarà rē oporegeta ai ipi. Kō'ē jawe jawe a'evo ekoi ipi, e'i owari rōmō kupa.

¹⁴ E'i jē kupa:

– Ore oroenu oporegeta ai ipi remē, kee e'i remē: “Jesu Nasare taa wānā omomatā Janejare'e moe'ea retā”, e'i sō ipi remē! Āmō, “Jesu omotee janerekoa ky'y, tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi tijaiko e'ā ky'y”, e'i Esitevão remē oroenu, e'i owari rōmō kupa.

¹⁵ Āmē Juteu rōvijāgwerà kō atyry rōmō wapy upa mē kō omā'ē Esitevão rē a'evo remē. Pirujē omā'ē ywete ee kupa. Ameve Janejare'e remīgwai yvapewarà rova vo tesō Esitevão rova tui ky'y.

Esitevão ijayvukasi jōvijāgwerà kō rovake remēwarà

7 ¹ Āmē Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu e'i Esitevão pē:
– Aje pō aepo ere si neporegeta neiko ipi? e'i.

² Āmē Esitevão e'i ijupe kō:

– Eretārā kō, pejapyaka ikō eayvu rē nē, e'i. Āmō, erōvijā kō ve, tapeenu rā'ī si aporegeta peupe remē, e'i. Karamoe remē itōkō Janejare'e ojimoikatu janerāmōi Aparāo amyry pē, e'i. Ikasia reny revejē itōkō ojimoikatu ijupe. Mesopotami yvy rupi ojimoena iko remē itōkō a'evo ekoi. Nojimoenaive Arā taa pē remē itōkō a'evo ekoi, e'i. ³ Āmē itōkō Janejare'e e'i tāmō Aparāo pē: “Ejisyry ike wyi neyvy pe wyi eo, e'i. Neretārāgwerà kō pytery pe wyi ejisyry eo. Neyvy rā gyty ejisyry eo eayvu rupi, amojisaokatā neupe mā'ē gyty, e'i. A'e kyty ejisyry eo”, e'i ijupe.^f

⁴ A'evo tē itōkō karamoe remē janerāmōi Aparāo ojisyry oyvy pe wyi oo, e'i. Kauteija yvy pe wyi ojisyry oo, [Mesopotami yvy pe wyi,] e'i. Janejare'e ayvu rupi ojisyry oo, e'i. Āmē itōkō oo Arā taa kyty ojimoena ky'y, e'i. A'e pē itōkō ajaire tuu omānō ky'y. Aja paire Janejare'e weruoka janerāmōi Aparāo ky'y. Aā yvy jajimoena age'e mā'ē pē weruoka ky'y, e'i.⁵ Nome'ēive ajamā'ē yvy ijupe. Kāramō ome'ētā, ijeapyrerā rā kō pē. Kee e'i itōkō Janejare'e Aparāo pē maekwerà: “Kāramō remē aā yvy

^f 7.3 Jinō. 12.1 § 7.4 Jinō. 11.31; 12.4

pirujê ame'êtà neupe. ãmê ajaire nejeapyrerà rã kô pewarà môtà teve nerekoawerà", e'ipa amãtejê karamoe remê maekwerà, mãerã tẽ aepo e'i.^h Naikoive ijãkarã remeve, ijeapyrerà rã omome'u amãtejê ijupe. ⁶E'i jê Janejare'e Aparão pè: "Kãramõ nejeapyry rã kô ãmõ vvy rupi tẽ rã'ĩ ekoitã. Temĩgwai ai rômõtã tẽ rã'ĩ ekoi kupa", e'i. "Temimomoriãuarã rômõtã tẽ rã'ĩ ekoi kupa kãramõ. Temimokasi e'ã rômõtã tẽ ekoi kupa. 400 kwaray rômõtã tesõ werokwapatã, temĩgwai ai kô rômõ kupa", e'i. ⁷"Ajamã'ê imomoriãuarerã kô amomoriãu kõtã. Ajimorara ai ywetetã a'e kô rẽ. Aja paire pejeapyrerã rã kô ojivytã uu a'e vvy kyty wyi ky'y", e'i. "Kyvo kyty uu tarã mijê kupa. Penena rã gyty uu tarã mijê iko kupa. Ike emoe'etã emory kupa ky'y", e'i Janejare'e tãmõ Aparão amyry pè maekwerã.ⁱ Aekwerã rupi tẽ a'evõ ekoi ãmê. ⁸Ãmê itõkõ Janejare'e e'i tãmõ Aparão pè manyvotã wa'yry wereko, Janejare'e ayvu kuwaparã rômõ. Kee e'i: "Awyje penõvijã rômõ tẽ aikotã ky'y. Pejê ãmê ekoty rewarã kô rômõtã peiko. Ajawyi nera'yry tereemosipire'o ity eremĩgwai rômõ ekõia jikuwaparã rômõ toiko", e'i itõkõ Janejare'e ijupe. A'evõ itõkõ tãmõ Aparão wereko wa'yry Isaki ãmê. ⁸'arã remê tẽ o'a paire itõkõ, wemosipire'o imojikuwaoka. Janejare'e ayvu rupi tẽ a'evõ wereko. ãmê itõkõ tãmõ Isaki ojimovijapa remê, ijãkarã Jako rômõ. Aja paire tãmõ Jako 12 rômõ ijãkarã. A'e 12 rômõ mãe kô, janerãmõ i rã itõkõ kupa.^j

⁹E'i jê Esitevão:

– A'e kô ojimovijapa remê itõkõ, tãmõ Juse reke'yry kô ojimõarõ tãmõ Juse kytyre. Ajawyi itõkõ teke'yry kô ome'ê omõmiri temĩgwai ai rômõ too ky'y. Karakuri repy rômõ itõkõ ome'ê kupa, ãwisõ ipyyarerã kô toeraa Ejitu vvy kyty oupi, e'i. Ajamã'ê Janejare'e tãmõ Juse reve ekoi a'evõ remê.^k ¹⁰Wereko katu ereko, oo Ejitu wãnã rõvijã pyri remê, e'i. Ijãgyoa wekyi iwyi. Omotekokuwaoka teve ereko. A'evõ wereko jõvijã wasu Parao rova rupi katuwarã rômõ toiko, ãwisõ kee te'i ijupe: "Oromonotã jõvijã miti rômõ. Eretã wry pewarã rômõ nejimõjõvijãtã ky'y. ãmõ, pirujê eremĩgwai kô rẽ nejimõjõvijãtã ky'y. Ike vvy rupi pirujê nejimõjõvijãtã", e'i itõkõ jõvijã Parao ijupe. A'evõ itõkõ Janejare'e wereko katu tãmõ Juse ipi, e'i jê ijupe kô.^l

¹¹E'i jê Esitevão:

– ãmê itõkõ kãramõ sa'u tyavorusu ojinõ. Ikerõwã itõkõ tyavorã ojinõ. Ejitu vvy popy kyty tẽ ojinõ. Ojimomoriãuavay itõkõ ãmê kupa. Nuvei 'eteay itõkõ emi'õ rã kô a'e rupi ãmê ky'y. ãmõ, Kanaã vvy rupi ve itõkõ nuvei temi'õ janerãmõ i kô pè, Juse ruu rena pè, tãmõ Jako rena pè. Moma'e no'u'ãi kupa ky'y. Ejitu vvy pè uve jê sikaepo temi'õ ãmê, temitã rã'ãigwerã,^m [Juse omokatu amãtejê maekwerã.] ¹²Ajaire kee jaa ojenu

^h 7.5 Jinõ. 12.7; 13.15; 15.18; 17.8 ⁱ 7.7 Jinõ. 15.13-14; Jisyry. 3.12 ^j 7.8 Jinõ. 17.10-14; 21.2-4
^k 7.9 Jinõ. 37.11,28; 39.2,21 ^l 7.10 Jinõ. 41.39-41 ^m 7.11 *Trigo*

tāmō Jako pè: “Ejitu vvy pè uve jē temitā rā’āigwerà”, jaa. Ajawyi itōkō omono wa’yry kō too rā’ī a’e kyty wemi’ō rā pyy. Oo ipyy eru āmē kupa. [Omōmirī gyty tē sikaepo oo ipyy kupa.]ⁿ 13 A’e ajaire o’upa kupa. Ajawyi oo mijē ipyy mijē eru kupa, e’i. Āmē tē itōkō Juse ojikuwaoka ijupe kō ky’y, weke’yry kō pè: “Pemōmirī tē ije”, e’i itōkō ijupe kō. Jōvijā Parao rovake weraa kō, Parao tokuwa kō. Tokuwa tāmō Juse retārāgwerà kō. A’e tāmō kō tē.^o 14 “Pekwa Papa pijarà mō”, e’i itōkō tāmō Juse weke’yry kō pè āmē ky’y. “Pirujē eretārāgwerà kō totuu”, e’i. 75 rōmō tesō itōkō āmē oo kupa.^p 15 A’evo itōkō tāmō Jako oo Ejitu kyty, wa’yry kō reve. [A’e rupi tē itōkō ojikwa ywete kupa ky’y, Ejitu vvy rupi.] A’e pè teve itōkō tāmō Jako okājā ky’y. Janerāmōi kō ve okājāma a’e pè.^q 16 Ajaire ijākarāgwerà werojivy oōvijāgwerà reāgwerà Kanaā vvy kyty kupa. Sikē taa pè. Pareti kwarà pupe weraa eāgwerà kō ijaty kupa. Kōitokō tāmō Aparāo opyy Emorà ra’yry kō wyi maekwerà, e’i jē ijupe kō.^r

17-18 E’i jē Esitevão:

– Āmē itōkō tāmō kō opyta puku tesō Ejitu vvy pè upa. Ojikwa ywete itōkō a’e pè kupa. Ijatyray itōkō āmē kupa ky’y. Āmē ajaire itōkō āmō Parao ojimojōvijā wasu ky’y, Ejitu vvy pè. A’e itōkō nokuwai tāmō Juse amyry opātavō ywete Ejitu wānā kō tyavorà remē karamoe remē. Ajawyi ojikōō teāmā Isaeu kō rē iko ky’y. Temīgwai ai kō rōmō oinō kō ky’y, Janejare’e e’ipa amātejē tāmō Aparāo pè maekwerà rupi katu. 19 Āmē itōkō a’e jōvijā wasu omomorijauvay ereko kō ipi, e’i. Werekō ai kō ereko ipi. Noesa tari kō ereko ipi, e’i. Āmē itōkō jōvijā Parao e’i tāmō kō pè: “Taa kupei kyty ikō peraa pena’yry sakykyrerà kō itypypyi tomānō ipi nē, tapejikwa e’ā”, e’i itōkō tāmō kō pè. A’evo itōkō ta’yry kō werekooka ijapisioka kō tāmō kō pè, e’i jē Esitevão.^s

20– Āmē jakatu itōkō Isaeu jeapyrerà mō wāivī mō imemy, e’i. Ja’yre’e rōmō itōkō imemy. Moisesi eu itōkō erà pè, e’i. Tyvija rupi tē rā’ī omovija ijy ereko. Moapy jay rōmō itōkō a’evo ekoi.^t 21 Ajaire manyvo noereko’āi remē, wenanō eraa imono yy pè ky’y. Jōvijā Parao rajyry tē itōkō wesa eraa imovija omemyry rōmō āmē ky’y. [A’e tē weenō. Moisesi e’i ijupe.] Wemikuwa pupe tē omovija omemyry rōmō, e’i. 22 A’evo pirujē Ejitu vvy wānā rekoa kō rupi ojimovija ojimotekokuwa. Okuwapa itōkō Ejitu wānā kō rekoa ky’y. Ajaate itōkō ijayvukasiay mā’ē rōmō āmē ky’y, e’i Esitevão ijupe kō.

23 E’i jē ijupe kō:

– 40 kwaray rōmō tāmō Moisesi werokwapa ky’y remē itōkō ojipy’amogeta wetārāgwerà kō rē, Isaeu kō rē. 24 Oo omājā ee kō āmē.

ⁿ 7.12 Jinō. 42.1-2 ^o 7.13 Jinō. 45.1,16 ^p 7.14 Jinō. 45.9-10,17-18; Jisyry. 1.1-5

^q 7.15 Jinō. 46.1-7; 49.33 ^r 7.16 Jinō. 23.3-16; 33.19; 50.7-13; Jos. 24.32

^s 7.19 Jisyry. 1.10-11,22 ^t 7.20-21 Jisyry. 2.2-10

Ãmê a'e pè oo remê, Ejitu wãnà mō rè omãê, onõpã nõpã teywete Isaeu jeapyrerà mō upa remê. Ajare oo wetãrã pãtavõ mijã. Wepy itõkõ ãmê. Ojuka itõkõ wetãrã onõpã maekwerà ãmê, Ejitu vvy wãnà. [Tyvija rupi teipe itõkõ a'evõ ekoi remê.]^u ²⁵ Kee e'i tite tãmõ Moisesi oupe a'evõ remê: “Eretãrã kô okuwa kuwasi Janejare'e tẽ epyteporo taekyi kô jimomorijaua wyi”, e'i tite oupe. Ajamãê nokuwai a'evõa kupa.

²⁶– ãmõ 'ary pè, Moisesi omãê mijê Isaeu kô rè, mõrijõ rômõ, ovote ojimonupi kupa upa remê, ajaave ojikõõ ojee kupa. ãmê itõkõ Moisesi omomoi kô tarepe ojiwiyi mijã. Kee e'i epe ijupe kô: “Kwaima'e kô, peenu rãĩ si eayvu! Pejiapisi sõ pekupa, ojetãrã tẽ pejê remê”, e'i epe. ²⁷ Ajamãê noenui kupa. Poromoai mãê omoãjã kõrijõ Moisesi imono. Kee e'i kõrijõ tẽ ijupe: “Ava põ orerõvijã rã'ãga rômõ nemuroka ike orepýri aepo tere ore! Orerõvijã rõwã ene!” e'i ijupe. “Ivõa kuwaparã rõwã teve ene! ²⁸ ãwitõ kwee nejuka Ejitu vvy wãnà mō, a'evõ rõwã age'e ererekotã rejupa!” e'i kõrijõ Moisesi pè. ²⁹ Aepo e'i remê itõkõ tãmõ Moisesi ojimonyi tesõ ky'y. Ojava itõkõ oo Ejitu pe wyi ãmê ky'y. Mijã vvy kyty oo ojimoena ãmê ky'y. A'e wãnà wãivĩ mō wereko. Ajaire itõkõ ijãkarã a'e pupe mõrijõ rômõ, e'i Esitevão.^v

³⁰ E'i jê Esitevão ijupe kô:

– 40 kwaray rômõ tesõ itõkõ tãmõ Moisesi werokwapa Mijã vvy rupi iko. ãmê ajaire yvapewarã ojimoikatu ijupe ky'y. Tekoe'ãma pè tẽ. Sinai vvytyry pyri'ijẽ ekoi a'evõ remê. Ka'a ojãmurutu mãê pytery pè tui upa. A'e pupe itõkõ tata vo sõ tite okai upa. A'e pè yvapewarã ojimoikatu ijupe. ³¹ A'e rè tãmõ Moisesi omãê remê, ojimonyi tesõ. “Moma'e si pãwĩ?” e'i oupe. Ajawyi oo eko omãjã ee. Omãê gatu ee upa. ãmê Janejare'e oporegeta ijupe [ka'a jãmurutugã pupe wyi]. Kee e'i oporegeta ijupe: ³² “Janejare'e tẽ ije, nerãmõĩ kô Rõvijã wasu tẽ! e'i. Aparão Rõvijã wasu tẽ! ãmõ, Isaki Rõvijã wasu tẽ! ãmõ, Jako Rõvijã wasu tẽ”, e'i tãmõ Moisesi pè oporegeta upa.^w ãmê tãmõ Moisesi ojimonyi tesõ omãjã ee. Otytyra tesõ ojimonyi rômõ iko. Nomãê tari tesõ ee ky'y, okyje iko rewarã mō. ³³ ãmê e'i jê Janerõvijã ywete ijupe: “Eekyi ãwĩ nesãtaja nepy re wyi, ije Janejare'e ike rupi aiko rewarã mō. Nesãtaja reve terepãrõ e'ã eyvy 'aryvo. ³⁴ Akuwa eãkarãgwerã kô Ejitu vvy wãnà kô remimomorijau kô rômõ ekoi. Amãê ee kô ipi. Aenu teve eamaia kô ipi. Ajawyi awyjj ajo ekyioka kô jimomorijaua pe wyi ky'y, tõvijã ai po pe wyi ky'y. Age'e oromojivytã Ejitu vvy kyty”, e'i itõkõ tãmõ Moisesi pè. [Ekwa ãmê, tererojisyry kô eraa kô,] e'i Janejare'e tãmõ Moisesi pè.^x

³⁵– Oo ãmê tãmõ Moisesi. Ajamãê etãrãgwerã kô “aje” ne'i ijupe. Kee e'i kõrijõ tẽ kupa: “Ava põ nemuroka ike orepýri orerõvijã rômõ aepo tere! Ivo e'ãa kuwaparã rõwã teve ene!” e'i ywe'e tite ijupe maekwerã

^u 7.24 Jisyry. 2.11-15 ^v 7.29 Jisyry. 2.13-14 ^w 7.32 Jisyry. 3.6 ^x 7.34 Jisyry. 3.1-10

teipe. Ajamã'ê jövijã rômô teãmã Janejare'e omuroka, ãwisô age'e remê toekyi jimomorijaua pe wyi. A'e rômô Janejare'e wemîgwei yvapewarà mō omuu, tata vo sô tite ka'a jāmurutua pupe wyi toporegeta ijupe.^y

36– [Oo itôkô tãmô Moisesi ãmê Ejitu vvy kyty.] Marama tē itôkô ekoi jane kô rovake Janejare'e kasia rupi, Ejitu vvy rupi ekoi remê. Ajaire werojisryrã kô Ejitu vvy pe wyi remê itôkô, Janejare'e kasia rupi a'evô ekoi teve. ãmô, Pãranãpirã rupi o'yasa kupa remê, ikasia rupi a'evô jê ekoi. Ajaire tekoe'ãma rupi ekoi kupa remê, ikasia rupi teve a'evô jê ekoi kupa. 40 kwaray rômô tesô itôkô a'evô ekoi kupa, Janejare'e kasia rupi, e'i jê Esitevão.^z

37E'i jê:

– ãmê tãmô Moisesi yveve itôkô e'i Isaeu kô pē karamoe remê: “Janejare'e omurokatã wayvu mojenuarã peupewarã mō. ãwitô ije emuroka peupewarã mō, ãwivo tary ve kãramô. Janejeapyrerã mō tē a'evotã ekoi”, e'i itôkô karamoe remê Moisesi.^a 38 A'e tãmô Moisesi yveve teve itôkô ojimoaty Isaeu kô reve tekoe'ãma rupi ekoi kupa remê. Sinai vvytyry ppy rē ojimoaty kupa remê. A'e pē itôkô yvapewarã oporegeta mijê ijupe, vvytyrapyte 'aryvo wyi. Tãmô Moisesi pē teve itôkô Janejare'e wayvu manyvo tijaiko mã'ê okusiwa ime'ê, ãwisô tomogeta imojenu ajaire janerãmôi kô pē.^b

39– Ajamã'ê ãwivo ipe remê itôkô janerãmôi kô noerovijai Moisesi ayvu kupa. Kee e'i kôrijô tē kupa: “Oropota orojivy Ejitu vvy kyty oroo”, e'i kôrijô tē kupa. 40 Sinai vvytyry rē Moisesi ojiupi oo remê itôkô kee e'i teke'yry pē ãmê kupa, Arão pē: “Arão, moma'e jimoãtãgwerã tereinô janerövijã kô rômô, janererekoarã rômô. Joãkãmorã rômô a'e reikatu rupi tijaa”, e'i ywe'e tite kôrijô kupa. “Emã'ê, Moisesi janereru maekwerã, nojikuwai tesô upa. Ejitu vvy pe wyi janereru teywete. Okãjã maevo janewyi ky'y”, e'i ywe'e tite kupa, e'i Esitevão.^c

41E'i jê ijupe kô:

– Oinô ywe'e tite itôkô ãmê ojarã rã'ãga kupa. Pui ra'yry rã'ãga jimoãtãgwerã itôkô oinô kupa, ojarã rã'ãga rômô. A'e pē ojuka rã'ãga weima kô mō ime'ê rã'ãga ijupe kupa ipi, ojarã rã'ãga pē. A'e rē oja'a ywe'e tite imojövijã. A'evô weminôgwerã yveve omoe'e rã'ãga kupa.^d

42– Ajamã'ê a'evô ekoi kupa remê sitô Janejare'e werekoiva kô ky'y, Isaeu kô. Oity kô rã'ĩ. “Ta'evô rã'ĩ jësi awi ekoi kupa!” e'i. Ajawyi: “Janejarã teipô wãĩ”, e'i ywe'e tite teve jaytata kô pē kupa. Jaytata rã'ãga jimoãtãgwerã oinô ywe'e tite imoe'e rã'ãga ãmê kupa. ãmô, jay rã'ãga jimoãtãgwerã. ãmô, kwaray rã'ãga jimoãtãgwerã. A'e kô rē kôrijô tē itôkô omoe'e ywe'e tite kupa ipi. A'e kô pewarã mō kee e'i Janejare'e wayvu mojenuarã kô pē, tokusiwa kupa:

^y 7.35 Jisyry. 2.14 ^z 7.36 Jisyry. 7.3; 14.21; P.Moirô. 14.33 ^a 7.37 T.M. 18.15,18

^b 7.38 Jisyry. 19.1—20.17 ^c 7.40 Jisyry. 32.1 ^d 7.41 Jisyry. 32.2-6

“Isaeu kô, eupe rōwā penima pejuka imeẽ ipi, 40 kwaray rōmō tekoe'āma rupi peiko remẽ.

[Penōvijā rā'āga pè kōrijō tē peme'ẽ ywe'e tite.

A'e pè kōrijō tē: ‘Oroerovijatā orerōvijā rōmō ky'y’, pejë tite.]

43 Moroki eu itōkō penōvijā rā'āga mō pè. A'e moe'ea retā rā'āga itōkō pemovy penupi eraa ipi.

Āmō, jaytata rā'āga jimoātāgwerā ve oinō imoe'e kupa,

Rēpā pejë ijupe mǎẽ.

A'e jimoātāgwerā rā'āga teve itōkō peinō ywe'e tite imojōvijā rā'āga.

A'evo peiko rewarā mō poromomorijautā ky'y.

Poromoisrytā ike wyi ky'y. Āmō vvy kyty poromonotā.

Papironi taa kupei kyty poromonotā pemomorijauoka rōmō ky'y”, e'i itōkō Janejare'e tāmō kō pè.^e

44 Kareta rē aepo okusiwaoka wayvu mojenuarā kō pè, janerāmōi kō tokuwa. Janejare'e tē itōkō omotekokuwa tāmō Moisesi omoe'ea retā rā reinōa rē, tekoe'āma rupi ekoi kupa remẽ. Omojisaoka ijupe manyvo toereko. A'e rupi katu itōkō Moisesi oinōoka āmē, e'i. Tetā ropa oinōoka.

[Teima pirerā pupe ve oinōoka.] A'e weraa oupi kupa, tekoe'āma rupi oo kupa remẽ. Janejare'e ipyri kō ekoia mojikuwaparā rōmō a'e tetā.^f

45 A'e tetā tē ajaire tāmō kō ome'ẽ wākarā kō pè toereko jē kupa. Okājā remē itōkō oity ijupe kō. [Āmē itōkō tāmō Moisesi okājā ky'y.] Āmē tāmō Josue ojimojōvijā ky'y. A'evo remē Janejare'e moe'ea retā weraa jē kupa, tekoe'āma kyty wyi Kanaā vvy kyty. Āpā kō rena kyty oike kupa remē, weraa jē kupa. Āmē itōkō Janejare'e omoisryyoka Kanaā vvy pewarā Isaeu kō renone, e'i. Āmē itōkō janerāmōi kō wereko jē. A'e pè Janejare'e moe'ea retā ropa weropyta kupa ky'y, Kanaā vvy pè, e'i. A'e pè opyta puku ky'y, ajaate tāmō Tavi ojimojōvijā, e'i jē Esitevāo.^g

46 – Āmē sitō Janejare'e oryvay jōvijā Tavi rē, opy'a rupi katuay tē ekoi mǎẽ Tavi rewarā mō. Āmē itōkō tāmō Tavi e'i Janejare'e pè: “Tāmō Jako Rōvijā ywete ene. Erōvijā ywete teve ene”, e'i. “Nemoe'ea retā e'e ainōtā ky'y, awyje ike tatui”, e'i epe Janejare'e pè.^h 47 [Ajamā'ē: “Ene rōwā neinōtā”, e'i Janejare'e ijupe. “Nera'yry tē oinōtā”, e'i itōkō ijupe āmē.] A'evo āmē Tavi ra'yry tē oinō Janejare'e moe'ea retā rā āmē ky'y. Saromāo eu tāmō Tavi ra'yry rerā pè. A'e tē itōkō oinō āmē. [Ojimojōvijā uu renawery pè iko paire tē oinōoka.]ⁱ

48 – A'evo ipe Janejare'e retā. Ajamā'ē janevo rōwā Janejare'e. Jo'arā kytywarā tē. Tetā wryy pè rōwā tui. Tetā mirā kō oinō mǎ'ē wryy pè rōwā tui ipi, Janejare'e e'e tē rewarā mō. Kōitokō karamoe remē Janejare'e wayvu okusiwaoka wayvu mojenuarā mō pè:

^e 7.43 Ams. 5.25-27 ^f 7.44 Jisyry. 25.9,40 ^g 7.45 Jos. 3.14-17 ^h 7.46 2Sa. 7.1-16
ⁱ 7.47 1To. 6.1-38

49-50 “Yva ekasia rena tè. Yvy ekasia rena teve.

Ajawyi manyvo napeinõ'ái kuwa eretã eupe, tajimoena iwryry pè!
Ije tè pirujê ainõ mã'ê!” e'i maekwerà.^j

Aekwerà rupi katu a'evo ekoi.

⁵¹E'i jê Esitevão ijupe kô:

– Eretãrãgwerà kô, naperovijai ywe'e tite sipõ Janejare'e ayvu ipi!
Napepyai maevo sô tite peiko! Janejare'e aepo e'i jê oporegeta pejë remê,
napeenu tari! e'i. ãwitõ penãmõĩ kô ojirova kôrijõ Janejare'e 'Ãg wyi
karamoe remê, a'evo ekoi maekwerà kô vo ywete peiko ywe'e tite! e'i.^k
⁵²Ijayvu mojenuarã kô itõkõ penãmõĩ kô omomorijau ywete, ijãvijõ kô
jê. Naikoi pe'ĩ nomomorijauĩ kupa mã'ê! “Janejare'e Remimuu rã ivo e'e
teãmã mã'ê utã”, e'i epe sô imojenu kupa mijã. Ajamã'ê aepo e'i rire katu
noenu tari ijayvu kupa. Ojuka kôrijõ itõkõ kupa. A'e kô vo ywete pejë
peiko! Janejare'e Remimuurerã tẽ tesõ pemoãkwa'ã ijukaoka! e'i. ⁵³Ãwisõ
Janejare'e ayvu ivo tekoua rewarã pereko ipe, wemĩgwai yvapewarã rupi
ome'ẽma janerãmõĩ kô pè maekwerã, e'i. Ajamã'ê upi napeikoi ipi! e'i
Esitevão ijupe kô. [Awyjepa oporegeta ãmê ky'y.]

Esitevão jukaawerã

⁵⁴Ameve Juteu rõvijãgwerã kô atyry aepo wenu remeve, ojikõ'õ tesõ
kupa ky'y. ãĩ jikyty kyty tesõ ojikõ'õ iko kupa.

⁵⁵Ajamã'ê Janejare'e 'Ãg omokasiay Esitevão a'evo remê. Eevejê ekoi.
Ãmê oyvatesa imono remê, Janejare'e kasia reny rè tẽ tesõ omã'ê. Ameve
yva ojiovapyjavo. Jesu rè tẽ tesõ omã'ê teve, Janejare'e 'ekatu kytyre opõ'ã
upa remê.

⁵⁶A'e rè omã'ê remê, kee e'i:

– Pemã'ê rã'ĩ si! Yva ojiovapyjavo upa! Janejare'e Remimuurerã
ajimojane mã'ê rè amã'ê ajupa! A'e Jesu rè! Janejare'e pyri opõ'ã upa,
i'ekatu kytyre! e'i Esitevão ijupe kô.

[Janejare'e 'Ãg tè a'e rè omomã'ẽoka ijupe. Nojisaokari ãmõ kô pè
ajamã'ê. Nomã'ê kuwa'ãi ee kupa.] ⁵⁷Ajawyi aepo e'i Esitevão remê,
ojiapyakwapyy kôrijõ ijayvu renu tare'ã kupa. Wayvo tesõ wapuka pukai
kupa, ojikõ'õ iko kupa. Ojã oo ipyy kupa, pirujê. ⁵⁸Opyy imotyryry eraa
taa kupe kyty kupa. A'e kyty ojapi japi takuru pupe ijuka kupa.

Ãmê a'evotã remê jõvijãgwerã kô ojiryrumopysoso rã'ĩ kupa. Oyrũ poko
omopyso rã'ĩ kupa. Kõnomiokyry mõ pè omono rã'ĩ oyrũ poko toppy rã'ĩ,
a'evo ekoi kupa remê. Sauru eu erã pè mã'ê pè omono rã'ĩ kupa. A'evo
paire tè takuru pupe ojapi japi ijuka kupa.

⁵⁹A'evo remê, Esitevão e'i Jesu pè imono:

– Erōvijā Jesu! Eraa e'āg age'e nepyri ky'y! e'i.

⁶⁰Aepo e'i paire ojimoenāpa'ā vvy pè. Wayvo tesō wapukai, kee javo:

– Erōvijā! Teremomorigauoka e'ā ikō ejukaarerà kō nē! e'i.

Aepo e'i kōrijō omānō ky'y.

8

¹⁻²Āmē Sauru a'evoa rē omā'ē remē, “Tojuka ikenē”, e'i kōrijō tē.

Ajaire Jesu koty rewarà kō waty Esitevāo reāgwerà. Wāpirō ywete eāgwerà omokatu kupa remē.

Sauru omomorigautà Jesu koty rewarà kō remēwarà

Esitevāo ojuka kupa ire yveve, Jesu noerovijai mē kō weka ppy ikoty rewarà kō Jerusarē taa rupi kupa. Omomorigau kō e'e tē āmē kupa ky'y. Opoata tite ijapisia e'e kupa mijā. Ajawyi ojimosāsāima oo Jesu koty rewarà kō Jerusarē taa pe wyi ky'y. Jesu remimonokwerà kō kōrijō tē Jerusarē mē opyta jē, 12 rōmō mē kō. Āmō kō ojisyrypa oo. Juteja vvy taa taa rupi opyta kupa. Āmō, Samaria vvy taa taa kō rupi.

³Āmē Sauru ve opota tite ijapisia kō mijā. Ajawyi oo oo āmō tetā tetā wryrupi eka kō. Wesa kō remē, opyy enōe eru tetā wryrupi pe wyi eraa imopā'ā jimopā'āga pupe ipi. Wāivī kō ve tesō a'evō wereko. A'evoa wyi tē ojimosāsāima ojiwyi oo oo kupa.¹

Piripi Samaria taa kyty oo remēwarà

⁴Ojimosāi oo mē kō, pirujē taa taa rupi Janejare'e ayvu omojenu jenu erokwa ipi. ⁵Āmē Piripi oo Samaria vvy taa mō kyty. A'e rupi omojenu jenu ywete jane kō pè.

– Janejare'e Remimuurerà tē Jesu Janerōvijā ywete rōmō, e'i imojenu.

⁶Āmē Samaria wānà kō Piripi ayvu wenu takatu, Jesu ayvu rē omō'e kō remē. Werovija katu ijayvu kupa ipi. Omā'ē teve ee, Janejare'e kasia rupi poromokatu remē ipi. Aty wasu omā'ē ywete ee a'evō ekoi remē.

⁷Ma'e rē omā'ē kupa. Ājāgaiwerà kō omoisyry mirà kō pupe wyi imono mā'ē rē omā'ē kupa. Ājāg kō wapuka pukai tesō mirà kō pupe wyi oē oo mā'ē rē omā'ē kupa. Āmō, etāmā nomārākuwai mē kō mokatua rē omā'ē kupa. Āmō, ojapu'apa mā'ē mokatua rē omā'ē teve kupa. A'e a'e rē omā'ē kupa. Mōa'ārōwā emimokatukwerà kō rē omā'ē kupa. ⁸A'evō Piripi ekoi remē, oryvay tesō Samaria wānà kō ee omājā ky'y.

Simāo paje vo mā'ē rewarà

⁹Āmē jakatu oiko a'e pè jane mō, Simāo eu erà pè mā'ē. Paje vo mā'ē tē a'e. Ipojoy mē kō omojisaoka ipi mā'ē. Ajawyi Samaria wānà kō omā'ē takatu ee ipi. Omomojy wete kupa ipi, a'e ywesō a'evō ekoi ipi rewarà mō. Ovote ojimo'e teve Samaria wānà kō rovake iko ipi.

¹ 8.3 J.K.R. 22.4-5; 26.9-11

– Ije ywesō ekasiy aiko mǎ'ē tē! e'i oupe ipi.

¹⁰ Samaria wānà kō aepo e'i remē werovija ipi. Kee e'i tite kupa:

– Haa! Āwī kwaima'e ywesō Janejare'e kasia tē wereko! Janejare'e teipō mārānà jikuwa e'ā werekooka ijupe ipi! e'i tite kupa ipi.

¹¹ Āmē Simão wā'ā ipojy mǎ'ē joe ipi remē, Samaria wānà kō kee e'i:

– Haa! Manyvo ywete sipō e'i katuay ee? e'i ee omājā kupa ipi.

Ijaty kwaray tesō a'evo Simão ekoi. Ajawyi omǎ'ē ywete ee kupa ipi, erǎkwē rewarà mō. ¹² Ajamǎ'ē ajaire Piripi ovāe. Jesu rekoa omojenu a'e taa wānà kō pē.

– Janejare'e opota Janerōvijā ywete rōmō janerereko. A'evoa rōmō Jesu Kiristu omuu Wemimuurerà rōmō. A'e rē janerako'i remē, Janejare'e wākarāgwerà rōmō janerereko, e'i imojenu.

Aepo omojenu remē, jane kō werovija katu ijayvu.

– Aje ywete oporegeta! e'i kupa.

Oja'a ppy Janejare'e rē āmē kupa ky'y. A'evo mǎe kō Piripi omojāmōrī, Jesu Kiristu koty rewarà kō rōmō. Kwaima'ekwerà. Āmō, wāivīgwerà kō ve.

¹³ A'evo remē Simão ve oja'a ppy Jesu rē. Ojimojāmōrīoka Piripi pē āmē. Ajaire Piripi rupi oo ky'y, maibe kyty oo remē. Ajawyi omǎ'ē Piripi rē, mārānà jikuwa e'ā wereko Janejare'e kasia rupi remē. Iteetējē mǎ'ē rē omǎ'ē ky'y.

– Haa! Manyvo ywete sipō āwī! e'i ee omājā.

¹⁴ Āmē Jesu remimonokwerà kō mō pē a'evoa ojenu, Jerusarē taa pē tui kupa remē. “Samaria wānà kō ‘aje’ e'i Janejare'e ayvu pē ky'y”, e'i mǎ'ē ojenu ijupe kō. Ajawyi mōrijō omono Samaria yvy kyty. Kejō oo kupa. Peturu. Āmō, Juwāo. Mokopejō oo kupa. ¹⁵ Āmē Samaria taa pē ovāe kupa remē, oporegeta Janejare'e pē Samaria wānà kō pewarà mō kupa, Jesu rē oja'a ppy mǎe kō pewarà mō. Kee e'i kupa:

– Janejare'e, ne'Āg kasia emuu imokasia kō rōmō, e'i kupa.

¹⁶ Janejare'e 'Āg nonurive ijupe kō rewarà mō aepo e'i ijupe kupa. Ojimojāmōrīoka kōrijō tē Janerōvijā Jesu ayvu rupi kupa. Ajamǎ'ē Janejare'e 'Āg noikeyve ipy'a kō pupe ajamǎ'ē. ¹⁷ Āmē Peturu kō wākāmyy kō remē, āmē si Janejare'e 'Āg oike ipy'a kō pupe ky'y. ¹⁸ A'evoa rē Simão omǎ'ē āmē.

– Haa! Moko tē sōsi wereko! e'i opy'a pupe. Ijākāg kō opyy remē, Janejare'e 'Āg tē tesō oike ipy'a kō pupe ky'y! Ije ve kuwasi moko areko kō! e'i oupe.

Ajawyi opota tite karakuri ome'ē Jesu remimonokwerà kō pē, Peturu kō pē. E'i epe ijupe kō:

¹⁹– Moko a'e ve kuwa mijā. Āmē tē āwīvo aākāmyy kō remē, Janejare'e 'Āg oiketā ipy'a kō pupe, e'i epe ijupe kō.

²⁰⁻²¹ Ajamǎ'ē aepo e'i remē, Peturu noenu tari. Ajawyi kee e'i:

– Haa! “Apyy kuwa sipõ Janejare'e kasia karakuri repy rômõ?”, ere tite sipõ! e'i. Nijaepyme'e'ãi Janejare'e kasia ipi! e'i. Tepy e'âte ome'ê janeupe ipi, e'i. Nepy'a nivoi Janejare'e pè rewarà mō tē aepo ere tite! e'i. Ajawyi ni'e'ãi neposiko orevo Janejare'e pè, e'i. Janejare'e ikō tanemono tata wasu pupe nē, nekarakuri revejē, aepo ere jē remē, e'i. ²²Terejimosiōka neaiwererà rē. Nejipy'amogeta ai reity! e'i. Janerōvijā ywete pè terejiporijauesaoka. Maevo “awyjepa” e'i jētā nejipy'amogeta aiwerà pè, e'i. ²³Akuwa, “Ije tē kuwasi āwīvo aiko mijā”, ere nejimōarō iko mō. Nejimoane'e jē nejimōarō neiko nē. Nanekasi nejimōarōa reitya rē. [Janejare'e kōrijō tē okasia rupi oityoka kuwa neupe,] e'i Peturu ijupe.

²⁴Ameve tite Simāo e'i Peturu pè, Juwāo pè teve:

– Aje pejē. Peporegeta awi Janerōvijā ywete pè eupewarà mō, temomorijau e'ā peayvu rupi, e'i.

[– Hoō, e'i Peturu kō āmē.

A'evo wereko āmē kupa ky'y.]

²⁵Aja paire Peturu kō opyta rāī Janerōvijā ywete ayvu omojenua rē. Ajaire ojivy oo Jerusarē taa kyty kupa. Janejare'e ayvu omojenu jenu jē iko kupa, Samaria pijarà rupi oo iko kupa remē. Samaria taa taa rupi oo iko kupa remē omojenu erokwa kupa. Ijatyray jane kō pè omojenu erokwa kupa, ajaate Jerusarē taa pè ovāe kupa.

Piripi Etiopia yvy wānà reve remēwarà

²⁶Āmē āmō 'ary pè Janerōvijā ywete remīgwai vyapewarà ojimoikatu Piripi pè, Jerusarē taa pè tui remē. A'e kee e'i ijupe:

– Piripi, ejimokatu ekwa kwaray yke kytyre katu ekwa, pee rupi. Gasa kyty oo mā'ē rupi ekwa. A'e tekoe'āma rupi okwa mā'ē rupi, e'i.

²⁷Ojimokatu āmē oo Piripi. Āmē a'e pee rupi oo iko remē, kwaima'e mō oōvaisī, Euna eu ijupe mā'ē. Etiopia yvy wānà kō rōvijā miti tē sikaepo a'e. Jōvijā wasu wāivī pè oposiko karakuri rē mā'ē tē a'e. Kātasi eu tōvijā wāivī pè. A'e jōvijā miti Piripi oōvaisī mā'ē Janejare'e moe'e oo Jerusarē taa pè mijā. ²⁸A'e pe wyi ojivy oo wena kyty iko. Kavaru kahu omōtā eraa mā'ē rupi ojivy oo iko. Kareta omogeta iko, Janejare'e ayvu mojenuarà Isajasi remikusiwarerà.

²⁹Āmē Janejare'e 'Āg e'i Piripi pè:

– Ekwa āwī kwaima'e pyri'īje'e sa'u. Āwī kavaru kahu omōtā eraa mā'ē rupi oo iko mā'ē pyri'īje'e. Ekwa upi, e'i.

³⁰A'evo Piripi ekoi āmē. Oo ipyri'īje'e remē, wenu Isajasi remikusiwarerà omogeta remē. Ajawyi e'i ijupe:

– Emārānà! e'i. Neenu pōkō āwī nemogeta remē, manyvo jaa tē? e'i.

³¹– Ānī! Manyvo kuwa pōkō areko enu, ava mō nemotekokuwai ee remē! e'i. Ije rōmō'ite manyvo nareko'āi ikuwa, e'i. Ejiupi awi epyri eapy teremome'u ije, e'i.

“Hoō” e'i āmē Piripi. Ojiupi oo Etiopia wānà rupi āmē. ³²⁻³³Kee e'i tē sikaepo kareta jikusiwarerā, a'e omogeta ereko mālē:

“Āwitō kaneiru jaraa ijuka remē, āwīvotà jaraatà ijuka māerā.
 Nipu'ai kōrijō tē āwīvo jareko remē.
 Āwitō kaneiru ra'yry nipui kōrijō tē jaavo remē.
 Āwīvo ve nipu'ai a'e jaraa ijuka remē.
 Ivo katu ekoi epe. Jamomorijau ywe'e titetā.
 Nivoi ywe'e titetā jareko. Omānōtā āmē.
 Ajawyi nojeapy'ai, omānōtā amātejē rewarā mō”, e'i tē sikaepo kareta jikusiwarerā.^m

³⁴A'e rē Etiopia wānà kee e'i Piripi pē:

– Emome'u rā'ī si ije, manyvo jaa sikaepo aā? Ava upewarā mō ywesō pō Janejare'e ayvu mojenuarā aepo e'i amātejē? Oupewarā mō pō? Āmō kō pē sipō? e'i. Emotekokuwa rejupa, ava pewarā mō pō aepo e'i? e'i Piripi pē.

³⁵Ajawyi Piripi omotekokuwa ky'y, Janejare'e ayvu jikusiwarerā rē.ⁿ Pirujē omome'u Jesu rekoa ijupe. [A'e “aje” e'i enu āmē ky'y.]

³⁶Āmē oo jē iko kupa remē, yy miti mō pē ovāe kupa. Āmē Etiopia wānà e'i:

– Emā'ē yy rē, e'i. Emojāmōrī ajawyi rejupa! e'i.

³⁷Piripi e'i ijupe:

– Nejirovija Jesu rē nepy'a pupe remē, oromōjāmōrī kuwa, e'i.

– Ō'ō, aje ywete Janejare'e Ra'yry tē Jesu, a'e kuwa ky'y. Janejare'e Remimuurerā tē Janerōvijā ywete rōmō, a'e ijupe ky'y, e'i Piripi pē.^o

³⁸Ajawyi Etiopia wānà weropyta rā'ī kavaru yy reme pē. Mōrijō revejē opo yy pupe kupa. A'e pē Piripi omojāmōrī.

³⁹Aja paire oē yy pupe wyi iko kupa. Ameve Janerōvijā 'Āg py'awarā mō weraa amātejē Piripi iwyi. Nomā'ēi Etiopia wānà ee ky'y. Ajamā'ē oo jē wena kyty. Ory tesō oo iko.

⁴⁰Ameve Piripi py'awarā mō āmō taa pē ekoipa, Asutu taa pē. A'e pe wyi oo jē Sesareja taa pijarā rupi. Oo iko remē Janejare'e ayvu omojenu jē erokwa. Pirujē taa taa rupi a'evo ekoi. Ajaate Sesareja taa pē ovāema.

Jesu ojimoikatu Sauru pē remēwarā
(Jesu koty rewarā kō 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Āmē Sauru nopi'ai Janerōvijā Jesu koty rewarā kō apisia rē mijā. Ajawyi oo Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu pē javo.

^m **8.32-33** Isa. 53.7-8 ⁿ **8.35** Kee e'i maevo ijupe: “Āwitō kaneiru jajuka ime'ē janeaiwererā repykarā mō. Āwīvo ve Jesu omānō janeaiwererā repykarā mō ky'y”, e'i maevo ijupe. ^o **8.37** Kareta karamoe remēwarā kō pē jamā'ē remē, āmōgwerā kō pē vs. 37 uve. Āmōgwerā kō pē nuvei.

2– Tamasiku taa kyty aatà Jesu koty rewarà kô tapokwa eru, e'i. Nepota sipõ kareta nekusiwa taraa? e'i. A'e taraa ime'ê Janejare'e ayvu rê jimo'ea retã pewartã rövijã kô pè. Neayvukasia rupi tẽ Jesu koty rewarà kô tapokwa eru ike Jerusarẽ taa pè, e'i. Pirujẽ apokwa kõtã eru ãmẽ. Kwaima'e kô. Wãivigwerà kô ve, e'i tite.

“Hoõ” e'i ãmẽ jövijã wasu. Ajawyi okusiwa kareta ime'ê ijupe toeraa.

3Ajaire oo Sauru Tamasiku taa kyty iko, wemigwai kô reve. Pee rupi tẽ oo kupa. ãmẽ ovãerĩ iko kupa remẽ, apy'awarà mõ kwaray vo sõ tite mãẽ ovyjy ovake ijãrimã. Weakwaso kô tesõ. 4Ameve Sauru o'a yvyu. ãmẽ Jesu sikaepo oporegeta ijupe, yva pe wyi. Kee e'i ijupe:

– Sauru, epy'amopirai sõ erereko rejupa! e'i.

5ãmẽ Sauru wayvuapi:

– Ava põ ene, Jövijã? e'i.

ãmẽ Jesu e'i ijupe:

– Ije, Jesu! Ene itõkõ epy'amopirai tẽ erereko rejupa! e'i.

6E'i jẽ Jesu ijupe:

– Epõã jësi tereo Tamasiku taa kyty, e'i. [A'e pè jane mõ poromotekokuwa mãẽ mõ tui upa, e'i.] A'e nemotekokuwatã nevãema a'e pè remẽ, manyvo tereiko, e'i ijupe.

7Oo upi mãe kô manyvo ne'i ãmẽ, ojimonyijay kupa rewarà mõ.

Ijayvukwerà kôrijõ tẽ wenu kupa. Ajamã'ẽ nomã'ei ee kupa, ava mõ oporegeta remẽ. 8ãmẽ Sauru opõã yvy pe wyi remẽ, omã'ẽ ipe. Ajamã'ẽ naeapyoi ky'y. Ajawyi emigwai kô tẽ opopyy eraa Tamasiku taa kyty.

9ãmẽ a'e pè tui remẽ, moapy 'arã rômõ tesõ nomã'ei 'eteay. Nojimi'ui rupi teve. Noy'ui teve. [Omotekokuwaarã rã wãrõ jẽ upa.]

10ãmẽ jakatu oiko kwaima'e mõ a'e taa pè, Anania eu erã pè mãẽ. Jesu koty rewarà tẽ a'e. A'e pè Janerövijã ywete ojimoikatu oporegeta.

– Anania! e'i ijupe.

– Moma'e põ, Jövijã? e'i.

11ãmẽ Janerövijã ywete e'i ijupe:

– Ejimokatu. Ekwa pee oterẽ gatu mã'ẽ rupi. A'e pè eeka Juta eu ijupe mã'ẽ retã. A'e tetã pè eremigwai rã neesatã ãmẽ, Sauru eu erã pè mãẽ.

Taasu taa wãnerã tẽ a'e, e'i. Oporegeta ije upa. 12A'e oporegeta jẽ ije remẽ, omã'ẽ maevo sõ tite ne'ãg rê upa. Oike maevo sõ tite ne'ãg tetã wryy pè uu ikoty. ãmõ, nepo maevo sõ tite neinõ ijapyte 'aryvo tomã'ẽ mijẽ ky'y. A'evõ maevo sõ tite nejimoikatu ijupe remẽ. [Ajawyi age'e nerãrõ upa. Ekwa awi teremoeapyooka mijẽ tomã'ẽ, e'i.]

13Ajamã'ẽ Anania kee e'i:

– Ipojoy tẽ ãwĩ! e'i. Nekoty rewarà kô Jerusarẽ taa wãnã kô omomorijauvay maekwerã tẽ ãwĩ! e'i. A'evõ 'evo ojenu erãkwẽ ipi! Ajawyi akyje jẽ aa ikoty, e'i. 14Emã'ẽ! Age'e ovãema ike, Tamasiku taa pè. Janejare'e pè oporegeta mãe kô rövijã kô ayvu kasia rupi tẽ tesõ

uu. Orepokwa rōmō tē uu. Nekoty rewarà kō tē ore rewarà mō a'evotà orerereko kupa, e'i epe Anania Jesu pè.

¹⁵ Ajamā'ē kee e'i jē Janerōvijā ywete ijupe:

– Ekwa jēsi! Eremipyteporo tē āwī, eayvu mojenuarà rōmō. A'e Juteu rōwā māe kō pè amonotà eayvukwerà tomojenu, e'i. Āmō, waite e'yiwarà kō jōvijā wasu kō pè ve omojenutà, e'i. Āmō, Isaeu wānà kō pè ve, e'i.

¹⁶ Ojmomorijauvaytā erewarà mō ajamā'ē, eremīgwai rōmō ekoi remē, e'i. Ije ywete pirujē a'evoa rā amojikuwaokatā ijupe. Ajawyi, “Ekwa jēsi!” a'e ene, e'i Janerōvijā ywete Anania pè.

¹⁷ “Hoō” e'i āmē Anania ky'y. Oo esa āmē, Juta retā gyty. Ovāe remē, oike Sauru resa. Opo oinō ijapyte 'aryvo. Kee e'i opo oinō remē:

– Sauru, eretārā votà tē ene ky'y, e'i. Janerōvijā ywete ayvu rupi tē ajo neresā, Jesu ayvu rupi. Kōitokō pee rupi nejo neiko remē, ojimoikatu neupe. A'e tē emuroka ike nekoty toromoeapyooka mijē, e'i. Janejare'e o'Āg oinōtā teve nepy'a pupe, e'i āmē Anania Sauru pè.

¹⁸ Ameve pira pīrerā vo sō tite mā'ē otoro o'a ea pe wyi. Aekwery vo eapyo katu mijē iko ky'y. Opō'ā ojimojāmōriōka, [Jesu koty rewarà rōmō ky'y. Ameve Janejare'e Āg oike ipy'a pupe ky'y.] ¹⁹ Aja paire ojimi'u ky'y. Ikasi katupa āmē ky'y.

Āmē ajaire ijaty sa'u oke Jesu koty rewarà kō reve, Tamasiku taa pè ekoi remē.

Jōvijāgwerà kō opota ipe Sauru ojuka remēwarà

²⁰ Ameve Sauru oo Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō pè. A'e pè jane kō omotekokuwa ypy.

– Aje ywete Janejare'e Ra'yry tē Jesu, e'i imogeta kō upa.

²¹ Āmē pirujē ijayvu wenu māe kō ojimonyi tesō ijayvu renu āmē kupa.

– Haa! e'i enu kupa āmē. Poromomorijauvay maekwerà rōwā pōkō āwī? e'i kupa. Āwī rōwā pōkō Jerusarē taa pè Jesu koty rewarà kō wapisi maekwerà? A'e rōmō rōwā pōkō uu mijē ike kyty! Jesu koty rewarà kō weraa ime'ē Janejare'e pè oporegeta māe kō rōvijā po pè tomopā'ā kupa ipi mijā! e'i kupa. Manyvo e'i ywete ojimotee ky'y! e'i kupa.

²² Ajamā'ē āmē ywesō Sauru oporegeta kasiay Jesu rekoa mojenua rē upa ky'y, āwisō wenu māe kō: “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu, Janerōvijā ywete rōmō”, te'i kupa.

Āmē Juteu kō, Tamasiku taa wānà kō, manyvo ne'i Sauru tekokuwaa rē omājā ky'y. Nipui kupa upa, Sauru ijayvukasiay wete oporegeta Jesu rē remē. Kō'ē jawe jawe a'evō ekoi.

²³⁻²⁴ Ajaire sa'u a'evoa ojenu Juteu rōvijāgwerà kō pè ky'y. Naoryi aepo jaa renu āmē kupa ky'y. Ajawyi a'evoa rē ojimoaty kupa.

– Manotā pōkō Sauru sireko ijuka! e'i kupa. [Keetā. Pee ypy pè siārōtā ijuka! e'i kupa.]

A'evo ipe ãmẽ kupa. Pya rupi wãrõ ipe kupa. 'Aryvo rupi ve. Ajamã'ẽ a'evoa ojenupa amãtejẽ sikaepo Sauru pè. Ajawyi nokwai a'e rupi. ²⁵Ajawyi kee e'i ojava tarà mō. Oka kwarà rupi tẽ sikaepo oẽ oo. Yvate kyty wyi rykyry wasu pupe Jesu koty rewarà kō omowyjy vija imono tojava oo. Pya tẽ a'evo ekoi. Emimo'earerà kō tẽ a'evo werekooka Sauru.^p

Sauru Jerusarẽ taa pè ekoi remẽwarà

²⁶A'evo paire Sauru ojivy oo Jerusarẽ taa kyty. A'e pè ovãema remẽ, – Torojimoaty Jesu koty rewarà kō reve, e'i epe. Ajamã'ẽ ojirokyje tite iwyi kupa, erãkwẽ mã'ẽ tẽ Sauru rewarà mō. Ajawyi imoteea ojenu ijupe kō remẽ, “aje ipõ” ne'ive enu kupa. ²⁷Ajamã'ẽ Panape weraa Sauru, Jesu remimonokwerà kō gyty. Opãtavõ Sauru, ãwisõ Peturu kō “aje” te'i ijupe ky'y. “Sauru ojirovija Jesu rẽ ky'y”, e'i imomewa ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Janerõvijã ywete ojimoikatu ijupe Tamasiku pijarà rupi oo iko remẽ. A'e ywete oporegeta ijupe, e'i. A'evo paire, oo oo Tamasiku taa rupi Jesu rekoa mojenu jenu tesõ jane kō pè ky'y, e'i. Nojipiraii tesõ jõvijã kō wyi, noerovija tari mãe kō wyi, Jesu ayvu omojenu remẽ, e'i Panape imojenu ijupe kō.

– Hoõ, aje ipõ, e'i ãmẽ kupa ky'y.

²⁸A'e kō reve Sauru opyta rã'ĩ ãmẽ ky'y. Jerusarẽ taa rupi oiko ikopa Jesu rekoa mojenua rẽ iko. Nojipiraii tesõ a'evoa rẽ iko. ²⁹A'e pè teve Juteu kō mō wesa, Kereku kō ayvu rupi oporegeta mãe kō mō. Omotekokuwa kō tarepe Jesu rekoa rẽ ereko kō. Wayvuvaja vaja ipe, “aje” te'i kupa. Noerovijari kupa ajamã'ẽ. Ojikõ'õ jẽ ãmẽ ee kupa. Ojuka kõrijõtã kupa mijã. ³⁰Ajamã'ẽ a'evoa ojenupa Jesu koty rewarà kō pè. Ajawyi weraa Sauru Sesareja taa kyty kupa. A'e pe wyi omojeapy mijẽ imono Taasu taa kyty kupa. [Aja paire ojivy uu wena kyty kupa ky'y.]

³¹Ãmẽ Jesu koty rewarà kō ipy'a katu puku sa'u rã'ĩ ky'y. Juteja yvy rupi a'evo ekoi kupa. Karireja yvy rupi ve. Ãmõ, Samaria yvy rupi ve. Ãmẽ ywesõ ojimokasiay wete ojimotekokuwa Janejare'e ayvu rẽ kupa ky'y. Ojirovija katu Janerõvijã ywete rẽ imomojy wete kupa. Janejare'e 'Ãg remimokasiarà kō rômõ ekoi kupa. Ãmẽ ywesõ ijatyray kupa ky'y.

Peturu wãivĩ omomoera Jesu kasia rupi remẽwarà

³²Ãmẽ Peturu oo oo taa taa rupi, Jesu koty rewarà kō resa ipi. Ãmõ 'ary pè Rita taa wãnã kō resa oo. ³³A'e pè oiko kwaima'e mō etãmã nomãrãkuwai mã'ẽ. A'e kwaima'e rerà pè Eneja eu. 8 kwaray rômõ tesõ ipõ noatai iko. Okea rupi kõrijõ tẽ ekoi ipi. ³⁴A'e rẽ Peturu omã'ẽ remẽ, kee e'i:

– Age'e si Jesu Kiristu tanemokatupa ky'y! e'i. Ewyjy awi nekea pe wyi epō'ā. Nekea teremokatu eraa, e'i.

Ameve ikatupa opō'ā ky'y.

³⁵ Āmē pirujē Rita taa wānà kō a'evoa rè omā'ē. Awyje Janerōvijā ywete koty rewarà kō rōmō ekoipa kupa ky'y. Sarō wānà kō a'evō ve ekoi.

³⁶ Āmē oiko wāivī mō āmō taa pè. Jopi eu a'e taa pè. Rita taa pyri'īje'ē a'e taa. A'e wāivī pè Tamita eu Juteu kō ayvu pè. (Kereku kō ayvu pè āmē Tokasi eu.) Jesu koty rewarà tē Tamita. Mira katuay wete a'e wāivī ipi. Ojikuwa katu poroporijauesa mā'ē rōmō iko. Iporijau mē kō rè oja'a katu ipi. [Tyru kō oinō ime'ē ijupe kō ipi.]

³⁷ Āmē Peturu Rita taa pè tui remē jakatu, a'e wāivī itekorā okājā. Okājā maire, ipyriwarà kō werā eāgwerà imojau jura pè inō. A'e pè oinō rā'ī kama 'aryvo kupa. ³⁸ Āmē, “Peturu ike'īje'ē Rita taa pè ekoi”, e'i mā'ē ojenu ijupe kō. Tamita jimorypakwerà kō pè ojenu. Ajawyi kwaima'e kō mō omono Peturu pijarà mō kupa. Mōrijō rōmō omono kupa. A'e kō ovāe Peturu pyri remē, Tamita kājāa omojenu ijupe kupa.

– “Totuu rā'ī”, e'i ene kupa! e'i kupa. Ejo kuise'ē orerupi! e'i ijupe kupa.

³⁹ Āmē Peturu ojimokatu oo upi kō, Jopi taa kyty. A'e pè ovāe kupa remē, werā Peturu jura pè kupa, Tamita reāgwerà resa. A'evō ekoi remē, terekwarerà kō wārimā tesō Peturu upa. Oja'o okājā mā'ē rè kupa upa. Omojisa jisa tyru kō Peturu rovake kupa. Tamita amyry remiasa asakwerà kō, uve jē remē oinō imosāi maekwerà kō. ⁴⁰ Āmē Peturu e'i ijupe kō:

– Hoō! Pejisyry rā'ī ike wyi! e'i.

Ojisyrypa kupa ire, Peturu ojimoenāpa'ā oporegeta Janejare'e pè. Ajaire ojirova eāgwerà kyty javo:

– Tamita, epō'ā! e'i ijupe.

Ameve Tamita opoera ky'y. Peturu rè omā'ē remeve, ojārapo'ā wapy.

⁴¹ Āmē Peturu opopyy imopō'ā ky'y. Ajaire kee e'i ijimorypa kō pè:

– Peike pejo ky'y!

Jesu koty rewarà kō pè aepo e'i. Terekwarerà kō pè aepo e'i teve. Oike kupa remē, Peturu kee e'i ijupe kō:

– Aā opoerapa pejimorypa ky'y! e'i.

⁴² Ameve a'evoa ojenu jenupa katu a'e taa rupi ky'y. Āmē ywesō Janerōvijā ywete rè oja'a kupa ky'y. Mōa'ārōwā oja'a ee mē kō. ⁴³ Aja paire, Peturu opyta puku sa'u rā'ī a'e taa pè. Simāo eu erà pè mā'ē pyri opyta rā'ī. A'e oposiko moma'e pīrerà rè imosikā ipi mā'ē tē a'e.

Koneri rewarà

10 ¹ Āmē oiko kwaima'e mō āmō taa pè, Sesareja eu taa pè mā'ē pè. Koneri eu a'e kwaima'e pè. Juteu rōwā a'e ajamā'ē. Romā pewarà sota atyry rōvijā rōmō tē a'e. 100 rōmō tesō emīgwai kō sota kō.

Itaria yvy wãnerà kō tè sota kō. ²Janejare'e werovija katu imomojy mãẽ tè Koneri ajamãẽ. Pirujẽ etã wryy pewarà kō a'evo ve. Kõẽ jawe jawe oporegeta Janejare'e pè mãẽ tè Koneri. Okarakuri rè nokãte'ãi mãẽ teve a'e. Iporijau mãe kō pè omosãi okarakuri ipi mãẽ teve.

³Ãmõ 'ary pè, kwaray ijãpẽ remẽ, Janejare'e remĩgwai yvapewarà ojimoikatu ijupe. A'e yveve omãẽ Janejare'e remĩgwai yvapewarà rè. Ipyri'ije'ẽ uu javo ijupe.

– Koneri! e'i ijupe.

⁴Ãmẽ Koneri ojimonyi tesõ ee omãjã.

– Jõvijã, moma'e põ? e'i.

Ãmẽ Janejare'e remĩgwai e'i ijupe:

– Janejare'e wenu neporegeta ijupe remẽ ipi, e'i. Omã'ẽ teve nere, nimoma'ei mãe kō neporijauesa ipi remẽ. Oryvay nere a'evo neiko remẽ ipi, e'i. [Ajawyi wayvu mojenuarà mō omuutà nekoty tanemotekokuwa wekoa rè ky'y, e'i.] ⁵Ajawyi kee tereiko. Age'e emono neremĩgwai kō mō too Jopi taa kyty, Simão Peturu eu mãẽ pijarà mō. ⁶Simão eu ve ijupe mãẽ retã mè tui. A'e moma'e pìrerà rè oposiko ipi mãẽ. Pãranã wasu reme pè ojeetãno upa, e'i. A'e pè too ipijarà mō ãmẽ kupa, e'i Janejare'e remĩgwai Koneri pè.

“Hoõ” e'i ãmẽ Koneri. ⁷Ameve Janejare'e remĩgwai yvapewarà ojimopi ky'y, oporegeta paire. ãmẽ Koneri omuu mōrijõ wemĩgwai kō, etã wryy pè oposiko mãe kō. Sota mō ve pe'ĩ, opãtavõarà mō, omuu teve. Janejare'e omoe'e ipi mãẽ teve a'e sota ajamãẽ. ⁸A'e kō pè pirujẽ omome'u a'evoa. Omome'u paire,

– Pekwa awi Jopi taa kyty Simão Peturu pijarà mō, e'i ijupe kō.

⁹Oo ãmẽ ijayvu rupi kupa. Pe'ĩ oke pee rupi oo kupa. A'e pe wyi nikupei Jopi taa ky'y.

Janejare'e omojisaoka Peturu pè maekwerà

Ãmẽ jakatu sikaepo Peturu ojiupi jura pè oporegeta Janejare'e pè upa, okape 'aryvo. Jane 'aryvo katu kwaray remẽ a'evo ekoi. ¹⁰Ãmẽ ipõ Peturu ijamyay tesõ ky'y. Nojyive emi'õ rã ajamãẽ. Oporegeta jẽ Janejare'e pè upa ãmẽ. ãmẽ si kee jaa Janejare'e omojisaoka ijupe, tomã'ẽ ee. ¹¹Ma'e rè omã'ẽ upa. Yva ojeovajaro maevo sõ tite mã'ẽ rè omã'ẽ. A'e pe wyi kamisa pevu ojipopy siamyry ãpasĩ mã'ẽ owygy maevo sõ tite uu ovake. ¹²Juteu kō no'ui mã'ẽ iteetejẽ kamisa pupe tui, Janejare'e “Tape'u e'ã”, e'i ijupe maekwerà kō. Aã kō no'ui kupa ipi. Yvy rupi osyryry mãe kō. ãmõ, wrya kō mō. ãmõ, Juteu kō remijarà rōwã mãe kō. A'e a'e kō rè omã'ẽ maevo sõ tite, kamisa pupe. ¹³A'evoa rè omã'ẽ upa remẽ, moregeta ojenu ijupe, kee e'i mã'ẽ:

– Peturu, epõ'ã jësi! ãwĩ kō terejuka iwa! e'i ijupe mã'ẽ.

14– Ānī, erōvijā! e'i ijupe Peturu. Eremi'ō'y rōwā āwī kō! e'i. Āwī kō pè Janejare'e, "Tape'u e'ā", e'i ore ipi. A'u sō remē, eky'atà Janejare'e pè āmē. Nija'ui mē kō tē āwī kō! e'i.

15 Āmē ayvu ojenu mijē ijupe:

– Aepe ere sō Janejare'e ome'ē tere'u mā'ē pè. Ikatuay mā'ē rōmōpa ome'ē. "Hoō" ere jēsi iwa ajawyi! e'i ijupe.

16 Moapy rōmō tesō a'evoa rē omā'ē maevo sō tite. Ameve kamisa pevu ojiāpasī isiamyry rē mā'ē oē oo ky'y, ipupewarà kō revejē. Kōitokō owyjy uu, a'ēvo ve oē oo yva pupe. Awyje.

[Āwitō Juteu kō no'ui wemi'ō'y rōwā, a'e kō wemimory e'ā kō rē nojimoryi kupa, Juteu rōwā mē kō rē. Ojireko katu kōrijō iwyi kō kupa ipi. Ajawyi kee jaa tē sikaepo Peturu pè Janejare'e remimojisaoka: "Juteu rōwā mē kō ve eremīgwai kō rōmō toiko. Ajawyi amonooka kō nekoty remē, terejimory ee kō nē", jaa tē aepe e'i.]

17 Ajamā'ē Peturu nokuwaive manyvo jaa tē sikaepo a'e. Ajawyi ojipy'amogeta ywete jē upa wemisakwerà rē.

– Manyvo jaa pō? e'i oupe.

Āmē jakatu Koneri remimuurerà kō weka sikaepo Simāo retā iko.

[Juteu rōwā mē kō a'e kō.] Wesa kupa remē, oka rovapyka pè rā'ī opyta kupa. E'i kupa:

18– Ike pō Simāo Peturu eu erà pè mā'ē tui? e'i kupa.

19 Āmē Simāo Peturu ojipy'amogeta jē wemisakwerà rē upa. Ameve ipō Janejare'e 'Āg oporegeta ijupe:

– Ejapyaka rā'ī si! Āwī jane kō uu nereka iko, e'i. Moapy rōmō kupa, e'i. 20 Ejimokatu jēsi ewyjy ekwa upi kō. "Aatā sipō upi kō?" tere e'ā rā'ī. Ekwa te'ite! e'i. Eremimuu kō tē nekoty, e'i Janejare'e 'Āg ijupe, Peturu pè.

21 Aepe e'i Janejare'e 'Āg ijupe remeve, owyjy Peturu oo Koneri remimuurerà kō mogeta. E'i ijupe kō:

– Ije tē ereka pekupa! Manyvore pō pejo eresa? e'i.

22 A'e kō e'i ijupe:

– Orerōvijā tē oremuu nekoty, Koneri eu orerōvijā rerà pè. Sota atyry rōvijā tē a'e, e'i. A'e ivo katu mā'ē tē, e'i. Janejare'e werovija katu ipi mā'ē teve, e'i. Pirujē Juteu kō remimoe'e teve. Janejare'e remīgwai yvapewarà ojimoikatu ijupe etā wryy pè. "Neayvu emono Peturu eu erà pè mā'ē pè totuu nekoty, tanemotekokuwa", e'i ene mā'ē, e'i Peturu pè kupa.

23 Āmē Peturu e'i:

– Peike ajawyi, e'i. Peke rā'ī epyri, e'i ijupe kō.

Peturu oo Koneri resa remēwarà

A'e pè oke rā'ī āmē kupa. Kō'ēme Peturu ojimokatu ootà, Juteu rōwā mē kō rupi. Juteu kō mō ve oo Peturu rupi, Jesu koty rewarà kō mō. A'e Jopi taa wānà kō. 24 Pe'ī oke oo kupa. Kō'ēme ovāe Sesareja taa pè kupa.

Āmē jakatu sikaepo Koneri wārō kō upa, wetārā kō reve, ojimorypa kō reve. [Ji'ite omuu kō opyri Peturu vāea rārō.] ²⁵ Āmē Peturu ovāe tetā wryy pè remē, Koneri uu amātejē ōvaisī. Ojimoenāpa'ā Peturu rovake imoe'ea rōmō.

²⁶ Ājamā'ē Peturu omopō'āoka jē.

– Temimoe'e rōwā ije! e'i. Jane tē ije. Nevo mā'ē teve ije, e'i. Epō'ā awi! e'i ijupe.

²⁷ Āmē Peturu oike tetā wryy pè Koneri reve. Oike oporegeta kupa. A'e pè mōa'ārōwā jane kō wārō upa.

²⁸ A'e kō pè Peturu e'i:

– Pekuwa Juteu tē ije. Oreretārā kō rē kōrijō tē orojimory ipi. Norojimoryi āmō kō rē ipi. Āmō, noroikei teve etā wryy kō pè ipi, e'i. “Aike sō remē, eky'atā Janejare'e pè”, oro'e ipi. Orerāmōi amyry kō ayvukwerà rupi a'evō oroiko ipi. Ije ve aepo a'e mā'ē teve mijā. Ājamā'ē Janejare'e emotee age'e ky'y, āwisō, “Janejare'e remimotarā rōwā āwī”, ta'e e'ā jane kō pè ky'y. Āmō, “Nivoi mā'ē tē āwī”, ta'e e'ā teve, e'i. [Āwitō eremi'ōgwerà nemoai kuwa'āi Janejare'e pè, āwivo ve] āmō kō rē ajimory remē nemoai'āi sikaepo Janejare'e pè, e'i. ²⁹ Ajawyi neremīgwai kō uu epijarā mō remē, “hoō” a'e te'ite. Ajo te'ite nekoty. Ere ajawyi ije. Moma'e rōmō pō emuu ike kyty rejupa? e'i Peturu.

³⁰ E'i āmē Koneri ijupe:

– Wāi kwee aporegeta ajupa Janejare'e pè eretā wryy pè, ijāpē kwaray remē. Āmē kwaima'e vo maevo sō tite ojimoikatu ije. Ijyru suky katu mā'ē a'e. ³¹ A'e kee e'i ije: “Koneri, Janejare'e wenu neporegeta ijupe remē ipi”, e'i. “Omā'ē teve nere, nimoma'ei māe kō neporijauesa ipi remē. Oryvay nere āmē”, e'i ije. [“Wayvu mojenuarā mō omuutā nekoty tanemotekokuwa wekoa rē”, e'i ije.] ³² “Ajawyi emono neremīgwai kō mō too Jopi taa kyty Simāo Peturu eu mā'ē pijarā mō”, e'i. “Āmō Simāo eu teve ijupe mā'ē retā mē tui. A'e moma'e pīrerā rē oposiko imosikā mā'ē. Pāranā wasu reme pè etā tui. A'e pè too ipijarā mō āmē kupa”, e'i maevo sō tite ije ojimoikatu remē. ³³ Ajawyi amonooka eremīgwai kō mō too nepijarā mō. Ajawyi eroryvay nevāea rē. Age'e orojimoatypa neayvu renu orokupa. Janejare'e ve janepytery pè ike ekoi. Ajawyi pīrūjē Janerōvijā ywete e'i teremojenu oreupe mā'ē, emojenu ore āmē, e'i Koneri Peturu pè.

Peturu omotekokuwa Koneri remēwarā

³⁴ Āmē Peturu omotekokuwa kō ky'y. Kee e'i imotekokuwa kō:

– Age'e si akuwa aje ywete Janejare'e Juteu rōwā māe kō ve wauvay wete ipi. Ojevo jē sikaepo janerauvay, Juteu kō vo jē, e'i. ³⁵ “Āmō āmō kō vyv wānā kō wyi tē terepota e'ā”, ne'i janeupe ky'y, e'i. Āmē Janejare'e

pirujē werovija katu imomojy mǎe kō opota ipi. Pirujē ivo ekoi mǎe kō opota, e'i. A'evoa akuwapa ky'y, e'i.

36– Jesu rerākŵēa pekuwapa teve, e'i. “Janejare'e ojimory janere Jesu Kiristu rupi ky'y”, e'i mǎē. A'e Janejare'e omojikuwaoka Isaeu kō pè ky'y. “Pirujē jane kō Rōvijā ywete rōmō Jesu ekoi”, e'i mǎē. 37Pirujē Jesu rewarà pekuwapa, ojenupa peupe rewarà mō, e'i. Karireja vvy pe wyi ojiāparō remēwarà ojenupa. Juteja vvy rupi ekoi remēwarà ve. Jesu ojimojāmōrioka Juwāo pè paire itōkō, oposiko ypy jane kō motekokuwaa rē.

38– Kee pekuwa teve Jesu Nasare taa wānà rewarà. Janejare'e o'Āg tesō oinō itōkō Jesu py'a pupe imokasioka. Wayvumokasioka teve. Ikasia rupi taa taa kō rupi oo remē itōkō, poromokatu poroereko ipi. Āmō, ājāgai rōvijā kasia itōkō omomoioka jane kō wyi, pirujē. Janejare'e eeve ekoi ipi rewarà mō a'evō ekoi.

39– Ore ywete a'evoa rē oromāē, Juteu kō vvy pè ekoi remē, Jerusarē taa pè. Ore yveve orokuwa Jesu rewarà, eeve oroiko ipi rewarà mō. Age'e rōwā oroiko eeve. Pirujē taa taa kō rupi oo remē, ore ve oroo teve upi ipi. Ajaate Jesu opyy ijuka kupa ky'y. Yvyra jipokana rē opomoputuputuri ijuka kupa.

40 E'i jē Peturu:

– A'evō tesō ipe. Ajamāē Janejare'e tē omomoera. Moapy 'arà remē opoera mijē. Ajaire ojisaoka mijē oreupe, Janejare'e kasia rupi. 41 Pirujē rōwā kō Jesu ojisaoka joupe ajamāē. Janejare'e remipyteporokwerà kō pè kōrijō tē ojisaoka. Ajawyi tē a'evoa age'e oromojenu. Opoera paire yveve tesō kō ojimi'u oreveve. Aja rewarà mō ywesō orokuwa aje ywete opoera mǎē. 42 A'evō remē Jesu kee e'i oreupe: “Janejare'e eayvumokasi pirujē jane kō moe'yarà rā mō taiko. Āwitō omānō maekwerà kō amoe'yitā, āwīvo vetà uve jē mǎe kō amoe'yitā”, e'i. “Pemojenu eayvu katu jane kō pè erokwa, tokuwa kupa”, e'i kō Jesu oreupe toromojenu, e'i.

43 E'i jē Peturu:

– A'evoa rewarà pirujē Janejare'e ayvu mojenuarà kō omojenu amātejē karamoe remē. Kee e'i amātejē kupa. Ava mō ojiporijauesoaka Janejare'e Remimuurerà rē remē, Janejare'e “awyjepa” e'itā ijaiwererà kō pè ky'y. Jesu pewarà mō tē aepo e'i amātejē kupa, e'i Peturu ijupe kō.

Janejare'e 'Āg oike Juteu rōwā mǎe kō py'a pupe remēwarà

44-46 Aepo e'i Peturu oporegeta remeve, Janejare'e 'Āg owyjy oike ojapyaka mǎe kō py'a pupe. Ameve iteetejē ijayvu kō rupi oporegeta Janejare'e moe'e e'e kupa ky'y. Ayvu rē nojimo'e'i mǎē rupi tesō oporegeta Janejare'e moe'e kupa.

– Ene ywesō nekasiay! Ene ywesō nekatuay wete! e'i e'i Janejare'e pè kupa.

Āmē Juteu kō, Jesu koty rewarà kō Peturu rupi uu mǎe kō, omǎ'ē āwīvoa rē. A'e kō itōkō omǎ'ē Janejare'e o'Āg omowyjy Juteu rōwā mǎe kō pè remē. Wenu teve ijayvu nokuwai mǎ'ē rupi oporegeta kupa remē. Wenu teve Janejare'e omoe'e kupa remē. Ajawyi e'i kupa:

– Haa! Juteu rōwā mǎe kō pè tesō Janejare'e o'Āg ome'ē! e'i kupa.
Āmē Peturu e'i Juteu kō pè:

47– Ajawyi simojāmōrī kō kuwasi yy pupe, Jesu koty rewarà kō rōmō! Emǎ'ē! Janejare'e omuu o'Āg ijupe kō. Āwitō janeupe omuu, āwīvo ve, Juteu rōwā mǎe kō teipe remē, e'i Peturu ijupe kō.

48 Omojāmōrīoka kō āmē, Jesu Kiristu ayvu rupi. A'evo paire a'e kō,
– Epyta sa'u rǎ'ī orepyri, e'i kupa.
A'evo Juteu rōwā mǎe kō oja'a ypy Jesu oōvijā ywete rōmō remē.

Peturu Koneri rewarà omojenu remēwarà

11 ¹Ajaire, “Juteu rōwā mǎe kō ‘aje’ e'i Janejare'e ayvu pè”, e'i mǎ'ē ojenu Jesu remimonokwerà kō pè. Pirujē Jesu koty rewarà kō pè ojenu, Juteu kō pè. Juteja yvy rupiwarà kō pè. [Peturu renone kyty ojenu amǎtejē.] ²A'evoa rē āmōgwerà oryvay. Āmōgwerà ajamǎ'ē naory ywe'e'i. A'e kō kee e'i:

– Ajawyi tojimojuteu rǎ'ī kupa. Tojimosīpire'ooka kupa, e'i epe kupa.^r
Ajaire Peturu ojiupi oo Jerusarē taa kyty Jesu koty rewarà kō resa ky'y. Āmē, “Tojimojuteu kupa”, e'i mǎe kō ijayvu teitete. Kee e'i kupa:

³– Nojimosīpire'ookai mǎe kō rē sō nejimory! e'i kupa. Nejimi'u teve sō eeve kō! e'i. Neke teve sō etā kō wryy pè! e'i Peturu pè kupa.^s

⁴Ajawyi Peturu pirujē a'evoa omome'u katu ijupe kō, manyvo ekoi maekwerà kō. Kee e'i ijupe kō:

⁵– Āmē Jopi taa pè aiko remē, Janejare'e moma'e rewarà omoikatu ije, aporegeta ijupe ajupa remē. Kamisa pevu rē amǎ'ē maevo sō tite, e'i. Isiamyry kō rē, ojiāpasī ojee mǎ'ē rē. Yva pupe wyi owyjy maevo sō tite uu erovake opyta rǎ'ī, e'i. ⁶Āmē kamisa pupewarà kō rē amǎ'ē maevo sō tite, janeremi'ō'y rōwā rē. Janejare'e “tape'u e'ā” e'i ijupe kō maekwerà kō rē amǎ'ē. Kejō mǎ'ē rē. Janeremijarà rōwā rē amǎ'ē. Āmō, yvy rupi osyryry mǎe kō rē. Āmō, wyra nija'ui mǎe kō rē. A'e a'e kō rē amǎ'ē maevo sō tite kamisa pupe, e'i.

⁷– A'evo remē moregeta ojenu ije. Kee e'i: “Peturu, epō'ā jēsi! Āwī kō ejuka iwa”, e'i ije, e'i. ⁸Āmē kee a'e ijupe: “Ānī, Jōvijā! Eremi'ō'y rōwā āwī kō. Ajawyi na'u'āi! Janejare'e, ‘Tape'u e'ā’, e'i ijupe mǎe kō tē āwī. A'u sō remē, Janejare'e pè eky'atà”, a'e tite ijupe. ⁹Āmē ayvu ojenu mijē ije yva pupe wyi. “Ānī! Aepo ere sō Janejare'e ome'ē tere'u mǎ'ē pè!” e'i ije.

^r 11.2 “Juteu kō kōrijō tē Janejare'e wereko”, e'i tite kupa rewarà mō aepo e'i kupa mijā.

^s 11.3 “Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi rōwā si neiko!” jaa tē aepo e'i kupa mǎ'ē.

¹⁰Moapy rōmō tesō a'evoa rè amã'ẽ maevo sō tite. A'evo paire kamisa oẽ oo yva pupe. Awyje ky'y.

¹¹– Ameve moapy rōmō kwaima'e kō ovãe epyri a'e tetã wryy pè, Sesareja taa pe wyi uu mãe kō. Juteu kō rōwã a'e kō. ãmō kō tè. [Koneri remimuurerã kō.] ¹²Ãmẽ Janejare'e ãg kee e'i ije: “Ãwĩ kō rupi ekwa. ‘Aata pō upi kō?’ tere e'ã rã'ĩ”, e'i ije. Ajawyi aa te'ite upi kō, e'i. ãmẽ aã erevewarã kō mō ve oo erupi, Jesu koty rewarã kō mō. Jopi taa wãnã kō mō. 6 rōmō oo erupi mãe kō. Koneri retã mè orovãema remẽ oroike, e'i.

¹³– [Orovãe remẽ, Koneri orerãrõ upa.] Kee e'i oreupe: “Ike eretã wryy pè Janejare'e remĩgwai yvapewarã ojimoikatu oporegeta ije”, e'i. “A'e kee e'i ije: ‘Neremĩgwai kō mō emono Jopi taa kyty, Simão Peturu pijarã mō’, e'i. ¹⁴‘A'e tè pemotekokuwatã, nepyriwarã kō reve. Ijavyu perovija remẽ, Janejare'e penereko katutã, nepyriwarã kō revejẽ’, e'i Janejare'e remĩgwai ije”, e'i Koneri ore. ¹⁵Ãmẽ amogeta kō ajupa remeve, Janejare'e ãg owyjy oike ipy'a kō pupe. ãwitõ janepy'a pupe oike remẽ, a'evo ve, e'i. ¹⁶A'evo remẽ Janerõvijã ywete ayvukwerã rè aja'a, kee e'i maekwerã rè: “Aje, Juwão poromõjãmori yy pupe tè. Ajamã'ẽ age'e sõi aje Papa ãg tè tesõ uutã oike pepy'a pupe pemokasiarã rōmō ky'y”, e'i oreupe maekwerã rupi katu, e'i Peturu.^t

¹⁷E'i jẽ Peturu:

– Ajawyi kee a'e. Juteu rōwã mãe kō pè ve Janejare'e ome'ẽ o'ãg, Janerõvijã Jesu Kiristu pè ojireko katuoka kupa remẽ. Janeupe ome'ẽ mã'ẽ vo ve ome'ẽ ijupe kō. Ajawyi manyvo nareko'ãi, Janejare'e tepa opota kō okoty rewarã kō rōmō rewarã mō! e'i Peturu ijupe kō.

¹⁸Ãmẽ Jesu koty rewarã kō aepo wenu remẽ, manyvo ne'i kupa ky'y. Nojiayvuvajai kupa ky'y. Oterẽ jẽ omoe'e Janejare'e kupa ky'y.

– Janejare'e ikatuay wete! Okãte'ãmai tè janere, Juteu rōwã mãe kō teipe remẽ, ãwisõ tojimosioka waiwererã reityppyipaoka ijupe kupa! Aje ywete janevo oiko karuarutã Janejare'e pyri kupa! e'i kupa.

Jesu koty rewarã ãtiokia taa wãnã kō rewarã

¹⁹Kõi remẽ itõkõ Esitevão jukaa paire jimomorijau wasua ojiãparõ. Ajawyi Jesu koty rewarã kō ojavapa oo ojimosãsai kupa. A'e kō mō Juteu rōwã mãe kō rena kō gyty oo ojimoena kupa ky'y. ãmō kō rena kō gyty tè oo ojimoena kupa. ãmõgwerã Penisia yvy kyty oo. ãmõgwerã Sipiri ypõõgwerã mitirõwã mã'ẽ gyty oo. ãmõgwerã, ãtiokia taa kyty oo. Jesu ayvu rè oo oo poromotekokuwa jẽ iko kupa ipi. Ajamã'ẽ wetãrã kō kõiõjõ tè omotekokuwa kupa ipi, Juteu kō kõiõjõ tè.^u ²⁰Ajamã'ẽ ãmõgwerã, “Juteu rōwã mãe kō ve simotekokuwatã Jõvijã Jesu rekoa rè”, e'i. Sipiri ypõõgwerã wãnã kō aepo e'i. ãmõ, Sireni taa wãnã kō aepo e'i. ãmẽ

^t 11.16 J.K.R. 1.5 ^u 11.19 J.K.R. 8.1-4

a'e kō oo Ātiokia taa kyty. A'e pè Jōvijā Jesu ayvu katu omojenu kupa. Juteu rōwā mǎe kō pè omojenu kupa. Wetārā kō pè teve. ²¹A'evo remē Janejare'e tē omokasi kō ipi, āwisō emimono kō ayvu toerovija katu. A'e kō waiwererā oitypyypipaoka Janejare'e pè. Janerōvijā ywete rē ojirovija kupa ky'y. Mōa'ārōwā a'evo ekoi mǎe kō. ²²Ajawyi, “Mōa'ārōwā Juteu rōwā mǎe kō omojōvijā Jesu ky'y”, e'i mǎē ojenu Jesu koty rewarà atyry kō pè Jerusarē taa pè. A'e kō kee e'i:

– Haa! A'evo si! e'i enu kupa. Ajawyi Panape simonookatā imokasiarā kō rōmō! e'i kupa.

²³⁻²⁴Mira katuay wete Panape, Janejare'e 'Āg omokasi mǎē tē. Jesu rē eako'iy mǎē teve. A'e tē omono āmē kupa. Āmē Panape ovāe a'e taa pè remē, Jesu koty rewarà kō pyri ovāe. Oryvay ee kō omājā.

– Aje Janejare'e wereko katu kō okatuaya rupi! e'i omājā ee kō.

Ajawyi omokasi kō.

– Aje ywete Janerōvijā ywete rekoa rupi tapeiko jē peiko! e'i imokasi kō.

A'evo remē ywesō ojatyka sa'u jane kō ojimotoe e'etā Janerōvijā koty rewarà kō rōmō.

²⁵A'evo paire Panape ojisyry oo Taasu taa kyty Sauru pijarā mō. ²⁶A'e werojivy eru opātavōarā rōmō Ātiokia taa pè. Pe'ī kwaray a'e taa rupi ekoi kupa, a'e wānā kō motekokuwaarā rōmō Jesu rekoa rē. Ijatyry wete emimo'ekwerā kō āmē. A'e taa pè tē ppy Kiristu koty rewarà kō eu ijupe kō. ²⁷Āmē a'evo remē, Janejare'e ayvu mojenuarā kō mō uu Jerusarē taa pe wyi, Ātiokia taa kyty. ²⁸Ojimoaty kupa remē, Akapu eu erā pè mǎē opō'ā oporegeta, Janejare'e 'Āg kasia rupi. Kee e'i amātejē:

– Nipuku'āi tyavorusutā. Taa jāvijō jē a'evotā. Yvy popy kyty ve tesō a'evotā. Amyay wasu okwatā, e'i amātejē jane kō tokuwa.

Ijayvukwerā rupi katutā a'evo kāramō. Karautiu Sesa jōvijā wasu rōmō ekoi remē tē a'evotā.^v ²⁹Ajawyi Jesu koty rewarà kō aepo wenu remē, kee e'i ojupe kupa:

– Epy wetetā ja'umǎē tyavo remē, e'i kupa. Ajawyi Jesu koty rewarà kō Juteja yvy wānā kō sipātāvōtā, e'i kupa.

A'evoa renone kyty omoaty amātejē okarakuri āmē kupa. Ikarakuri ywete mǎe kō ome'ē ywete sa'u. Nikarakuri ywe'e'i mǎe kō āmē pe'īpe'ī tē ome'ē. A'evo ekoi ojipātāvō kupa. ³⁰Karakuri wemimoatyryerā omonooka Panape kō rupi kupa. Jesu koty rewarà kō rōvijā kō pè omonooka kupa, Juteja yvy kyty. Oo āmē Panape kō Sauru reve werā. A'e werā ijupe kō.

Peturu jimopā'āga pupe tui remēwarā

12 ¹Āmē jakatu kovenatu Eroti Juteu kō kovenatu rōmō ekoi jē. A'e 'ary pè remē omomorijauoka ppy Jesu koty rewarà kō mō. ²A'e

^v 11.28 J.K.R. 21.10

ipō ojukaoka tesō Tiaku marija poko pupe. A'e Juwāo reke'yry. ³ Āmē Juteu kō ory tesō ijukaa rē omājā, Jesu koty rewarà kō āpā kō. Ory tesō kupa remē, kovenatu Eroti omā'ē ee kō. Ajare:

– Haa! Amoryoka kō tarā mijē, temoe'e kupa! e'i oupe.

Ajawi Peturu opyyoka mijē imopā'ā. Meju vororo e'ā wa remeve ipō a'evo ekoi. ⁴ Pyyoka paire, omonooka jimopā'āga pupe. Wārōoka jē sota kō pē. Irō irōte tesō ārōarā kō oinōoka. A'e tē ojeapykyro kyro tesō kupa. Juteu kō wāmōi kō jisryyawerā 'arā omoete^w paire, kovenatu Eroti wenōetā Peturu aty wasu rovake imosā'āga esa. ⁵ A'evo Peturu ojimopā'āoka remē, sota kō wārō.

Ajamā'ē Jesu koty rewarà kō ojimoaty oporegeta Janejare'e pē ijupewarà mō, tomoēoka mijē. A'evoa rē ojimokasiay wete kupa.

Peturu oē jimopā'āga pe wyi remēwarà

⁶ Kō'ēme tē kovenatu Eroti wenōetā Peturu jane kō rovake mijā. Āmē Peturu pya oke jimopā'āga pupe upa. Sota kō pytery pē tē oke upa. Jipokwa ātāay mā'ē weroke upa, sota ijuvuri tui māe kō reve. Mōrijō. Āmō sota kō jimopā'āga rovapyka pyy pē wārō jē upa.

⁷ Āmē py'awarà mō Janerōvijā ywete remīgwai yvapewarà ojisaoka jimopā'āga pupe. Oyape tesō a'e pē upa. Āmē Peturu omōtā ijas'i'y rē imoma, oke upa remē.

– Epō'ā kuise'ē! e'i.

Ameve ipokwawerā kō otararaipa ipoapy kō wyi o'a.

⁸ – Nekō'ā emokārāgātā, e'i ve ijupe. Āmō, nesātaja nepyrokafe rewarà emokārāgātā, e'i teve.

A'evo Peturu ekoi āmē.

– Ejiyrunō ejo erupi, e'i teve ijupe.

A'evo wereko teve. ⁹ Āmē Peturu oē oo jimopā'āga pupe wyi upi ky'y, yvapewarà rupi.

– Apouvai teipō ajupa, e'i tite Peturu oupe.

Nokuwai aje ywete. ¹⁰ Āmē ijaty sota kō jimopā'āga rārōarā kō upa mijā. Āmē Peturu oē oo yvapewarà rupi. Sota kō pyryvo okwa kupa. Ipyri'ije'ē sa'u māe kō pyryvo pyy okwa kupa. Ajaire kuipe'e sa'ubarā kō pyryvo okwa kupa. Āmē si oo ovāe jimopā'āga rovapyka pyriwarā kō pyryvo kupa. Ajaate pari rovapyka mitirōwā mā'ē pē ovāe kupa. A'e separari jimoātāgwerā tē ovapyka rōmō.^x A'e pupe wyi jāē jaa jimopā'āga pupe wyi mā'ē. A'e pē ovāe kupa remē, py'awarà mō ovote ojiovyjavo. Okwa te'ite āmē kupa. Pee wasu rupi oo iko kupa ky'y. Ameve py'awarà mō Janejare'e remīgwai ojimopi ky'y. Oity Peturu a'e pe wyi oo.

^w 12.4 Karamoe remē Janejare'e wekyioka Juteu kō rāmōi kō Ejitu vvy pe wyi imoisryy kō. Karai kō *Páscoa dos Judeus* e'i a'evoa pē. Ajamā'ē Jesu poeraawerā pē ywesō *Páscoa* e'i kupa. Emogeta Jisyry. 12.1-27; Epr. 11.27-29; J.K.R. 7.30-36 * 12.10 *Portão de ferro*

¹¹ ãmẽ tẽ Peturu:

– Aje ywete si! e'i ky'y. Age'e si akuwa aje ywete Janerõvijã ywete tẽ omuu wemĩgwai temoẽ, kovenatu Eroti tejuka e'ã. Pirujẽ Juteu kō wyive emoẽ, manyvo jẽtã erereko kupa remẽ, e'i Peturu oupe.

¹² Aja paire oo Maria eu mãẽ retã gyty. A'e wãivĩ Juwão Maku y tẽ. A'e retã wryy pẽ mōã'ãrõwã Jesu koty rewarà kō ojimoatypa upa. Peturu pewarà mō tẽ sikaepo oporegeta kupa upa, Janejare'e pẽ. ¹³ ãmẽ Peturu tetã rovapyka omotãtã. ãmẽ emĩgwai mō uu esa. Kõjãmuku tẽ a'e. Roti eu ijupe.

– Ava pō ene? e'i Roti.

– Ije tẽ! e'i Peturu ijupe.

¹⁴ Iporegeta rupi Roti okuwa Peturu tẽ ovãe mãẽ. Oryvay ãmẽ. Noovapyjavo tuvei tetã ajamã'ẽ. Ojiojiviy kõrijõ tẽ rã'ĩ oo javo jane kō pẽ.

– Peturu tetã ypy pẽ tui upa! e'i oory rōmō.

¹⁵ [Ajamã'ẽ, “Aje ipõ”, ne'i kupa, noikeive tetã wryy pẽ uu rewarà mō.]

– Newari tẽ aepo ere! Nereawryy sipõ? e'i tite ijupe kupa.

– ãnĩ! Ewari rōwã a'e! e'i kõjãmuku.

ãmẽ ãmō kō e'i:

– A'e rãrõarã yvapewarã teipõ! e'i kõrijõ kupa.

¹⁶ ãmẽ omotãtã jẽ Peturu tetã rovapyka upa. ãmẽ tẽ oovapyjavo ijupe kupa ky'y. Aje ywete Peturu tẽ sikaepo tui upa. Ojimonyi tesõ ee omãjã kupa.

¹⁷ ãmẽ Peturu ojipomomojai tokuwa kupa, tipu e'ã kupa. ãmẽ tẽ omome'u omoẽawerã ijupe kō, Janerõvijã ywete omoẽoka maekwerã.

– Erekoawerã tapemome'u Tiaku pẽ, e'i. ãmō, Jesu koty rewarà kō pẽ ve tapemome'u, e'i.

[Tiaku amyry rerã vo mãẽ pewarã mō aepo e'i.] Aepo e'i paire ojisyry tẽ'ite oo ãmō taa kyty ãmẽ ky'y, pyave.

¹⁸ [ãmẽ jakatu sota kō ãrõarerã kō oke jẽ upa, jimopã'ãga pupe. Nokuwaive manyvo e'i oẽ mãẽ kupa.] Kõ'ẽma mẽ omã'ẽ remẽ tẽ okuwapa kupa. Ojipy'amopirai tesõ ãmẽ kupa. Otytypa tesõ ojimonyi iko kupa.

– Manyvo'i ywete pō oẽ Peturu jimopã'ãga pe wyi oo? e'i kupa.

¹⁹ ãmẽ kovenatu Eroti wekaoka ipe. Ajamã'ẽ noesai kupa. Ajawyiy e'i jimopã'ãga rãrõarã kō pẽ:

– Manyvo pō pereko imoẽ toẽ oo? e'i. Mape pō tui upa? e'i.

[Nokuwai kupa ajamã'ẽ. ãmẽ kovenatu Eroti e'i jẽ:

– Pejẽ rōwã pōkō pemoẽ vija imono? e'i.]

Ajaire wapisioka ãrõarerã kō ky'y.

Kovenatu Eroti mãnõa rewarã

Aja paire kovenatu ojisyry rã'ĩ oo Juteja yvy pe wyi ky'y. Sesareja taa pẽ ojimoena rã'ĩ.

²⁰ ãmẽ ajaire kovenatu Eroti omãñõ ky'y. Kee e'i omãñõ. Ojikõ'õ tite Tiru taa wãnà kō rè, Sitõ taa wãnà kō rè ve. Noesa tari kō. Ajawyi nomonookari temi'õ rã ijupe kō ipi. Ajare ojimoaty oo oporegeta kovenatu Eroti pè kupa. Kovenatu pãtavõarà mō rè ypy ojimory kupa ajamã'ẽ, Parasitu eu mã'ẽ rè. A'e pè kee e'i kupa:

– Orepãtavõ rejupa, kovenatu Eroti tojimory mijẽ orere, e'i kupa.

“Hoõ” e'i ãmẽ Parasitu. A'e rupi kovenatu Eroti rè ojimory mijẽ kupa ãmẽ.

– Terejimory mijẽ orere, e'i kupa.

²¹ – ãmõ 'ary pè teipõ taporegeta a'evoa rè, e'i ijupe kō.

ãmẽ ãmõ 'ary pè, kovenatu oporegetatà ijupe kō ky'y remẽ, oyru e'ey opypy rã'ĩ enõe, epy wete mã'ẽ. Ajaire oẽ wapy jövijã apyka 'aryvo oporegeta atyry kō pè. A'e ojimoaty mãe kō pè. Omogeta kō, ayvu katu rupi.

²² ãmẽ jane kō ijayvu wenu remẽ, wenu takatu kupa. Ajawyi wapuka pukai tesõ kee javo kupa:

– Haa! Jane rōwã ãwĩ oporegeta upa! e'i e'i kupa. Janejarà tè ãwĩ! e'i ywe'e tite imoe'e kupa mijã.

²³ Ameve Janejare'e naoryi kovenatu Eroti rè, ojimoe'eoka pãñẽ jane kō pè rewarà mō. “Ãnĩ, aepo pejẽ sō”, ne'i rewarà mō. “Janejare'e rōmõ'ite ikasiay mã'ẽ rōmõ ekoi”, ne'i rewarà mō. Jane kō omoe'e tite remẽ, ne'i rewarà mō. ãmẽ sōsi Janerövijã ywete wemígwai yvapewarà mō py'awarà mō omuroka Eroti pè tomotekorã ky'y. Tapuru pè o'upaoka tomãñõ.

²⁴ ãmẽ Janejare'e ayvu ke'irōwãwarà kō pè o'jenu jenupa ky'y.

²⁵ ãmẽ Panape kō ojivy oo wena kyty ky'y, Ætiokia taa kyty. Sauru reve ojivy oo kupa. Karakuri Ætiokia taa wãnà kō remimuurerà ome'ẽma Jesu koty rewarà rövijã kō pè kupa, Jerusarẽ taa wãnà kō pè. Aja paire ojivy oo kupa. Juwão Maku ve weraa oupi kupa.

PANAPE KÕ SAURU REVE WÃPARÕ YPY OPOSIKOA REMËWARÃ

(13.1—14.28)

Sauru kō oo Jesu rekoa mojenua rè remëwarà

13 ¹ ãmẽ Ætiokia taa pè Jesu koty rewarà kō Janejare'e ayvu rè tui kupa upa ipi. Æmõgwerà poromotekokuwa Janejare'e ayvu rè mãe kō. Æmõgwerà ijayvu mojenuarà kō. Kejõ kupa. Panape. Æmõ, Simeão. Mira pijõnà eu teve Simeão pè. Æmõ, Rusiu. A'e Sireni taa wãnerà tè. Æmõ, Manãe. Kovenatu Eroti reve ojimovija maekwerà tè a'e. Æmõ, Sauru

tè ky'y. Mokopejō kupa. ² ãmō remē a'e kō ojimoaty Janejare'e moe'e kupa upa. Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa, oporegeta ijupe kupa upa remē. ãmē Janejare'e 'Āg oporegeta ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Aã kō tapemonooka eayvu mojenuarà kō rōmō. Panape. ãmō, Sauru. Mokopejō, e'i.

³ A'evo ekoi ãmē kupa. Janejare'e pè oporegeta wemimono rā kō rē kupa. Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa a'evo ekoia rā mē. Ojipoinō wemimonoarà rā kō ākāg 'aryvo kupa, Janejare'e tomokasi kō. Sauru. ãmō, Panape. A'evo wereko kō imono kupa.

Sipiri ypō'ogwerà rupi ekoi kupa remēwarà

⁴ ãmē Janejare'e 'Āg omono Panape kō remē, Sereusi taa kyty rā'ī oo kupa, pee rupi. Ae pe wyi Sipiri ypōō wasu kyty oo kupa, nawiu rupi. ⁵ ãmē Saramina eu jāemijarà mō pē. Ae pē rā'ī ovāe kupa. Ae wānā kō pē ypy Janejare'e ayvu omojenu kupa, [Jesu rekoa]. Janejare'e ayvu rē jimōea retā kō wryy pē omojenu kupa. Juwāo Maku ve eeve kō ekoi, ipātavōarà kō rōmō. ⁶ Ajaire ypō'ogwerà wasa oo kupa. [Pee rupi tē ky'y. Janejare'e ayvu omojenu jenu erokwa iko kupa.] Ypō'ogwerà wasapa kupa ky'y remē, a'e pe wyi Papu taa pē ovāe kupa. Ae pē paje vo mālē wesa kupa. Juteu mō tē a'e. Pajesu eu erā pē, Juteu kō ayvu pē. Kereku wānā kō ayvu rupi ãmē Erimasi eu. “Janejare'e ayvu mojenuarà tē ije”, e'i rā'āga sō owari rōmō mālē a'e. ⁷ Ae ypō'ogwerà pewarà rōvijā jimorypa tē a'e. Seju Pauru eu a'e jōvijā pē. Otekokuwavy mālē tē Seju Pauru. Ae Panape omuu okoty, Sauru reve, opota Janejare'e ayvu wenu rewarà mō. ⁸ Ajamālē paje vo mālē nopotai jōvijā toenu. Ajawyi Panape kō omotekokuwa ipe remē, a'e wayvu wenone'a ne'a jē, “Janejare'e ayvu pē toenu e'ā”, e'i rewarà mō. ⁹ Ajamālē Sauru Janejare'e 'Āg kasia rupi ekoi. Mōrijō Sauru rerà. Pauru eu teve ijupe. ãmē paje vo mālē rē omālē Pauru remē, ovajikōō tesō Pauru ee omājā. ¹⁰ Ajawyi kee e'i Pauru ijupe:

– Manyvore pō poromoripe sō ene! Ajāgai rōvijā ra'yry tē ene! Pirujē ivo ekoi mālē kō āpā tē ene! Ivo e'āa tē nepota! Manyvore pō? Aje ywete mālē tē orerōvijā ywete ayvu! Ajamālē iwari mālē tē ene rewarà mō nemotee ijayvu! ¹¹ Ajawyi age'e Janerōvijā ywete nemomorijautā, tanereapyo e'ā rā'ī neiko. Neremālē'āi rā'ī kwaray reny rē. Awyje rōwā ipe ajamālē a'evotā, e'i Pauru ijupe.

Ameve py'awarà mō aje paje vo mālē naeapyoi ky'y. Pātōnusu omālē ky'y. Ajawyi oiko iko tite ky'y.

– Epopyy ereraa pekupa! e'i tite.

¹² ãmē jōvijā a'evoa rē omālē remē,

– Haa! Aje ywete si Janerōvijā ywete ayvu! e'i ojimotekokuwa.

ãmē ywesō ojimotekokuwa Jesu ayvu renutā iko.

Pauru kō Pisija vvy pē ekoi remēwarà

¹³ Ajaire Pauru kō ojisryy oo Papu taa pe wyi, oo upi mālē kō reve. Nawiu rupi oo mijē kupa, Peji taa kyty. Ae Pāpiria vvy pewarà. Ae pē

Juwão Maku oity kō ojivy oo Jerusarē taa kyty ky'y. ¹⁴Ajamã'ē Pauru kō oo jē Ātiokia taa kyty. A'e Pisija vvy pewarà.^y Āmē jimoava 'arà mē, oo Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā pē kupa. Ovãema a'e pē remē, oike wapy kupa. ¹⁵Āmē ava mō tāmō Moisesi remikusiwarerà pē rā'ī omogeta atyry kō rovake, toenu kupa. Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà kō pē ve omogeta. Aja paire Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā rōvijā kō kee e'i Pauru kō pē.

– Oreretārā kō, pepota peporegeta oremokasia rōmō remē, tapeporegeta āmē, e'i ijupe kō.

¹⁶Oporegeta Pauru āmē. Opō'ā ojipomomojai rā'ī moregetaa momi rā'ī toenu kupa. E'i ijupe kō:

– Isaeu kō. Āmō, Juteu rōwā mǎe kō. Pirujē Janejare'e omoe'e mǎe kō. Tapejapyaka katu ikō eayvu rē nē. ¹⁷Isaeu kō tē jane ike. Ajawyi Janerōvijā wasu tē Janejare'e. A'e tē itōkō janerāmōi amyry kō opyteporo oupe wemígwai kō rōmō maekwerà, e'i. Ajawyi itōkō omojikwaoka kō ywete Ejitu vvy pē. [Kāramō temígwai ai kō rōmō a'e pē ekoi kupa. Āmō waite e'yiwarà rōmō ekoi kupa.] Āmē a'evō ekoi kupa remē itōkō Janejare'e werōjisyry kō Ejitu vvy pe wyi eru kō. Okasia kō omojisaoka ijupe kō, werōjisyry kō remē.^z ¹⁸A'e kō 40 kwaray rōmō tesō werokasi, tekoe'ama rupi ekoi kupa remē. A'evō remē itōkō omojaiwe tesō Janejare'e ereko kupa ipi. Ijayvu ai iko kupa remē, Janejare'e ojimomāatā kōrijō tē.^a

¹⁹– Ajaire itōkō Kanaā vvy opāsārōoka ijupe kō, ena kō rōmō. 7 atyry kō omomaoka. A'e kō tapererà kō opāsārōoka tāmō kō pē. A'e pē itōkō ojimoena kupa. Ajaate ijarà kō rōmō ekoi āmē kupa ky'y. Janejare'e tē a'evō werekooka kō.^b ²⁰[Janejare'e rōmō'ite rā'ī tōvijā kō rōmō ekoi.] 450 kwaray rōmō tesō itōkō a'evō ekoi.

– Ajaire tekoua kuwaparà kō Janejare'e oinō tāmō kō rōvijā kō rōmō. Wekovija vijanō jē itōkō ipi, ajaate Janejare'e ayvu mojenuarà Samueu tōvijā kō rōmō ekoi ky'y.^c ²¹Āmē kee e'i jane kō: “Noropotai tekoua kuwaparà kō kōrijō orerōvijā rōmō”, e'i kupa. “Jōvijā e'e tē oropota. Jōvijā wasu tē. [Āwitō āmō vvy wānà kō rōvijā wasu kō, āwīvo mǎ'ē oropota,]” e'i itōkō kupa. “Hoō” e'i itōkō Janejare'e ijupe kō āmē.

– Āmē itōkō opyteporo jōvijā mō ijupe kō ky'y. Sau eu erà pē mǎ'ē opyteporo. Kisi ra'yry tē a'e. Pejāmī jeapyrerà tē. A'e oiko puku jōvijā wasu rōmō iko. 40 kwaray rōmō tesō werokwapa jōvijā wasu rōmō ekoi remē.^d ²²[Ajamã'ē noerovijai Janejare'e ayvu ipi. “Ije ywesōtā tē ajimokasi”, e'i ywe'e tite kōrijō ipi.] Ajawyi ajaire Janejare'e nomojōvijāokari ky'y.

^y 13.14 Āmō tē a'e Ātiokia taa. Mōrijō Ātiokia taa eu erà pē mǎe kō. — ^z 13.17 Jisyry. 1.7; 12.51

^a 13.18 P.Moirō. 14.34 ^b 13.19 Jos. 14.1 ^c 13.20 T.K. 2.16; 1Sa. 3.20

^d 13.21 1Sa. 8.5; 10.21

– Ekovijarà kōrijō wesa mijē. Tāmō Tavi tē itōkō tōvijā kō rōmō ekoi ky'y. A'e pewartà mō Janejare'e kee e'i: "Aesapa mā tē apota mā'ē. Tavi, Jese ra'yry tē a'e. A'e eayvu rupi katu ekoitā", e'i Janejare'e tāmō Tavi pewartà mō.^e

²³– A'e jeapyrerà tē Jesu. A'e tē Janejare'e omuroka Isaeu kō rereko katuarà rōmō toiko. Wayvu rupi katu tē a'evō ekoi. ["Kāramō amuutā. Tavi jeapyry rōmō amuutā", e'ipa maekwerà rupi katu tē a'evō ekoi.] Aekwerà si Janejare'e omuu tomānō janeaiwererà repykarà mō, āwisō janeaiwererà toityppyioka janewyi. Janejare'e pyri tijaiko karuaru jaiko. Ijayvukwerà rupi katu tē a'evō ekoi. Jesu eu Emimuurerà pē.

²⁴– A'e uutà pyri'ī remē, Juwāo [poromōjāmōrī mā'ē] ekoipa amātejē vvy rupi iko. Isaeu kō motekokuwaarà rōmō ekoi mijā. Kee e'i imojenu: "Pejimosioka ikō peaiwererà rē nē," e'i. "Pejimome'u ikō Janejare'e pē peaiwererà reityppyipaoka nē", e'i imojenu ijupe kō. "A'evō pepota peiko remē, poromōjāmōritā", e'i imojenu pirujē Isaeu kō pē.^f ²⁵Āmē Juwāo posikoa awyjepatā remē, kee e'i jane kō pē: "Janejare'e Remimuurerà tē Juwāo ekoi', pejē sō ije", e'i. "A'e rōwā ije. Ije rōwā erārōtā pekupa", e'i. "Ajairē si a'e ywe'e uutā", e'i. "A'e ywesō e'arā kitywarà rōmō ekoitā!" e'i amātejē Juwāo Jesu pewartà mō.^g

²⁶E'i jē Pauru:

– Eretārā kō, kee a'e mā'ē rē tapejapyaka teve. Janeupe tē Janejare'e wayvu omuu, tāmō Aparāo jeapyrerà kō rōmō, e'i. Omānō janeaiwererà repykarà mō mā'ē omuu. A'e si Jesu. Āmō, janeupewartà mō rōmō'ite rōwā omuu. Juteu rōwā mae kō pē teve omuroka, Janejare'e omomojy wete kupa remē. Pirujē janereve ijayvu werovija mae kō pē ve wayvu omuu, janerereko katuarà rewarà. ²⁷Ajamā'ē Jerusarē taa wānā kō nokuwai poroereko katuarà tē sikaepo Jesu. Āmō, Juteu rōvijāgwerà kō ve nokuwai. Okuwa kuwasi kupa mijā! Jimoava 'arā mē upi upi omogeta ipe Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà kupa ipi mijā. Ajamā'ē nokuwai Jesu pewartà mō tē aepo e'i kupa.^h Omoputuputurioka kōrijō tē Jesu ijukaoka kupa. "Janerōvijā tē", ne'i'āi wete Jesu pē kupa. "Tomānō ikenē!" e'i kōrijō tē ijupearà mō kupa. Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà kō rupi katu tē a'evō wereko kupa. Ajamā'ē nokuwai a'evōa kupa. ²⁸Noesai 'eteay ipe nivoi mā'ē Jesu rē kupa mijā, eewarà mō tojuka kupa. Ajamā'ē omonooka jē tesō kovenatu Piratu tojukaoka kupa ky'y.ⁱ ²⁹Ajamā'ē Janejare'e ayvu rupi katu tē teve a'evō ekoi kupa. Pirujē Janejare'e e'ipa amātejē Jesu jukaa rā rē maekwerà rupi katu tē ekoi

^e 13.22 1Sa. 13.14; 16.12; Jīg. 89.20 ^f 13.24 Mak. 1.4; Ruk. 3.3 ^g 13.25 Juw. 1.20; Mat. 3.11; Mak. 1.7; Ruk. 3.16; Juw. 1.27 ^h 13.27 Juw. 5.39,46 ⁱ 13.28 Mat. 27.22-23; Mak. 15.13-14; Ruk. 23.21-23; Juw. 19.15

kupa! A'evo paire eāgwerà wekyi eraa yvyra jipokana re wyi imokatu paretì kwarà pupe kupa.^j

³⁰– Ajamã'ê Janejare'e omomoera mijê. ³¹Aja paire ijaty 'arà tesõ ojisa mijê wemimonokwerà kō pè. Jane kō Karireja yvy wānà kō oo upi Jerusarê taa pè maekwerà kō pè ve ojisa. A'e kō tē age'e omojenu jenu Jesu rekoa erokwa, Isaau kō pè.^k ³²A'evoa mojenuarà teve ore! A'e rōmō tē orojo pekoty, āwisō Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà tapekuwa. ³³Karamoe remê Janejare'e omome'upa amātejê Jesu momoeraa rã tāmō kō pè. Kee e'i [tāmō Tavi] ikusiwa Janejare'e ayvu rōmō:

“Oromojikuwaokatà Era'yry rōmō jane kō rovake.
Ajikuwaoka tary ve Neruu rōmō”, e'i maekwerà.^l

Aekwerà rupi katu tē age'e a'evo janerereko. ³⁴A'evoa rē kee ojikusiwapa amātejê tāmō Tavi pè Jesu pewarà mō:

[Awyje nomānō'āi māerā tē. A'e rã tē nejeapyry rã.
Jane kō rōvijā rōmō ainōtā, e'ipa amātejê.]^m

Aekwerà rupi katu teve a'evo ekoi. ³⁵Kee āmō ojikusywa teve Jesu ayvu rã rōmō:

[“Amānō remê aiko karuarutà nepyri.]
Ereāgwerà neremonēoka'āi mānōa pè, eupewarà tē ije rewarà mō”,
e'i mǎ'ê ojikusiwapa.”ⁿ

³⁶E'i jê Pauru:

– Āmē tāmō Tavi Janejare'e werovija katu mǎ'ê teipe mijā. Ajamã'ê omānō remê itōkō ojiaty tē wāmōi kō pyri, omānō e'e kōrijō tē rewarà mō. Nopoerai itōkō. Eāgwerà inēma kōrijō tē. Ajawyi jakuwa oupewarà mō rōwā tāmō Tavi aepo e'i ikusiwa. [Jesu pewarà mō tē e'i amātejê.]

³⁷Aje Janejare'e remimomoerakwerà tē Jesu. Ajawyi tē ninēi eāgwerà.

³⁸– Kee a'e teve, eretārā kō. Aje ywete Jesu rupi kōrijō tē Janejare'e “awyjepa” e'i kuwa janeaiwererà pè. ³⁹Jesu rē janerako'i mǎ'ê rupi kōrijō tē janeaiwererà nikasi'āi janeupe ky'y. “Ivo mǎ'ê tē ene”, e'i Janejare'e janeupewarà mō āmē ky'y. Tāmō Moisesi remikusiwarerà ivo tekoua rewarà rē janerako'i remê, manyvo nija'e'āi “ivo mǎ'ê” te'i janeupe. Ikasi jētā janeaiwererà janere. ⁴⁰⁻⁴¹Ajawyi kee a'e pejê. Ikatu ikō peiko Janejare'e rē jimoteitetea wyi nē, a'e pejê. Āmē tē nimanyvo'āi peupe.

^j 13.29 Mat. 27.57-61; Mak. 15.42-47; Ruk. 23.50-56; Juw. 19.38-42 ^k 13.31 J.K.R. 1.3

^l 13.33 Jīg. 2.7 ^m 13.34 Isa. 55.3 ⁿ 13.35 Jīg. 16.10

Kee e'i itōkō Janejare'e ayvu mojenuarà kō ikusiwa noerovija tari mǎe kō pewarà mō:

“Pejapyaka rǎi si Janejare'e rē, ojimoteitete mǎe kō!

Pejimonyi sa'u ekōjē! Pemānō sa'u ekōjē teve!

Age'e ainōtā marama naperovijari ywe'e tite mǎ'ē.

A'evoa ojenu ipe sō peupe remē, 'aje' napejē'ai kuwa”, e'i ikusiwa Janejare'e ayvu rōmō noerovijai mǎe kō pewarà mō.^o

Aekwery vo ikō awi tapeiko e'ǎ nē! e'i Pauru ijupe kō.

Awyjepa rǎi Pauru ayvukwerà ãmē ky'y. Atyry kō ory aepo renu.

⁴² ãmē oē oo kupa remē, e'i Pauru kō pē kupa:

– ãmō jimoava 'arà mē ikō pejo mijē oremotekokuwavy nē. ãwitō age'e oremotekokuwa pekupa, ãwīvo mijē, e'i kupa.

⁴³ Aja paire mōa'ārōwā jane kō oo Pauru kō rupi, Juteu kō. Ojimojuteu mǎe kō teve. Janejare'e omoe'e mǎe kō tē a'e kō. Ajawyi Pauru kō omotekokuwa kō ywete imokasi kō.

– Janejare'e janerereko katu ipi, e'i kupa. Janeporijauesa teve ipi, e'i kupa. Ajawyi upi katu tapeiko jē ipi, e'i Pauru kō.

⁴⁴ ãmē ãmō jimoava 'arà mē, Pauru kō oo mijē Juteu kō jimoatyta retā pē. ãmē ywesō aty wasu kō uu ojapyaka ee. A'e taa wānà kō oporakapa tesō jimoatyta retā wry pē ky'y. Werywete pirujē a'e taa wānà kō oike ojapyaka ee ky'y, opota ywete Janejare'e ayvu renu kupa rewarà mō.

⁴⁵ Ajamā'ē Juteu kō noerovija tari mǎe kō a'evoa kō rē omā'ē remē, ojimōarō ãmē Pauru koty jē kupa.

– Pauru ayvu ywesō wenu katu janeayvu wyi kupa! e'i oupe kupa.

Ajawyi ojimōarō ikoty kupa. ãmē oporegeta ai Pauru rē kupa, aty wasu reminu rōmō.

– Pemoripetā tē Pauru kō! e'i tite atyry kō pē kupa.

⁴⁶ ãmē ywesō Pauru kō ojimokasi tesō oporegeta ajamā'ē, Panape reve. Kee e'i Juteu kō pē kupa:

– Peupe ypy Janejare'e ayvu Jesu rewarà oromojenu, Juteu kō pejē orevo rewarà mō, e'i. Ajamā'ē a'evo ipe remē, napepotai sire'e. “Nijaiko karuaru'ai teipō”, pejē ywe'e tite rewarà mō. Ajawyi noromojenu'ai pepytery pē ãmē ky'y. Juteu rōwā mǎe kō pytery pē tē oromojenutā ajawyi, ⁴⁷kee e'ipa Janejare'e oreupe rewarà mō:

“Poroyape mǎ'ē vo poroinō,

ãwisō poroereko katua tapemojenu jenu erokwa pirujē jane kō pē, pirujē yvy yvy wānà kō pē”, e'ipa rewarà mō.^p

Aekwerà rupi katu tè oroikotà ãmē ky'y, e'i kupa.

⁴⁸ ãmē aepo jaa Juteu rōwā mǎe kō wenu remē, oryvay ãmē kupa ky'y.

– Haa! Ikatuay wete Janerōvijā ywete ayvu! e'i e'i ãmē kupa.

Jesu remipyteporokwerà kō “aje ywete” e'i oiko karuarua rā pè ky'y.

⁴⁹ A'evō paire Janerōvijā ywete ayvu katu ojenu jenu ywete pirujē taa taa kō rupi ky'y. ⁵⁰ Ajamā'ē Juteu rōvijā kō noesa tari Pauru. Wakaoka Pauru kupa, a'e tena wānà kō rōvijā kō pè, erekwarà kō pè teve. A'e wāivī kō Janejare'e omoe'e ipe mǎe kō pè teve. Omopiraioka Pauru ãmē kupa ky'y, Panape reve. Omomorijauoka kō teve imoisryoka kō a'e yvy pe wyi kupa.

⁵¹ A'evō remē Pauru kō ojipytyvyro vyro yvy ku'ikwerà reity. “Napeenu tari sire'e pō Janejare'e ayvu!” jaa tè a'evō ekoi. Aja paire Ikoniū taa kyty oo kupa ky'y.^q

⁵² Ajamā'ē a'evō ipe remē, Jesu koty rewarà kō oryvay jē upa, Ātiokia taa wānà kō, Janejare'e Āg eeve kō ekoi rewarà mō.

Ikoniū taa pè ekoi kupa remēwarà

14 ¹ Āwitō Ātiokia taa pè Pauru kō ekoi, āwīvo ve Ikoniū taa pè ekoi kupa. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā wryy pè oo rāī kupa. Ekoa tè a'evō Pauru ekoi, Panape reve. A'e pè poromotekokuwavy Jesu rekoa rē kupa ipi. Ajawyī mōa'ārōwā Juteu kō “aje” e'i Jesu rē imojōvijā. Juteu rōwā mǎe kō teve a'evō ekoi. ² Ajamā'ē Juteu kō noerovija tari mǎe kō ojikō'ō Pauru kō rē. Ajawyī omogeta katu Juteu rōwā mǎe kō kupa, tojikō'ō ve Jesu koty rewarà kō rē kupa.

³ A'evō ekoi kupa remē, Pauru kō oiko puku sa'u Ikoniū taa pè. Ojimokasi Janerōvijā ayvu tekoua rē poromotekokuwa rōmō kupa. A'evō remē Janerōvijā omokasiy okoty rewarà kō, marama tè toiko, āwisō ijayvu wenu mǎe kō, “Aje ywete, Janerōvijā janerereko katu ipi”, te'i. ⁴ Ajawyī a'evō kupa rewarà mō, a'e taa wānà kō ojimosāsāi ojimo'e'yi waite kupa ky'y. Juteu rōwā mǎe kō. Āmōgwerà “aje ipō” e'i Jesu remimuu kō ayvu renu kupa. Āmōgwerà “aje ipō” ne'i. Noerovija tari Jesu rekoa kupa, Juteu kō vo.

⁵ Āmē Jesu noerovija tari mǎe kō ojimoaty oōvijāgwerà kō reve. Juteu kō. Juteu rōwā mǎe kō teve. Pauru kō moaia rā rē oporegeta kupa. A'e kō: – Sijuka Pauru kō! e'i kupa. Sijapi japitā takuru pupē! e'i kupa.

⁶ Ajamā'ē Pauru, Panape reve, okuwapa moko wereko kōtā. Ajawyī ojava oo Ikoniū taa pe wyi kupa. Risara taa kyty ojava oo kupa ky'y. Āmō, Teepi taa kyty ve. Rikonia yvy pè tè a'e taa kō. A'e rupi ekoi ãmē kupa ky'y. ⁷ A'e rupi ve Janejare'e ayvu e'ey Jesu rewarà omojenu kupa ipi.

^q 13.51 Mat. 10.14; Mak. 6.11; Ruk. 9.5; 10.11

Risara taa pè ekoitā kupa remēwarā

⁸ Āmē oiko kwaima'e mō Risara taa pè. A'e wapy karuaru iko ipi mǎ'ē. Ipy ai tē mǎ'ē a'e. Noatai mǎ'ē. Isakyrī remeve ipō a'evo ekoi. ⁹ Āmē a'e sikaepo wenu Pauru oporegeta remē,

– Janejare'e emokatu kuwa! e'i oupe āmē.

Āmē Pauru omā'ē ywete ee remē,

– “Aje” e'i Janejare'e kasia pè mǎ'ē tē āwī! e'i oupe.

¹⁰ Ameve ijayvukasi noatai mǎ'ē pè.

– Terepō'ā ikenē! e'i.

Ameve kwaima'e opo tesō opō'ā wata ky'y. ¹¹ Āmē jane atyry kō omā'ē ee, Pauru omokatupa ky'y remē. Ameve wapukai kupa. Kee e'i kupa:

– Janejarā kō teipō āwī kō. Ojimojane owyjy uu janepyri kupa! e'i tite kupa.

Wayvu kō rupi aepo e'i tite Pauru kō pewarā mō kupa, Rikonía wānā kō ayvu rupi. Jupite eu a'e wānā kō jarā rā'āga mō pè. Eremesi eu āmō pè, ijarā rā'āga mō pè. Ajawyi:

¹²– Janeremimoe'e kō teipō āwī kō! e'i tite kupa.

Panape pewarā mō, “Jupite teipō āwī”, e'i tite kupa. Pauru pewarā mō, “Eremesi teipō”, e'i tite teve, a'e tē oporegeta kasi rewarā mō.

¹³ Jupite moe'ea retā a'e tena rova reikatu kyty tui. Ajawyi Panape kō omoe'e titetā a'e pè kupa. Omuroka tite pui kō wemime'ē rā Pauru kō pè imoe'ea kō rōmō kupa mijā. Ojuka titetā wemime'ē rā kō ijapy imorya kō rōmō kupa. Ka'a potyry kō ve omōjā ipe Pauru kō ākānytarā rā'āga rōmō kupa. A'evo omoe'e titetā kupa mijā. Tena rovapyka ypy pè a'evotā kupa.

¹⁴ Ajamā'ē Pauru kō okuwapa a'eva remē, ojipy'amopirai tesō kupa. Ajawyi ojiryuāvasisīma iko kupa. Aty wasu kō pyterā rupi ojā oo kupa. Kee e'i wapukai rōmō ijupe kō kupa:

¹⁵– Jane kō! Moko pejē sō! Pui kō sō peapytā ime'ē oreupe! “Janejarā” pejē tite oreupe! Penapijarā kō teve ore. Janejare'e ayvu e'eay mojenu tē ororo ike pepyri. Ajawyi pejarā rā'āga kō ikō tapeitypyyipa ky'y nē! oro'e pejē. Janejare'e oiko jē iko mǎ'ē ayvu rupi rōmō'ite tapeiko ky'y. A'e tē yva oinō. Āmō, yvy. Āmō, pāranā. Ipupewarā kō teve eminōgwerā kō, āwisō pirujē, e'i Pauru.^r

¹⁶– Karamoe remē jane kō noja'a tari Janejare'e rē ipi mijā. Pirujē waite e'yiwarā kō a'evo ekoi kupa. Ajawyi Janejare'e e'i ijupe kō, “Toiko nē ovote rā'ī iko kupa”, e'i ijupewarā kō rōmō mijā. ¹⁷ Ajamā'ē Janejare'e ojikuwaoka jē jane kō pè okasia rupi. Pirujē weminōgwerā katua rupi ojikuwa teve. Āmānā omuu yva pe wyi ipi, temitā morypa rōmō. Āmō, janeremi'ō oinō teve. Janepy'amoryvay teve, tijaja'a ee, e'i Pauru Risara wānā kō pè wayvukasi rōmō.

^r 14.15 Jisyry. 20.11; Jīg. 146.6

¹⁸Aepo e'i epe remē, wenu mǎe kō opota ipe pui wapy ijupewarà kō mō mijā. Ajamǎē Pauru kō ijayvukasi jē iko ijupe kō, toapy e'ǎ tite kupa. Āpēi nojimoe'eokari ijupe kō kupa, “Janejarà kō teipō!” e'i tite jē kupa rewarà mō. A'evo a'e wānà kō opota katu Pauru kō. ¹⁹Ajaate Juteu kō ojikōō Pauru rē mǎe kō uu Ātiokia taa pe wyi ky'y.^s Ikoniu taa pē wyive uu kupa. A'e kō atyry kō omogeta katu Pauru jukaa rā rē. Werywete Pauru ojuka āmē kupa ky'y. Takuru pupe ojapi japitā ijuka kupa mijā. Ajaire ijapijukaarerà kō omotyryry eraa taa kupe kyty ity kupa.

– Omānōma ipō, e'i tite kupa.

Ajawyi oity tepe'yte ojivy oo kupa. ²⁰Ajamǎē Jesu koty rewarà kō ovāe ijārimā. Ameve Pauru opō'ǎ. Oo mijē oke a'e tena pē upa. Āmē kō'ēme ojisyry mijē oo, Panape reve, Teepi taa kyty.

Pauru Ātiokia taa kyty ojivy oo remēwarà

²¹Pauru kō Janejare'e ayvu e'eay omojenu jenu ywete iko Teepi wānà kō pē. Āmē omotekokuwa kō remē, mōa'ārōwā jane kō Jesu koty rewarà kō rōmō ekoipa ky'y. Aja paire Pauru kō ojivy oo Risara taa kyty ky'y. A'e pe wyi oo Ikoniu taa kyty kupa. Ajaire Ātiokia taa kyty oo kupa, a'e Pisija vvy pewarà. ²²A'e pē ovāe kupa remē, Jesu koty rewarà kō omotekokuwa imokasi kō kupa. Omokasi kō ywete kupa, awyje Jesu rē tojipykātā jē iko kupa. Kee e'i imotekokuwa kō kupa:

– Ike vvy pē jajimomorijau 'atà tē Jesu koty rewarà kō rōmō jaiko. Ajaate jaa Janejare'e rena kyty jaiko karuaru ky'y, e'i Pauru kō.

²³A'e pē ekoi kupa remē, opyteporo Jesu koty rewarà kō rōvijā kō kupa. A'e kō pewarà mō Janerōvijā ywete pē oporegeta kupa.

– Āwī neremipyteporokwerà kō. Nere eako'i mǎe kō tē. Emokasi kō, Papa, e'i kupa.

Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa, Janerōvijā ywete pē oporegeta kupa remē. A'evo opyteporo Jesu koty rewarà kō rōvijā kō kupa remē. Taa taa rupi oo remē upi upi opyteporo kō kupa.

²⁴Ajaire Pauru kō Pisija vvy rupi ve okwa. Pāpiria vvy pē oo ovāe kupa. A'e vvy rupi rā'ī omojenu Jesu rekoa kupa. ²⁵Peji eu tena mō pē, Pāpiria vvy pewarà pē. A'e taa pē Jesu rekoa omojenu jenu rā'ī kupa. Aja paire Atarija taa kyty oo kupa. Jāemijarà tē a'e. ²⁶Awyjepa rā'ī Janejare'e ayvu omojenu āmē kupa. Ojivytā oo kupa ky'y, Ātiokia taa kyty, Sirija vvy pē. Kōitokō a'e pe wyi jypy remē Jesu koty rewarà kō ome'e Pauru kō Janejare'e po pē imono kō, āwisō tomojenu jenu erokwa ijayvu kupa mijā. A'e kyty ojivytā oo kupa, nawiu rupi. ²⁷Ovāema a'e pē kupa remē, Pauru kō Jesu koty rewarà kō omoaty tojapyaka. Pirujē wekoawerà omome'u ijupe kō kupa. Kee e'i kupa:

^s 14.19 A'e Ātiokia taa Pisitia vvy pewarà.

– Janejare'e oremokasi toromojenu ywete Jesu rekoa, e'i kupa. ãmõ, itekorã mãe kō oromokatu ikasia rupi teve. A'e rupi mōa'ārōwã Juteu rōwã mãe kō werovija katu Jesu oōvijã ywete rōmõ ky'y, e'i kupa.

²⁸A'evo paire oiko puku jê rã'ĩ a'e rupi iko kupa, Jesu koty rewarà kō pyri.

Jesu koty rewarà kō rōvijã kō ojimoaty remēwarà

15 ¹Ãmē ajaire Jesu koty rewarà kō mō uu Juteja yvy pe wyi ãtiokia taa kyty. Juteu kō. A'e kō uu Jesu koty rewarà kō motekokuwa tãmō Moisesi remikusiwarerã ivo tekoua rewarà rē. Kee e'i tite kupa:

– Janejare'e napenereko katu'ãi Jesu koty rewarà rōmõ, napejimojuteui sō remē, e'i tite kupa. Ajawyi tapejimosĩpire'ooka rã'ĩ tãmō Moisesi remikusiwarerã rupi Janejare'e morya rōmõ. ãmē tē ikatutã, e'i tite kupa.^t

²Aepo e'i kupa remē, Pauru kō,

– ãñĩ! e'i. Nojimojuteui mãe kō ve Jesu koty rewarà rōmõ ekoi! e'i Pauru, Panape reve.

Ajawyi aepo rē Juteu kō Jesu koty rewarà kō ojiayvuvaja vaja tesō Pauru kō reve. Ajawyi e'i ãtiokia taa wãnã kō:

– Pauru kō simonookatã Jesu remimonokwerã kō resa, Jerusarē taa pē. A'e kō ywesō okuwa, e'i kupa.

Ajare Peturu kō resa ootã kupa, Jerusarē taa kyty. ãmõ, Jesu koty rewarà rōvijã kō resa ootã kupa. ãtiokia taa wãnã kō mō ve ootã upi kō.

³Oo ãmē kupa, ãtiokia taa wãnã kō Jesu koty rewarà atyry kō remimono kō rōmõ. Penisia yvy rupi rã'ĩ okwa kupa. Ajaire, Samaria yvy rupi. Maibe oo kupa remē, wekoawerã kō omome'u Jesu koty rewarà kō pē kupa. Kee e'i imojenu kupa:

– Juteu rōwã mãe kō ipe tesō “aje” e'i Janejare'e ayvu Jesu rewarà pē ky'y! e'i kupa. Ajawyi ijayvu rupi ekoi kupa ky'y, e'i imojenu kupa.

Ãmē pirujē aepo jaa wenu mãe kō oryvay enu.

⁴Ãmē ajaire Pauru kō ovãe Jerusarē taa pē remē, ovoarã kō pyri tē ovãe kupa, Jesu koty rewarà kō pyri. Jesu remimonokwerã kō pyri. ãmõ, jōvijãgwerã kō pyri teve. A'e kō pyri tē ovãe kupa. Oryvay ivãea kō rē ãmē kupa. ãmē Pauru kō omome'u wekoawerã a'e wãnã kō pē. Pirujē manyvo Janejare'e wereko okasia rupi, oo ijayvu mojenu Juteu rōwã mãe kō pē kupa remēwarã omome'u.

⁵Ajamã'ē jane kō mō naoryi ayvu omome'u mãe kō rē kupa. Jesu koty rewarà kō teipe a'e kō mijã. Ajamã'ē Pariseu kō rōmõ teve ekoi kupa. Ajawyi a'e kō Pauru kō ayvu wenu remē, opõ'ã wayvu rōmõ javo ijupe kō kupa.

^t 15.1 J.K.R. 12.3

– Tojimosĩpire'ooka ikawi tãmō Moisesi remikusiwarerà rupi iko kupa nē! e'i kupa.

6– Ānī! e'i ãmō kō. Manyvore pō ojimosĩpire'ooka remē tē tesō Jesu koty rewarà rōmōtã kupa? e'i kupa.

Ajawyi Jesu remimonokwerà kō ojimoaty aepe jaa rē oporegeta kupa. Āmō, Jesu koty rewarà kō rōvijāgwerà kō ve ojimoaty eeve kō.

7A'e rē oporegeta ywete kupa. A'evo remē Peturu opō'ã oporegeta jane kō toenu. Kee e'i ijupe kō:

– Eretārã kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Karamoe remeve itōkō Janejare'e epyteporopa pepytery pe wyi emono, Juteu rōwã mãe kō tamotekokuwa ijayvu e'eay Jesu rewarà rē. Wenu kupa remē, “aje ywete” e'i ijupe kupa. Pekuwa a'evoa, e'i.^u 8-9 Janejare'e pirujē jane kō py'a pewarà okuwa ipi. Juteu rōwã mãe kō py'a pewarà teve okuwa. Ajawyi Jesu rē eako'i kupa remē, o'Āg ome'ē ijupe kō. Āwitō janeupe ome'ē, āwīvo ve ome'ē ijupe kō. Ajawyi sikuwa a'evo ve Janejare'e wereko kō. Āwīvo ve ipy'a aiwererã kō oky'a'opa ve iwyi kō, Jesu rē eako'i kupa remē, e'i.^v

10– Ajawyi ka'e pejē. Janerãmōi kō itōkō noerovijai sire'e tãmō Moisesi remikusiwarerã ivo tekoua rewarã. Jane a'evo ve jaiko. Jajavy javy, āwisō Juteu kō teipe jane remē. Tysi tō Juteu rōwã mãe kō ky'y! Ajawyi nisimowasu'ãi tekoua ijupe kō mijã, Janejare'e werekopa kō okoty rewarã kō rōmō wyi. Ajawyi simowasu sō ijupe kō remē, simōarōokatã Janejare'e ãmē! 11 Nikatu kuwa'ãi a'evo remē. Kee rewarã mō. Jōvijã Jesu katuaya rupi tē Janejare'e janerereko katu. Āwīvo ve okatuaya rupi teve Juteu rōwã mãe kō wereko katu. Sikuwa a'evoa! e'i Peturu ijupe kō.

[– Ō'ō aje, e'i ãmē kupa ky'y.]

12 Ajaire a'e pē tui mãe kō ojapyaka katu, Pauru kō wekoawerã kō omovyvy remē. Pirujē Janejare'e okasia rupi werekooka ijupe kō maekwerã omovyvy kupa. Mārãnã jikuwa e'ã kō. Jane kō mokatua teve. Pirujē Juteu rōwã mãe kō pyterã rupi ekoi kupa remēwarã omovyvy kupa. 13 Awyjepa oporegeta kupa remē, Jesu koty rewarã rōvijã Jerusarē taa wãnã oporegeta, Tiaku eu ijupe mã'ē. A'e e'i:

– Eretārã kō, tapejapyaka katu teve ikō eayvu rē nē! 14 Age'e sienu Simão ayvu ky'y, “Janejare'e wereko katu ãmō kō oupewarã rōmō”, e'i remē. “A'e rupi kee omojikuwaoka janeupe. Āwitō janere oja'a, āwīvo ve Juteu rōwã mãe kō rē oja'a”, e'i remē. 15 Janejare'e ayvu mojenuarã kō ayvukwerã rupi katu a'evo ekoi. Kee ojikusiwapa amãtejē Janejare'e ayvu rōmō:

16 “Ajo mijē remē, Jōvijã wasu rōmōtã tē ajotã ky'y. Āwitō Tavi jōvijã wasu rōmō, āwīvotã aiko.

^u 15.7 J.K.R. 10.1-43 ^v 15.8 J.K.R. 2.4; 10.44

A'evō remē Juteu kō arojivy tarà mijē eremīgwai rōmō, Tavi remīgwai kō jeapyrerà kō.

Āwisō pe'itypyte tōvijā māē rōmō toiko kupa.

17 A'evō remē āmō kō ve uutà ekoty, pirujē vvy vvy wānà kō.

A'e kō uutà ekoty rewarà kō rōmō, ere ojimory māe kō rōmō", e'i ojikusywa maekwerà rupi katu."^w

18 Janerekoa rā pè tè aepo e'i amātejē karamoe remē wayvu mojenuarà kō rupi, e'i Tiaku.

19 E'i jē Tiaku:

– Ije kee ikatu eupe. Juteu rōwā māe kō opota Janejare'e koty rewarà kō rōmō ekoi kupa remē, nisimowasu'āi janeayvu ijupe kō āmē. Simokasi kō kōrijōtā āmē. 20 Āmō, kareta sikusiwa imonooka ijupe kō tomāē ee, tokuwa kupa. Kee ja'etā: “Teima ro'okwerà jane kō jarā rā'āga pè temime'ēgwerà pe'u tite ne”, jakusiwatā ijupe kō ime'ē. Āmō, kee tevetā: “Pejimomy'a tite ne”, ja'etā. Āmō, “Temiarypypokakwerà ro'okwerà pe'u tite ne”, ja'etā. Āmō, “Moma'e ruwykwerà pe'u tite ne”, ja'etā. Aepo kōrijō tè sikusiwatā tomāē ee kupa. 21 A'evō ojikuwapa tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi. Ajawyi nisikusywa ywe'e'āi ee, pirujē taa taa kō rupi ojenupa aepo rewarà mō. Āwitō jypy remē, āwīvo ve age'e. Jimoava 'arà remē upi upi omogeta teāmā tāmō Moisesi remikusiwarerà kupa ipi, Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy pè ojimoaty kupa remē. Ajawyi janekareta rē nisikusywa'āi, e'i Tiaku ijupe kō. [– Hoō, e'i āmē kupa.]

Peturu kō remikusiwarerà Juteu rōwā māe kō pewarà

22 Ajaire Jesu koty rewarà kō rōvijā kō ojimoatypa, pirujē ikoty rewarà kō reve. Āmē opytery pewarà kō mō opyteporo imonooka Ātiokia taa kyty, Pauru kō rupi. Kejō emipyteporo kō. Juta Pasapa eu erà pè māē. Āmō, Sirasi. Mokepejō kōrijō tè omonotā kupa. Temirovija kō tè āwī mōrijō māe kō rōmō ekoi, Jesu koty rewarà kō pytery pewarà kō. 23 Āmē kee e'i jōvijā kō ikusiwa imonooka toeraa Ātiokia taa wānà kō pè kupa:

Āwī kareta oreremikusiwarerà. Ore Jesu remimonokwerà kō tè. Penōvijā kō tè ore. Penetārā kō teve ore. Janejare'e ayvu rē jane kō oromotekokuwa mā'ē tè ore. Owate pō moko pei ipi mijā? oro'e teve pejē, Jesu koty rewarà kō pè. Juteu rōwā māe kō pè. Ātiokia taa wānà kō pè. Āmō, Sirija vvy wānà kō pè. Āmō, Sirisi vvy wānà kō pè ve. Mokepejō tè pejē, orokusiwa imono.

24 Orokuwa āmō kwaima'ekwerà kō, oreretārā kō, oo ike wyi māe kō pepy'amopirai moko pe. [Kee ayvu oroenu, “Juteu rōwā māe kō

^w 15.17 Ams. 9.11-12

tojemosĩpire'ooka Jesu koty rewarà rōmō tojikuwa kupa”, e'i mǎě oroenu.] Aepo rē pepy'amopirai kupa. Ajawyi kee oro'e pejē. A'e kō oreayvu rupi rōwā oo. Ore rōwā oromono kō pekoty. Ovote oo kupa. 25-26 Ajawyi orojimoaty toromono oreayvu mojenuarà mō moko kyty. Oreretārā ivo katu mǎe kō oromonotà. Kejō oromonotà Pauru kō rupi. Juta. Sirasi. Mokopejō. Orejimorypa katu kō tē Pauru kō ipi. A'e kō nojipiraiui 'ete Janerōvijā Jesu Kiristu ayvu momewa iko ipi, Jesu ayvu rē ojikō'ō iko mǎe kō omotekokuwa iko kupa remē.

27-29 Janejare'e Āg kasia rupi noropotai pemomorijaua. Ajawyi kee kōrijō tē ikō tapeiko nē. Teima ro'okwerà jane kō jarà rǎ'āga pē temime'ēgwerà tape'u e'ā ikō ipi nē, oro'e pejē. Āmō, temiarypypokakwerà ro'okwerà tape'u e'ā ikō ipi nē, oro'e pejē. Āmō, moma'e ruwykwerà tape'u e'ā. Āmō, tapejimomy'a e'ā. Pejireko remē, penevewarà rē kōrijō tē ikō tapeiko ipi nē. Mokopejō oro'e pejē. A'evo peiko remē, Janejare'e orytà āmē pene ipi, ivo katu peiko rewarà mō. Oromonotà Juta kō, Sirasi reve, pekoty, “Aje ywete, aepo e'i kupa”, te'i pejē kupa, orekareta pemogeta remē. Awyjepa rǎ'ī oreremikusiwarerà ky'y.

A'evo Jerusarē taa wānà kō okusiwa imonooka Jesu koty rewarà kō pē, Juteu rōwā mǎe kō pē.

30 Āmē Sirasi kō omono Ātiokia taa kyty, kareta jikusiwarerà toeraa kupa. A'e pē ovāema kupa remē, Jesu koty rewarà kō reve ojimoaty kupa. Kareta kusiwarerà ome'ē ijupe kō kupa, Jerusarē taa wānà kō remikusiwarerà, a'e jane kō tomǎě ee.

31 Āmē omogeta kareta kupa remē, ayvu poromo'āgatu mǎě tē omogeta enu kupa. Ajawyi oryvay āmē kupa ky'y. 32 Āmē oporegeta ywete Juta kō Jesu koty rewarà kō reve. Janejare'e ayvu mojenuarà kō tē Juta, Sirasi reve. A'e kō omokasioka Jesu koty rewarà kō āmē. Omotekokuwa kō teve kupa. 33 Oiko puku sa'u rǎ'ī a'e rupi iko kupa. Ajaire:

– Orojivytà oroo ky'y, e'i kupa.

Āmē a'e wānà kō e'i:

– Pejivytà si peo ky'y! Ikatu ikō pejivy peo nē! e'i ijupe kō imono kō imuuarerà kō gty.

34 Ajamǎě Sirasi nooi. A'e pē opyta jē.^x 35 Āmē Pauru kō, Panape reve, oiko puku sa'u jē a'e rupi iko, Ātiokia taa pē. Omoatyoka Ātiokia taa wānà kō imotekokuwa kō jē kupa ipi, Janerōvijā ywete ayvu rē. Āmē, mōa'ārōwā tesō Jesu koty rewarà kō a'e pē ekoi, eeve kō Janerōvijā ywete ayvu rē poromotekokuwa mǎe kō. Omojenu jenu ijayvukwerà erokwa āmē kupa ipi.

^x 15.34 Kareta karamoe remēwarà kō pē jamǎě remē, āmōgwerà kō pē vs. 34 uve. Āmōgwerà kō pē nuvei.

PAURU OO MIJĚ JESU REKOA MOJENUA RÈ REMĚWARÀ

(15.36—18.22)

Pauru, Panape wyi ojimowaite oo remĚwarà

³⁶Kāramō sa'u ekoi a'e rupi paire, e'i Pauru Panape pè:

– Ja'e mijĚ Jesu koty rewarà kō resa, Janerōvijā ywete ayvu simojenu ijupe maekwerà kō resa. Owate pōkō ekoi kupa, e'i. Āmō taa taa rupi jaa tarà mijĚ, e'i.

³⁷– Hoō, e'i āmĚ Panape. Juwāo Maku ve siraa tarà mijĚ āmĚ janerupi, e'i.

³⁸Ajamā'Ě Pauru:

– Ānī, e'i. Jypy remĚ itōkō Pāpiria yvy pe wyi jaa jaiko remĚ itōkō Juwāo Maku janereity ojivy oo. A'evo tarà mijĚ maevo janerereko siraa remĚ. Janereity tarà mijĚ ojivy uu, e'i Pauru.^y

³⁹Aepo rē ojiayvuvaja vaja kupa. Ajaire ojimowaite ojiwyi oo kupa ky'y. ĀmĚ Panape weraa Juwāo Maku oupi. Sipiri ypō'ogwerà kyty oo Janejare'e ayvu mojenue kupa. ⁴⁰Pauru āmĚ Sirasi opyteporo opātāvōarà rōmō. ĀmĚ Jesu koty rewarà kō oporegeta rā'ī Janerōvijā ywete pè toereko katu kō oo kupa remĚ. ⁴¹ĀmĚ oo kupa remĚ, Sirija yvy rupi okwa kupa. Āmō, Sirisi yvy rupi. A'evo remĚ Jesu koty rewarà kō omokasioka tesō kupa, Janerōvijā ywete ayvu rē omotekokuwa kō kupa remĚ.

Pauru kō Risara taa kyty oo remĚwarà

16 ¹Oo Pauru kō ovāe ajaire Teepi taa pè, Sirasi reve. Ajaire Risara taa kyty oo kupa. A'e pè ovāe kupa remĚ, wesa Jesu koty rewarà mō kupa, Timoteu eu erà pè mālĚ. Juteu tē ijy. Jesu koty rewarà rōmō ekoi mālĚ tē ijy.^z Tuu āmĚ Juteu rōwā. Kereku yvy wānā tē. ²Jesu koty rewarà kō remimoe'e Timoteu. Risara taa wānā kō remimoe'e. Āmō, Ikoniū taa wānā kō remimoe'e ve. ³Ajawyi Pauru opota weraa oupi. Ajamā'Ě wemosīpire'o rā'ī eraatā. Kee rewarà mō. Juteu kō pytery pè tē ekoitā kupa. A'e kō okuwapa Juteu rōwā Timoteu ruu. Ajawyi tē wemosīpire'o rā'ī eraatā. ⁴Oo āmĚ kupa. Taa taa rupi okwa kupa. A'evo ekoi kupa remĚ, Jesu remimonokwerà kō ayvukwerà Pauru omojenue jenu ijupe kō, Jesu koty rewarà rōvijā kō reve okusiwa maekwerà. Jerusarē taa pewarà kō.

⁵Ijayvukwerà wenu kupa remeve, Jesu koty rewarà kō ojimokasi tesō ky'y, [niwasui ijupe kō a'e ayvu rerovija ky'y rewarà mō.] ĀmĚ ywesō jane kō ijatryay Jesu koty rewarà kō rōmō ky'y.

^y 15.38 J.K.R. 13.13 ^z 16.1 2Tim. 1.5

Masetonia vvy wānà ojimo'ã maevo sō tite Pauru pè remēwarà

⁶Ajaire Pauru kō oo Karasia vvy rupi, pee rupi. ãmō, Piriya vvy rupi ve oo kupa. A'e wānà kō omotekokuwa Janejare'e ayvu rē, okwa kupa remē. Ajamã'ē Asia vvy kyty nooi kupa, Janejare'e ãg nomonooka kōive a'e kyty rewarà mō. Ajawyi nooi a'e kyty kupa. ⁷ãmē Misia vvy pyri'ijēē ekoi kupa remē, opota oo Pitijã vvy kyty kupa mijã. Ajamã'ē nooi kupa, a'e kyty teve Jesu ãg nomonooka kōi rewarà mō. ⁸Ajawyi wasa jē Misia vvy oo kupa. Oterē jē oo Toraji taa kyty kupa ky'y. [A'e pè aesa kō ky'y. Rukasi tē ije.]

⁹ãmē pya kwaima'e ãg maevo sō tite ojimo'ã Pauru pè. Masetonia vvy wānà ãg maevo sō tite mijã. Opō'ã maevo sō tite ovoke upa:

– Ejo jēsi kyvo kyty, Masetonia vvy kyty! e'i ijupe. Ejo orepätavō rejupa! e'i maevo sō tite Pauru pè.

¹⁰Ameve ajaire:

– Ja'e jēsi ajawyi! oro'e.

Oroo ãmē Pauru rupi. [Kejō. Ije. Sirasi. Timoteu. Mokojejō.] Orokuwa Janejare'e tē oremonookatã a'e kyty, Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà toromojenu.

Piripu taa pè oroiko remēwarà

¹¹Ajaire nawiu rupi orojsisyry oro Toraji taa pe wyi. Samotarasi ypō'ögwerã kyty oro rã'ĩ. Mitirōwã a'e ypō'ögwerã. Ajaire kō'ēme oro jē orovãe Neapori taa pè. ¹²A'e pe wyi [pee rupi tē] oro ky'y, Piripu taa kyty. Masetonia vvy pewarã taa wasu tē a'e. Romã wane'e kō rena a'e ajamã'ē. A'e pè oroiko puku sa'u rã'ĩ ky'y. ¹³ãmō 'ary pè, jimoava 'arã mē, oro y reme kyty oromãjã oroiko, a'e taa kupe kyty. Kee oro'e:

– Ma'e remē ipō Juteu kō Janejare'e omoe'e mãe kō mō yy reme pè siesatã, oro'e. Ma'e remē uve Janejare'e pè moregetaa retã a'e pè, oro'e teve orojimogeta.

Ajawyi oro a'e kyty. Oroo remē, Juteu kō mō oroesa, a'e rupi ekoi kupa remē. Wãivigwerã kō tē ajamã'ē kupa. A'e kō ojimoaty oporegeta upa, Janejare'e pè mãe kō. A'e kō reve oroapy oroporegeta. ¹⁴A'e kō mō pè, Rijia eu. Tiatira taa wãnerã a'e. Kamisa katukwerã jarã tē a'e. Janejare'e omoe'e ipi mã'ē teve. A'e ojapyaka katu Pauru oporegeta remē, Janejare'e ayvu omovyvy remē. Ameve “aje” e'i weminuwerã pè, Janerōvijã ywete tē omotekokuwa rewarã mō. ¹⁵A'e ajaire Pauru omojãmorĩ ky'y, awyje Jesu koty rewarã rōmō toiko. Ipyriwarã kō revejē a'evō wereko, pirujē. A'e ajaire e'i oreupe:

– “Aje ywete Janerōvijã koty rewarã tē ene”, pejē ije remē, pejo rã'ĩ tapepyta rã'ĩ epyri ãmē, [toremotekokuwavay rã'ĩ pekupa,] e'i oreupe.

Aepo e'i remē, oro etã gyty oropyta rã'ĩ.

Pauru kô jimopã'ága pupe tui remêwarà

¹⁶ ãmê ãmô 'ary pè Janejare'e pè moregetaa retã gyty oroo mijê oroiko. ãmê temîgwai ai kôjãmuku mō uu orerōvaisi. ãjãg ojimoemija ee mã'ê tē sikaepo a'e. ãjãg kô kasia rupi omome'u kuwa manyvotà kãramō jane kô pè ipi. Ajawyi jane kô uu oporanu ijupe ipi. ãmê omoepy oporanu ijupe mãe kô kôjãmuku rōvijã pè ipi. Ajawyi a'e rē tōvijã kô opyy wete karakuri ipi. ¹⁷ A'e kôjãmuku ojirova oo orerakypy rupi ky'y. Kee e'i wayvo wapuka pukai rômō:

– Janejare'e jo'arà kytywarà remîgwai kô tē ãwî kô! e'i. Emã'ê ee kô! Janejare'e ayvu rē poromotekokuwa iko kupa, ãwî tapenereko katu ky'y! e'i wapukai rômō.

Ajamã'ê ãjãg tē aepo omo'eoka. ¹⁸ Kô'ê jawe jawe a'evô ekoi. Ajawyi Pauru ojimopirai 'ete ky'y, nopotai ãjãg omojenu rewarà mō. Ajaate ojirova ojimokasi ãjãg pè ky'y. Kee e'i ijupe:

– Age'êve terejisry ãwî kôjãmuku py'a pe wyi! e'i. Jesu Kiristu ayvu rupi ejisyry eo! e'i ãjãg pè.

Ameve ãjãg oê oo ipy'a pe wyi.

¹⁹ ãmê tōvijã ai kô a'evô rē omã'ê remê, okuwa kôjãmuku nomome'u kuwa'ãi kãramôwarà rã ky'y. Manyvo karakuri nopyy'ãi ãmê kupa ky'y. Ajawyi ojikô'ô Pauru kô rē ãmê kupa ky'y. Opyy kô ãmê imotyryry eraa jimoatya pè kupa. Pauru. Sirasi. A'e taa wãnã rōvijã kô po pè weraa kô ime'ê kupa. ²⁰ Romã wãnã kô po pè ome'ê kô kupa, ijayvukasiy mãe kô po pè. E'i ijupe kupa:

– Aã Juteu kô, nivoi 'eteay tesô! Poromo'eai ike rupi iko kupa! e'i kupa.

²¹ ãmô rupi tē poromotekokuwa iko kupa, e'i. Janerekoa rupi rōwã, e'i. Ajawyi nisirovija kô'ãi, e'i kupa. Romã wãnã kô rekoa rupi tē jaiko! e'i. A'evô remê nisijavy'ãi, e'i ijupe kupa.

²² ãmê aepo e'i kupa remê, omojikô'ôoka aty wasu kô Pauru kô rē, ãwisô, “Ja'e awi sinôpã nôpã kô!” te'i kupa.

ãmê taa wãnã kô rōvijã kô aepo wenu remê, Pauru kô oyruekylli ijãvasi vãsi kupa. Omono sota kô tonôpã nôpã kô. ²³ A'evô paire weraa kô imopã'ã jimopã'ága jarã pè. E'i kupa:

– Emãrãmoa'u katu ikenê, oro'e neupe, e'i jimopã'ága jarã pè kupa.

“Hoô” e'i ãmê jimopã'ága jarã. ²⁴ ãmê weraa Pauru kô jimopã'ága vôi gyty eja. Wetãmãmopã'ã kô teve, vyvra ipowyi mã'ê pè. Ajaire ovapyka kô teve omomãrãte ywe'e kô ity oo. ²⁵ Ajaire, pyaikatu remê, Pauru, Sirasi reve, oporegeta Janejare'e pè upa. Ojîga teve imoe'e kupa upa. A'evô remê temimopã'ágwera kô ve wenu upa. ²⁶ Ameve py'awarã mō vyv tyty. Jimopã'ága kytaypy oku'e ku'e teve tesô. Pari rovapyka kô ve oovapyjavo oku'e ku'e remê. Jimopã'ága pupewarã kô ve jipokwa kô otararaipa okui iwyi kô. ²⁷ Ameve jimopã'ága jarã omã'ê. Oke upa mijã. Jimopã'ága rovapyka rē omã'ê remê, soô, ikwarã 'ejê upa. Okyje ai tē a'evô rē omãjã.

– Eeee! Temimopã'ägwerà kō ipō oēma ojava oo! e'i tite oupe mijã.
[Erōvijã kō ojikō'ō ywetetã ere!] e'i oupe.

Ajawyi ojijukatã amãtejẽ marija poko pupe ovote mijã. ²⁸Ajamã'ẽ Pauru sikaepo omã'ẽ ee ojijukatã mijã remẽ. Ajawyi wayvo wapukai ijupe.

– Ānī! Nejijuka ne! Ike oroku jẽ orokupa, jimopã'ãga pupeve! e'i imuu ijupe.

Ameve nojijuka'ai ky'y.

²⁹– Oreryapea mō eeru, e'i kōrijō wemĩgwai kō pè.

Āmẽ weru ereko remeve, py'awarã mō ojã oo oike jimopã'ãga pupe esa. Otytypa tesō ipō okyje rōmō iko. Oo ojimoenãpa'ã Pauru kō rovake.

³⁰Wenōe kō ajaire jimopã'ãga pe wyi eraa kō ky'y. E'i ijupe kō:

– Jōvijã kō, e'i. Manyvo a'etã pō Janejare'e terereko katu opyri taiko karuaru? e'i ijupe kō.

³¹Āmẽ Pauru kō e'i ijupe:

– Jōvijã Jesu rē terejirovija ky'y, e'i. A'e tē neaiwererã oitypyyipaokatã newyi. Āmẽ tē Janejare'e nerereko katutã nerereko, pirujẽ nepyriwarã kō reve, e'i Pauru kō ijupe.

³²Āmẽ omotekokuwaway Janejare'e ayvu rē kupa, pirujẽ ipyriwarã kō revejẽ. ³³Ameve okusu Pauru kō nōpã nōpãawerã ipōanō ky'y. Ajaire Pauru omojãmorī kō ky'y, ipyriwarã kō revejẽ. ³⁴Aja paire jimopã'ãga jarã werã kō wetã gyty tojimi'u kupa. Oryvay, opyriwarã kō revejẽ kupa, Janejare'e rē oja'a pyy kupa rewarã mō. [A'e paire jimopã'ãga jarã werojivy kō eraa jimopã'ãga kwarã pè pya eja.]

³⁵Ji'veay, taa pewarã jōvijã kō omono sota kō too jimopã'ãga jarã kyty. “Pauru kō teremoẽ”, e'i imono kupa. ³⁶Aepo wenu remẽ, e'i jimopã'ãga jarã Pauru kō pè:

– Jōvijã kō ayvu rupi poromoëtã, e'i. Ikatu ikō pekwa ãmẽ nẽ, e'i.

[Tyvija rupi tē omoëtã kupa mijã.] ³⁷Ajamã'ẽ Pauru kee e'i sota kō pè:

– Ānī! Noropotai tyvija rupi oremoẽ! Atyry rovake tē tesō orenōpã nōpã teywete kwee kupa, āwisō Romã wane'e kō teve teipe ore remẽ! e'i. Ajaire oremopã'ã teywete teve kupa. Āwīvo nikatu miti! Ajawyi age'e tyvija rupi rōwã ikō toremoëoka oremono nẽ! e'i. Wayvu rupi kōrijō tē rōwã! e'i. Āwitō atyry rovake tē orenōpã nōpã kwee, tãwīvo ve ikō oremoẽ ajawyi nẽ! e'i Pauru ijupe kō.

³⁸Ameve sota kō ojivy oo oōvijã kō gyty Pauru ayvukwerã momewa ky'y.

– Haa! Romã wane'e kō tē sikaepo a'e kō! e'i ijupe kō kupa.

Ameve jōvijã kō ojimonyi aepo renu, [Romã wane'e kō nijanōpã teywete rewarã mō]. ³⁹Ameve tite oo jimopã'ãga kyty Pauru kō moẽ kupa ky'y. Kee e'i ijupe kō ojimomeme kupa:

[– Norokuwai Romã wãnã teve sikaepo pejẽ mijã! e'i kupa.]

Ajaire kee e'i ijupe kō kupa:

– Pejisyry peo ike orerena pe wyi ky'y! e'i kupa.

⁴⁰ ãmē Pauru, Sirasi reve, oēma jimopã'āga pupe wyi ky'y. Ajaire oo rãĩ Rijia retã gyty kupa. A'e pè ovãe kupa remē, Jesu koty rewarà kō a'e pè tui. A'e kō oryvay Pauru kō rè omãjã. Aja paire Pauru kō ojisyry a'e taa pe wyi oo ky'y.

Tesaronika taa pè ekoi kupa remēwarà

17 ¹ Ajaire Pauru kō oo Tesaronika taa kyty. Āpipori taa rupi rãĩ okwa kupa. Ajaire Apononia taa rupi okwa kupa. Ajaire tē Tesaronika taa pè ovãe kupa. A'e pè oiko Juteu kō jimoatyã retã, Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã. ² A'e kyty Pauru oo jimoava 'arà mē ipi. Wekoa rupi tē a'evō ekoi. A'e pè oo remē, omotekokuwa jane kō Janejare'e ayvukwerà rè. Moapy jimoava 'arà rōmō a'evō ekoi. ³ Kee e'i imotekokuwa kō:

– Janejare'e okusiwaokapa amãtejē Wemimuurerà Janerōvijã ywete rōmō mãē rè: “Ojimomorijau mãe rã teãmã Janejare'e omuroka. Omãnō mãe rã teãmã teve. Āmō, opoera mãe rã teve”, e'i amãtejē. Aekwerà rupi katu tē Jesu ekoi. Janejare'e Remimuurerà tē a'e. A'e rè tē poromotekokuwa ajupa, e'i ijupe kō.

⁴ A'evō Pauru ekoi, Sirasi reve, āwisō jane kō “aje” te'i Jesu pè weako'i rōmō kupa. Ajawyi Jesu koty rewarà kō rōmō tē ekoi kupa ky'y, Pauru kō vo. Oiko teve Juteu rōwã mãe kō a'e pè, Janejare'e omoe'e mãe kō. A'e kō ve mōa'ārōwã Jesu koty rewarà kō rōmō ojinō. Āmō, jōvijã kō rerekwarà kō ve, ijatray ekoi.

⁵ Ajamã'ē Juteu kō mō a'evō remē, ojimōarō ikoty kō. Ajawyi pee rupi oo ojikō'ō mãe kō moaty eru opãtavōarà kō rōmō kupa, Pauru kō rè tojikō'ō kupa. A'e kō marama omoi tesō a'e taa rupi. Poromojikō'ōoka Pauru kō gyty kupa. Kee e'i kupa:

– Ja'e Pauru kō sipyy Jasão retã mē wyi! A'e pè tui! e'i kupa.

Oo ãmē Jasão retã gyty kupa. Ovãe kupa remē, tetã rovapyka ooka oka oike oo kupa. Opyy tarepe atyry pytery pe wyi eraa kō kupa mijã.

⁶ Ajamã'ē oike kupa remē, soō, noesa kōi kupa. Ajawyi tetã jarã jē opyy eraa kupa. Jasão. Āmō, Jesu koty rewarà kō mō ve opyy eraa. A'e tena pewarã jōvijã kō po pè werã imome'u katu rã'āga kupa. Wapukai tesō kupa. Kee e'i rã'āga wapukai rōmō kupa:

– Aã kwaima'e kō, poromojimōarōoka iko ipi! Pirujē taa taa rupi a'evō ekoi kupa ipi. Age'e ovãema ike kupa. A'evō tarã mijē ike ekoi kupa! e'i kupa. ⁷ Emã'ē, Romã pewarã rōvijã wasu Sesa ayvu noerovijai mãe kō tē āwĩ kō! Kee e'i mãe kō tē: “Āmō tē jōvijã wasu rōmō ekoi ky'y. Jesu tē”, e'i mãe kō tē. Manyvore pō aepo e'i kupa remē, Jasão sō weru kō wetã wryy pè topyta? e'i rã'āga kupa.

Ajamã'ē iwari wari tē kupa.

⁸ Ajawyi aepo jaa wenu mǎe kō ipy'a pirai tesō. Aty wasu a'evo ekoi. Tōvijǎ kō ve a'evo ekoi. Ojevo jē ijavyu teitete kupa ky'y. ⁹ Āmē Jasão kō tōvijǎ kō pè ojiepymeē. Aja paire omojivy kō imono kupa.

Mereja taa pè ekoi kupa remēwarà

¹⁰ Āmē pātōma remeve Jesu koty rewarà kō omono Pauru kō tojisyry a'e taa pe wyi, [Tesaronika taa pe wyi.] Sirasi reve. Ojikō'ō ee mǎe kō wyi. Pereja taa kyty omono kō kupa. A'e taa pè ovǎe kupa remē, Juteu kō Janejare'e ayvu rē jimo'ea retǎ gyty oo mijē kupa. ¹¹ A'e wǎnà kō, mire'eay jome kupa. A'e kō pè Pauru omojenu Jesu rekoa remē, opota katu wenu kupa, Tesaronika wǎnà kō vo rōwǎ kupa. Ajawyi wenu katu Pauru remimojenuwerà Jesu rekoa kupa. Ajaire omogeta jē Janejare'e ayvu jikusiwarerà esa kupa. Ajaire kee e'i ojiupe kupa:

– Aje ywete Pauru ivo katu omome'u jane, e'i ojiupe kupa.

Kō'ē jawe jawe a'evo kupa. ¹² A'evo mōa'ārōwǎ tesō “aje” e'i mǎe kō. A'e kō Jesu koty rewarà rōmō ekoi āmē ky'y. Juteu kō a'evo ekoi. Juteu rōwǎ mǎe kō teve a'evo ekoi. Ijatyray kupa. Kwaima'e kō. Wǎivǐgwerà jo'arà kyty tesō mǎe kō. Mokojejō kupa. ¹³ Ajamǎ'ē ajaire, “Pauru omojenu Janejare'e ayvu Pereja taa pè upa”, e'i mǎ'ē ojenu ajaire Tesaronika taa pè. Juteu kō Jesu noerovija tari mǎe kō pè ojenu. Ajawyi a'e kō oo Pereja taa kyty, imojaiwe kō mijē. Atyry kō omojikō'ōoka Pauru kō rē. ¹⁴ A'e kō ovǎe remeve, Jesu koty rewarà kō omono Pauru too pǎranǎ reme kyty, [nawiu rupi tojisyry oo iwyi kō]. Ajamǎ'ē Sirasi opyta jē Pereja taa pè, Timoteu reve. ¹⁵ Āmē Pauru rereko katuarà kō weevejē weraa, ajaate Atena taa pè ovǎe kupa. Ajaire ojivy mijē wena kyty oo kupa. Ojivytà oo kupa remē, Pauru kee e'i imono upi kō:

– “Ike ve aju remeve ikō kuise'ē totuu Sirasi nē”, e'i imono.

Pauru Atena taa pè ekoi remēwarà

¹⁶ Āmē Pauru wārō jē Sirasi kō upa, Atena taa pè. A'e taa rupi okwa remē, moma'e jimoātǎgwerà kō rē omǎ'ē okwa, ijarà rǎ'āga kō rē. Ijatyray tui. Ajawyi ojipy'amopirai tesō ee kō omǎjǎ. ¹⁷ Maipe rupi oo remē, Jesu ayvu omojenu ipi. Janejare'e ayvu rē jimo'ea retǎ gyty oo poromo'e ipi. Juteu kō. Āmō, Juteu rōwǎ mǎe kō, Janejare'e omoe'e mǎe kō. Moma'e japyy mǎ'ē rena rupi teve Jesu rekoa omojenu jane kō pè erokwa. Kō'ē jawe jawe a'evo Pauru ekoi. ¹⁸ Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà omovyvy ipi. Āmō, Jesu poeraawerà omovyvy ipi. A'evo remē poromo'e mǎe kō mō ve oo ikoty ojimogetaoka, Juteu rōwǎ mǎe kō. Kereku kō tē. A'e kō pè Epikureu kō eu. Āmō kō pè Sitoiku kō eu. A'e kō kee e'i:

– Manyvo e'i si pǎwī notekokuwai mǎ'ē oporegeta upa? e'i tite Pauru pewarà mō kupa.

Kyty wyi āmō kō kee e'i teve:

– Āmō kō jarà rewarà rè tè rōwā ipō oporegeta upa rōnō! e'i kupa.

Aepo e'i kupa, Jesu rekoa Pauru omojenu upa remē. Āmō, jamānō paire janemomoeraa rā rewarà omojenu teve upa. ¹⁹Ajawyi Pauru weraa oōvijā kō jimoatya kyty kupa. A'e jimoatya rena pè Areopaku eu. A'e pè jane kō ojimoaty moregetaa renu ipi. Kee e'i Pauru pè āmē kupa:

– Oropota oreremikuwa e'ā rè oremo'e rejupa, e'i kupa. ²⁰Kee rewarà mō. Āmō rupi tè maevo sō tite poromo'e neiko. Noroenui aepo rapijarà ipi mijā, e'i. Ajawyi oropota oroenu, e'i Pauru pè kupa.

²¹A'evō Atena taa wānà kō ekoi ipi. Opota ojimogeta ywete kupa ipi. Wemikuwa age'ewarà omojenu kupa ipi. Weminu e'ā rè teve ojapyaka katu iko kupa ipi. Kō'ē jawe jawe a'evō ekoi kupa ipi. Āwitō Atena taa wane'e kō, āwīvo ve āmō taa wānerà kō ekoi, a'e pè ojimoenapa mae kō. A'e rè ywesō oja'a kupa ipi.

²²⁻²³Āmē Pauru opō'ā jimoatya pè ovaque kō. Kee e'i ijupe kō:

– Atena wānà kō! Penena rupi akwa remē, mōa'ārōwā moma'e jimoātāgwerà kō rè amā'ē, pejarà rā'āga kō rè. Imoe'ea rena kō rè ve amā'ē. Peja'a ywete maevo ee kō ipi. Penemikuwa rōwā rè tē tesō peja'a. Imoe'ea rena rè amā'ē rewarà mō aepo a'e pejē. Kee jaa ojikusiwa mā'ē rè amā'ē: “Janejarà temikuwa e'ā moe'ea”, jaa ojikusiwa ee mā'ē rè. Ije si penemikuwa e'ā amojenutā pejē, tapeenu. ²⁴Janejare'e tè a'e. Yvy reinōgarerà tè a'e. Pirujē 'arà rupiwarà kō reinōgarerà tè. Janereinōgarerà teve. Ajawyi a'e yva jarà tè, yvy jarà teve. Janereminōgwerà wryy pè rōwā ekoi ipi. Omoe'ea retā wryy pè rōwā ekoi ipi. ²⁵Āmō, janema'e rè ekoi mā'ē rōwā teve. Moma'e jē rōwā kuwa jainō ijupe. A'e tè janeji'āgekyia oinō janeupe. Joe eako'i mā'ē rōwā a'e. Pirujē uvepa katu moma'e kō ijupe. Āwī tè pirujē janeremireko kō ome'ē joupe ipi.^a ²⁶Janejare'e teve, pe'ī kwaima'e pe wyi poromojikwaoka, jane kō rōmō ike tijaiko yvy rupi ky'y. Iteetejē āmō ate'y te'y rōmō tijaiko ky'y. A'e tè janerena oinō. Nijanereinōi remeve e'ipa amātejē mape rupi jaikotā. Janesakya 'arà e'ipa amātejē. Janemānōa 'arà e'ipa amātejē teve. ²⁷A'evō ojirekooka ojikuwaoka janeupe. Ajamā'ē kuipe'e rōwā ekoi janewyi. Janepyrive ekoi, janejāvijō vijō jē ekoi janere. ²⁸Ajawyi tè kee eu: “Janejare'e kasia rupi tè jaiko”, eu. Āmō, kee pejē teve itōkō pejigarà rupi: “Janejare'e ākarāgwerà kō teve jane, [a'e tè janereinōgarerà rewarà mō,]” pejē.

²⁹– Aje, Janejare'e ākarāgwerà kō tè jane. Ajawyi kee tija'e e'ā ijupewarà mō: “Teminōgwerà vo Janejare'e. Āmō, karakuri jimoātāgwerà vo. Āmō, takuru jimoātāgwerà vo”, tija'e e'ā ijupe. ³⁰Aepo e'i tite karamoe remēwarà kō, Janejare'e rekoa nokuwai kupa rewarà mō. Wārō jane kō tojirova ikoty mijā. Ajamā'ē age'e remē kee e'i: “Pirujē jane kō, pirujē

^a 17.25 1To. 8.27; Isa. 42.5; J.K.R. 7.48

taa wānà kō, tojimosioka waiwererà kō rē itypyypipaoka eupe ky'y”, e'i. “Tojiporijauesauka eupe ky'y”, e'i. ³¹Kāramō Janejare'e poromoe'yiokatà ky'y. E'ipa amātejē poromoe'ya 'arà. A'evo remē omoe'yiokatà pirujē nivoi māe kō ivo māe kō wyi. Emipyteporokwerà tē poromoe'yità. Jesu tē a'e. A'e ivo katu poromoe'yità. Nojavy'āi poromoe'ya rē. Janejare'e omomoera imojikuwa maekwerà tē a'e, e'i Pauru Atena wānà kō motekokuwa.

³²Aepo jaa rē Pauru poromotekokuwa remē, āmō kō oojai kōrijō.

– Ava mō ve noporomomoerai ipi! e'i kōrijō kupa.

Ajamā'ē āmō kō kee e'i:

– Āmō 'ary pē emovy mijē aepo toroenu, e'i kupa.

³³Āmē a'e pe wyi Pauru ojisyry oo, jimoatyā pe wyi. ³⁴Āmē kwaima'ekwerà kō mō wenu ijayvu remē, “aje” e'i enu kupa. Jesu koty rewarà kō rōmō ojinō kupa ky'y, Pauru vo. Jōvijā mō a'evo ekoi, Jōnisu eu erà pē mā'ē. Āmō, wāivī mō ve a'evo ekoi, Tamarisi eu erà pē mā'ē. Āmō kō ve a'evo ekoi.

Korītu taa pē ekoi remēwarà

18 ¹Aja paire Pauru ojisyry oo Atena taa pe wyi ky'y. Korītu taa kyty oo. ²A'e pē Juteu mō ekoi, Akira eu erà pē mā'ē. Pōtu taa wānerà tē a'e. Itaria vvy wānerà. Noiko pukuive Korītu taa pē, werekwarà reve. Erekwārà rerà pē, Pirisira eu. Jypy remē Romā wānā rōvijā Karautiu, “Juteu kō tojisyry pirujē ike Romā taa pe wyi ikenē”, e'i maekwerà. Ajawyi tē Akira kō Korītu taa pē oo ojimoena ky'y. A'e kō resa Pauru oo āmē. ³Ipyri kō opyta rā'ī. Tetā ropa reinōgarà kō a'e kō. Pauru okuwa teve tetā ropa reinōa. Ajawyi oposiko eeve kō.

⁴Jimoava 'arà upi upi, oo Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā wryy pē ipi. A'e pē Jesu rewarà omojenu ipi. Ojiayvuvaja vaja teve. Ajaate Juteu kō “aje” e'i ijayvu renu. Juteu rōwā māe kō ve “aje” e'i enu.

⁵Ajaate Sirasi kō ovāema Masetonia vvy pe wyi, Timoteu reve. Aja paire Pauru noposikoi tetā ropa reinōa rē ky'y. Jesu rekoa kōrijō tē omojenu erokwa ky'y.

– Janejare'e Remimuurerà tē Janerōvijā ywete rōmō Jesu, e'i imojenu Juteu kō pē erokwa.

⁶Ajamā'ē āmōgwerà ojikō'ō Pauru rē. Ajawyi oporegeta teiteteay ee kupa. Ajawyi kee e'i ijupe kō:

– Napepotai sire'e eayvu renu remē, pevote peiko karuarua rā peitytā. Ije rōwā a'evookatà poroereko. Ajawyi age'e paire Juteu rōwā māe kō motekokuwa tē aatā ky'y, e'i ijupe kō.

Aepo e'i remē ojyrumōpā mōpā iku'ikwerà reity. ⁷Ajaire ojisyry oo. Tisiujusitu retā mē oo ojimoena. Juteu rōwā Tisiujusitu. Janejare'e omoe' mē'ē teve a'e. A'e retā Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā pyri'īje'ē. ⁸Kiripu eu Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā rōvijā pē. A'e Jesu rē ojirovija oōvijā ywete

rômō mǎě teve, opyriwarà kō revejē. Āmō, mōa'ārōwā Korītu taa wānà kō “aje” e'i Janejare'e ayvu pè, Pauru omovyvy remē. Ojimojāmoriōka teve Jesu koty rewarà kō rômō āmē kupa ky'y.

⁹Āmē āmō okery pè Pauru opouvai mijē. Kee e'i Janerōvijā ywete ijupe ikery pè:

– Nekyje tite ne! Nepi eayvu mojenua wyi ne! e'i ijupe. Teremojenu jē ikō eayvu neiko nē. ¹⁰Nerevejē aiko ipi. Ava nanemoai'āi, aā taa pè oiko mōa'ārōwā ekoty rewarà kō rewarà mō, e'i ijupe ikery pè.

¹¹Pauru oiko puku sa'u rā'i a'e taa rupi iko. Werywete mōrijō kwaray ekoi a'e pè. Janejare'e ayvu rē poromo'e rā'i a'e rupi iko.

¹²Ajaire Kariu eu erà pè mǎě ojimojōvijā Akaja yvy pè. Kovenatu rōmō ekoi. A'evo remē Juteu kō ojikō'ō mijē Pauru rē. Ojimoaty ojimokasi ee kupa. Ajaate opy tesō eraa tekoua kuwapa rena kyty kupa ky'y. ¹³A'e pè kee e'i kovenatu pè kupa:

– Aā kwaima'e āmō rupi tē poromo'e iko Janejare'e moe'ea rē, āwisō janerōvijā kō ayvu rupi tijaiko e'ā ky'y, e'i tite kupa.

¹⁴Āmē Pauru oporegetatā remē, kovenatu Kariu jē wayvuenone'a javo Juteu kō pè. Kee e'i ijupe kō:

– Juteu kō, kee aetā pejē. Āwī nivoi ekoi remē tē kuwa ajapyaka peayvu rē! a'e pejē. ¹⁵Ajamāē ayvu e'e rewarà mō kōrijō tē aepo pejē ipe eupe. Penāmōi kō ayvukwerā kōrijō tē noerovijai kupa remē nimanyvoi. “Aepo e'i mǎe kō rē tajapyaka katu”, na'ei ajupa. Ajawy pejē tē tapekuwa, pevote āwivoa! e'i ijupe kō.

¹⁶Ajawy:

– Pejisyry awi ike wyi! e'i kōrijō ijupe kō.

Ameve ojisyry oo āmē kupa ky'y. ¹⁷Ojisyry kupa remē, Kereku kō opy Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā jarā, Soteni eu erà pè mǎě. A'e onōpā nōpā tekoua kuwapa retā rovake kupa. Ajamā'ē a'evo ekoi kupa remē, kovenatu Kariu manyvo ne'i.

Ātiokia taa kyty ojivytā remēwarā

¹⁸Āmē Pauru opyta puku rā'i Korītu taa pè, Jesu koty rewarà kō pyri. Aja paire:

– Ajivytā rā'i aa ky'y, e'i ijupe kō.

Aepo e'i paire, oo jāemjarā kyty. Sēkereja eu a'e taa pè. A'e pè opo nawi pupe oo Sirija yvy kyty. Pisisira ve oo upi, omēnā Akira reve. Ajamā'ē nooive remeve, ojiapiraeta rā'i Pauru, Juteu kō tomā'ē ee. A'evo Janejare'e pè awyje ojiayvume'ēma mǎě mojikuwaparā rōmō ekoi.^b

¹⁹Ajaire Epesu taa pè ovāe kupa. A'e pè Pisisira kō opyta awyje ky'y, omēnā reve. Āmē Pauru oo rā'i oike Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā mō pupe Juteu kō mo'e. A'e kō:

^b 18.18 P.Moirō. 6.18

²⁰– Epyta puku rãĩ ike orepyri, e'i epe Pauru pè mijã.

Ajamã'ẽ Pauru:

– Ānĩ, e'i. ²¹Ajamã'ẽ Janejare'e opota remẽ, ajivy tarà mijẽ ajo ike kyty kãramõ, e'i oo.

Aepo e'i paire oo nawiu rupi ky'y, Epesu taa pe wyi. ²²Ajaire Sesareja taa pè oo ovãe ky'y. A'e pe wyi oo jẽ Jerusarẽ taa kyty ky'y. [Pee rupi tẽ.] A'e pè ovãe remẽ, oo rãĩ Jesu koty rewarà kō resa. A'e pe wyi oo jẽ, ajaate wena pè ovãe, Ātiokia taa pè. A'e Sirija yvy pewarà.

PAURU OO MIJË MOAPY 'ARÀ TESÕ REMËWARÀ

(18.23—21.17)

²³Pauru oiko puku sa'u rãĩ wena pè, Ātiokia taa pè. Aja paire oo mijẽ. Karasia yvy rupi oo Jesu koty rewarà kō resa. Āmõ, Pirija yvy rupi oo. Taa taa kō rupi oo remẽ, Jesu koty rewarà kō omoryoka imokasi kō.

Aporu oo Janejare'e ayvu mojenuarà rômõ remëwarà

²⁴Āmẽ jakatu oiko Juteu mō, Aporu eu erà pè mǎ'ẽ. A'e kwaima'e Aresâtiria taa wasu pè isaky maekwerà tẽ. A'e oo Epesu taa kyty ojimoena. Mira katuay wete a'e. Oporegeta katuay wete mǎ'ẽ teve a'e. Janejare'e ayvu okuwa katu mǎ'ẽ teve. ²⁵Janerõvijã ywete tekoua rè ojimotekokuwa teve. Ajawyi opota katu Jesu rekoa omojenu jane kō pè imotekokuwa kō ipi. Ivo katuay Jesu rekoa rè omotekokuwa jane kō ipi. Ajamã'ẽ Juwão poromojãmorĩ maekwerà rè kōrijõ tẽ otekokuwa. Nokuwaive Jesu koty rewarà kō py'a pupe Janejare'e 'Āg oike mǎ'ẽ rewarà. ²⁶Āmẽ ojimokasi tesõ oporegeta Janejare'e ayvu rè jimo'ea retã wryy pè ipi. A'e pè poromo'e upa remẽ, Pirisira wenu upa, omẽnà reve, Akira reve. A'e kō weraa Aporu wetã gyty imotekokuwavy Janejare'e rekoa rè ky'y.

²⁷⁻²⁸Āmẽ aja paire Aporu opota Akaja yvy kyty oo Janejare'e ayvu mojenu ky'y.^c Āmẽ Epesu wãnà kō Jesu koty rewarà kō opãtavõ ijopa rè. Kareta okusiwa imonooka upi, a'e yvy wãnà kō pè kupa, a'e Jesu koty rewarà kō pè. Kee e'i ikusiwa imonooka kupa:

– Āwĩ ikatu too opyta pepyri, e'i imonooka kupa.

Oo Aporu ãmẽ Epesu taa kyty. Jesu koty rewarà kō wesa, Janejare'e remireko katu kō. Omokasi kō ywete. A'e kō ojirokyje tite Jesu nopotai mǎe kō wyi mijã. Nokuwai ijayvuvaja kupa. Ajamã'ẽ Aporu uu remẽ, oporegeta kasi Juteu kō Jesu nopotai mǎe kō reve. Janejare'e ayvu jikusiwarerà rupi omotekokuwa kō, ãwisõ ijayvu rupi, “Aje ywete, Janejare'e Remimuurerà tẽ Jesu Janerõvijã ywete rômõ”, te'i kupa.

^c 18.27-28 Kereku kō yvy tẽ Akaja.

Ovake kō aepo e'i. A'e rupi omokasiay wete Jesu koty rewarà kō a'e pè. Aja paire Aporu oo jē Korītu taa kyty.

Pauru Epesu taa pè ekoi remēwarà

19 ¹Ajaire Korītu taa pè Aporu tui remeve, ãmē Pauru oo pee rupi Asia vvy rupi, ajaate ovāe Epesu taa pè. Aporu rakypyrerà pè ovāe. A'e pè Jesu koty rewarà kō mō wesa. ²A'e kō pè e'i:

– Janejare'e omuroka pō o'Āg peupe, Jesu rē peja'a ypy remē? e'i.

– Ānī! e'i kupa. Norokuwai Janejare'e Āg oiko, e'i kupa.

Āmē Pauru e'i:

³– Ava ayvu rupi pō pejimojāmōri ajawyi? e'i.

– Juwāo poromōjāmōri maekwerà ayvu rupi, e'i kupa.

⁴Ajawyi Pauru e'i:

– Juwāo poromōjāmōri remē, jane kō aiwererà reitypyyia mojikuwaparà rōmō tē a'evo proereko. Kee e'i teve Juwāo atyry kō pè, Isaeu kō pè: “Ajaire erakypyrerà rupi, ãmō tē uutā. [A'e tē Janejare'e Ra'yry tē.] A'e rē si tapenako'i penereko katuarà rōmō”, e'i maekwerà. Jesu pewarà mō aepo e'i, e'i Pauru ijupe kō.^d

⁵Āmē aepo jaa wenu kupa remē, Jōvijā Jesu ayvu rupi tē ojimojāmōrioka kupa ky'y. ⁶A'evo remē Pauru wapytepyy kō. Ameve Janejare'e Āg oike ipy'a kō pupe ky'y. Āmē ãmō vvy vvy wānà kō ayvu rupi oporegeta Janejare'e moe'e kupa, Janejare'e Āg kasia rupi. Wemikuwa e'ā rupi oporegeta kupa. Janejare'e ayvu omojenu teve jane kō pè kupa ky'y, Janejare'e Āg omojenuoka ijupe kō maekwerà. ⁷Kwaima'e kō 12 rōmō a'evo ekoi mē kō.

⁸Āmē moapy jay rōmō tesō Pauru werokwapa a'e pè, jane kō motekokuwa iko. Oo oo jane kō motekokuwa Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā wryy pè ipi. Manyvo Janejare'e janerereko Janerōvijā ywete rōmō mǎ'ē rē omotekokuwa kō ipi. Ojimokasi tesō oporegeta jane kō pè ipi, “aje ywete” te'i kupa.

⁹Ajamā'ē ãmōgwerà “aje ipō” ne'i Pauru ayvu pè. Noerovija tari kupa. Oporegeta ai kōrijō tē atyry kō rovake kupa ipi.

– Nikatui Jesu ayvu rupi tekoua, e'i e'i kupa.

Juteu kō tē aepo e'i. Ajawyi Pauru ojisyry a'e tetā pe wyi, noenu tari kupa rewarà mō. Jesu koty rewarà kō ve weraa oupi. Nooi Juteu kō jimoatya retā pè ky'y. Juteu rōwā mē kō tē omo'e ky'y. Tiranu eu poromo'earā mō pè. A'e retā pè Pauru oo poromo'e ky'y. Kō'ē jawe jawe a'e pè oo Jesu rekoa rē oporegeta jane kō reve ipi ky'y.

¹⁰Mōrijō kwaray tesō Pauru a'evo ekoi, ajaate Janerōvijā ywete ayvu ojenu katupa pirujē a'e vvy rupi ky'y. Asia vvy rupi. Ke'īrōwā ojenu. Āwitō Juteu kō pè ojenu, āwīvo ve Juteu rōwā mē kō pè ojenu ve.

^d 19.4 Mat. 3.11; Mak. 1.4,7-8; Ruk. 3.3,16; Juw. 1.26-27

Seva ra'yry kō omoë tarepe ājāg kō remēwarà

¹¹Āmē Pauru Epesu taa pè ekoi remē, marama tē ekoi, Janejare'e Āg kasia rupi ipi. [Poromokatu ipi. Āmō, ājāg kō omoisyry ojimoemija ee mē kō wyi ipi. Wāisō ekoi.] ¹²Ajawyi jane kō oo Pauru resa remē, kamisa rovajarerà^e Pauru remimōtāgwerà werojivy itekorā mē kō tojipy ee okatua rōmō ipi. Ājāg kō ve oē oo oo iwyi kō ipi. Janejare'e Āg kasia rupi tē a'evo.

¹³⁻¹⁴Āmē oiko Juteu kō mō, a'e taa taa rupi oo oo iko ipi mē kō. A'e kō ājāg kō moisyrya kuwaparà kō tē. Pe'ite tuu kō. Seva eu tuu kō pē. Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā tē a'e Seva. A'e ra'yry kō 7 rōmō ājāg moisyrya kuwaparà kō rōmō ekoi. A'e kō pē Pauru rewarà ojenū, Janerōvijā Jesu ayvu rupi ājāg kō moisyrya maekwerà. Ajawyi kee e'i epe kupa:

– A'evo tē kuwasi jane jaiko! Jesu ayvu rupi simoisyrytā ājāg, e'i kupa.

A'evo tarepe Seva ra'yry kō āmē. Jōvijā Jesu ayvu rupi omoë tarepe āmē kupa. Ikoty rewarà kō rōwā ajamā'ē. Wāā tarepe tē Pauru kupa ajamā'ē. ¹⁵Ajamā'ē ājāgai kō noerovija kōi. Okuwa Jesu koty rewarà kō rōwā kupa. Ajawyi noerovijai ājāg kō. Wayvuvaja kō kōrijō tē.

– Akuwa Jesu ije! e'i ājāgai. Āmō, Pauru teve eremikuwa! e'i. Ava kō pejē āmē? Napeayvukasi oreupe! e'i kōrijō ājāgai ijupe kō.

¹⁶Ameve ājāgai ojimoemija ee mē'ē ojimokasi oo te'ite ijapijuka kō ojukasīsī kō tesō iko. Ajawyi ojavapa a'e tetā wryy pe wyi oo kupa. Ijyru kekeipa teve tesō oo kupa. A'evo Seva ra'yry kō ojimoe'e tarepe Jesu ayvu rupi remē. ¹⁷A'evoa ojenupa pirujē Epesu wānā kō pē remē, okyje ai tē kupa. Juteu kō. Juteu rōwā mē kō teve. Ajawyi kee e'i kupa:

– Haa! Aje ywete Jōvijā Jesu sirovija ajawyi! Nivoi sirovija rā'āga kōrijō tē remē! e'i kupa.

Āmē ywesō Jesu omomojy wete āmē kupa. ¹⁸Oiko a'e pē ijatyry Jesu werovija ipe mē kō mijā. Ajamā'ē tyvija rupi nivoi jē tē ekoi kupa mijā. A'e kō uu uu ojimomewa waiwererā reityoka ky'y,

– Aje ywete si Jesu rekoa rupi taiko ky'y! e'i kupa.

¹⁹Oiko teve mōa'ārōwā ājāgai kasia rupi oposiko vija mē kō mijā. Kareta rupi ājāgai rewarà kō ojimo'e mē kō. A'e kō okareta kō omoatypa eru eru ijapypa jane kō rovake ky'y, awyje a'evo toiko e'ā kupa ky'y. A'e remiapykwerà epy wete maekwerà kō tē mijā, ijatyry rewarà mō. Epykwerà jamoirō irō remē, 50.000 rōmō tesō kuwa karakuri sī moeta^f repykwerà.

²⁰A'evo Janejare'e kasia rupi Janerōvijā ywete ayvu erākwē ywete ky'y. Āmē ywesō omojenū jenu tesō erokwa kupa.

^e 19.12 *Lenços e aventais* ^f 19.19 *Moeda de prata*: Pe'ī moeta ikasi pe'ī 'arà mosikoa repykwerà rōmō ipi.

Epesu wānà kō ojimoaty tesō ojikō'ō remēwarà

²¹ Aja paire kee e'i Pauru:

– Apota aa Jerusarē taa kyty, e'i. Aa remē, Masetonia vvy rupi rā'ī akwatà, e'i. Ajaire Akaja vvy rupi ve, ajaate Jerusarē taa pè aatà avāe, e'i. Ajaire Romā vvy kyty aatà, e'i.

²² Āmē opātavōarà kō mō omono wenone rupi Masetonia vvy kyty. Mōrijō. Timoteu. Āmō, Erasitu eu mā'ē. Mokojejō omono wenone rupi. Pauru āmē opyta jē rā'ī Asia vvy pè, Epesu taa pè.

²³ A'evo remē Epesu taa wānà kō ojimopirai tē Janerōvijā Jesu rupi tekoua rewarà mō. ²⁴ Kee wereko Epesu taa pè ojarà rā'āga kō moe'ea retā wasu. Ate mi eu ijarà rā'āga kō pè. Wāivī rā'āga tē a'e Ate mi. A'e moe'ea rē uu uu jane kō Epesu taa pè ipi. Ajawyi kwaima'e kō mō ojarà rā'āga moe'ea retā rā'āga kō oinō. Vvy karakuri sī jimoātāgwerà tetā miti kō oinō kupa, āwīvo uu Ate mi moe'e mae kō toppy erojivy wena kyty. A'e tetā miti repykwerà rē inōgarerà kō kejavu karakuri opyy ipi. Temetiriu eu a'evo ekoi mā'ē mō pè. ²⁵ A'e omoaty pirujē ovo oposiko mae kō. Kee e'i ijupe kō:

– Ejimorypa kō, pekuwa aā janeposikoa rē tē janekarakuri ywete ipi. ²⁶ Ajamā'ē pejē ywete Pauru ayvu peenu, kee e'i janereminōgwerà kō pè remē: “Aje mā'ē rōwā āwī kō”, e'i remē. “Mirà kō opo pè tē oinō maekwerà kō tē āwī”, e'i remē. Ae po e'i tesō remē, jane kō omomoioka tesō janewyi. Janereminōgwerà kō nopyy ywe'ei kupa ky'y. Pauru rewarà mō tē a'evo ekoi kupa. Ijatyray ike wānà kō a'evo ekoi, ijayvu rupi. Ike wānà kō rōmō'ite rōwā omomoioka. Werywete pirujē Asia vvy rupiwarà kō ve, e'i. Pemā'ē a'evoa rē. ²⁷ A'evo ekoi jē remē, keetā maevo. Ijayvukwerà kō rupi jane kō “nikatui” e'itā janereminōgwerà kō pè āmē kupa ky'y. Opatā janeposikoa a'evo ekoi kupa remē. Keetā teve maevo ekoi kupa. Janejarà Ate mi retā ikatuay wete mā'ē wyi opoitā kupa ky'y. Nonu'āi imoe'e kupa ky'y, a'e Ate mi ywesō ipe ikatuay remē. Pirujē Asia vvy wānà kō omoe'e ywete ipe mā'ē. Asia kupei kytywarà kō ve omoe'e ywete ipe mā'ē a'e. A'evo rōwātā ky'y! e'i Temetiriu ijupe kō.

²⁸ A'evo Temetiriu omogeta katu atyry kō. Āmē ae po jaa wenu kupa remeve, py'awarà mō ojikō'ō ywete Pauru rē kupa ky'y. Ajawyi wapukai kupa, kee javo:

– Ate mi Epesu pewarà ywesō temimoe'e rōmō! e'i wapukai rōmō kupa.

²⁹ Ae po e'i mā'ē ojenu jenu pirujē a'e taa rupi. Py'awarà mō a'e taa wānà kō ojimoaty āmē. A'e kō ve ojimōarō ky'y. Ajawyi Pauru jimorypa kō mō opyy eraa kupa. Kaiju. Āmō, Aritaku. Omotyryry kō tesō eraa kupa, jane kō jimoatya rena pè. Masetonia vvy wānà kō tē Kaiju kō. Pauru reve oo kupa ipi mae kō tē.

³⁰ A'evo remē Pauru ywete opota atyry kō pè oporegeta mijā. Jimoatya rena kō pè ootā mijā. Ajamā'ē eeve ekoi mae kō nomonookari, Jesu koty

rewarà kô. ³¹ ãmê a'e vvy pewarà jövijã kô mō, Pauru jimorypa kô tē. A'e kô omono wayvu Pauru pē.

– Tereo e'ã ikô jimoaty kô rena pē nē! e'i imono ijupe kupa.

³² ãmê jakatu a'e jimoaty rena pē tui mǎe kô, pirujê ojimokasi kasi tesō wapuka pukai kupa upa. ãmōgwerà, ãmō ãmō rupi tē wapuka pukai oporegeta kupa. ãmōgwerà, ivo ve. Mōa'ārōwã jane kô nokuwai moma'e rōmō tē sikaepo ojimoaty. Ojimoaty tepe'yte kupa.

³³ A'evo remê Juteu kô omoãjã tesō Aresâtiri eu erà pē mǎê eraa atyry kô rovake. [Ajawyi omǎê ee mǎe kô mō kee e'i:

– ãwī teipō omoaioka kô, e'i tite ikuwa e'ã.

ãmê Aresâtiri oporegetatà ojireko katu.] Ojipomomoi epe atyry kô gyty, “Topi rã'i ekøjê kupa, taporegeta ijupe kô”, e'i tite mijã.

³⁴ Ajamãê Epesu taa wǎnà kô omǎê ee remê,

– Juteu mō tē ãwī! e'i kōrijō ãmê ijupe kupa. Janeretārã rōwã! e'i kupa.

Ajawyi nojapyaka'ãi kupa. Wapuka pukai tesō kōrijō tē kupa, pirujê. Wapuka pukai puku tesō kupa upa, mōrijō ora^s tesō. Kee e'i wapuka pukai kupa:

– Ateni ywesō ikasiay Epesu taa pewarà rōmō! e'i e'i kupa. Janejarã tē Ateni! e'i e'i ywe'e tite kupa.

³⁵ ãmê tena wasu pewarà jövijã mō wayvumomioka kô jê sire'e ky'y. ãmê tē tite opi kupa ky'y. Kareta rē oposiko mǎê tē a'e jövijã. Kee e'i imomi kô:

– Jane kô! Epesu taa wǎnà kô! Pejapyaka eayvu rē! Kee sikuwa. Ateni ywesō ikasiay mǎê. Imoe'ea retã rē jakãtēã ipi, ike Epesu taa wǎnà kô tē jane rewarà mō. ãmō, takuru jimoãtãgwerà yva pupe wyi o'a mǎê rē ve jakãtēã. A'evoa sikuwa, e'i. ³⁶ Ajawyi ava “warite” ne'i'ãi. Ajawyi tãwivo e'ã ky'y. Moko tapejê e'ã ky'y. Tapetekokuwa katu ky'y, e'i. ³⁷ Pejê ãwī kwaima'ekwerã kô peeru kyvo kyty, e'i. Ajamãê nojimorari Ateni moe'ea retã rē kupa. Nimonai teve ipupewarã kô rē kupa. Noerōarōi ipupewarã kô kupa, e'i. Ateni ve noerōarōi kupa, e'i. [ãwī rupi rōwã sikuwa tekoua ipi, e'i.]

³⁸ – Ajawyi kee a'e pejê. Temetiriu kô nivoi mǎê omo'ytã ee kô remê, a'e kô tē too jövijã kô rovake. A'evoa kuwaparã rōmõtã, tekoua kuwaparã kô tē ãwī kô rewarã mō. ³⁹ Ajamãê pejê, pepota peporegeta remê, jövijã kô rena kyty tapeo. A'e pē kōrijō tē sikuwa ãwī rapijarerã ipi. [Ikatu pē rōwã. Jimoaty teitetea rupi rōwã tesō.] ⁴⁰ Ma'e remê peapuka pukai puku jê remê, jövijã wasu Romã pewarã tē pemojikō'ookatã janere! A'evo remê ni'e'ãi janeupe. Manyvo nija'e'ãi jövijã wasu ayvuvaja ãmê? e'i ijupe kô.

⁴¹ Aepo e'i paire, awyjepa aepo e'i. Ojisyrypa ijayvu rupi ãmê kupa.

Pauru Masetonia vvy rupi oo mijê remêwarã

20 ¹ ãmê jane kô ojimosãsãi oo ky'y remê, Pauru Jesu koty rewarã kô omuu okoty imokasi kô. Ajaire e'i:

– Ajivytà aa ky'y, e'i ijupe kō.

Oo ãmẽ Masetonia vvy kyty ky'y. ²A'e vvy rupi okwa remẽ, Jesu koty rewarà kō omokasiay ereko. Omotekokuwa kō teve, imokasi kō. Ajaire a'e pe wyi Akaja vvy kyty oo ky'y. ³A'e pè moapy jay rōmō werokwapa. A'e pe wyi opota oo Sirija vvy kyty mijã, nawiu rupi. Ajamãẽ nooive remeve Juteu kō ayvukwerà ojenu ijupe: “Sipyytà Pauru ijuka ovãe remẽ”, e'i mãẽ ojenu. Ajawyi Masetonia vvy rupi kōrijō tẽ ojivy oo ky'y. ⁴Kejō oo upi mãe kō. Sopaturu eu mãẽ. A'e Piu ra'yry tẽ. Pereja taa wãnerà a'e. ãmō, Aritaku. ãmō, Sekōtu. Tesaronika taa wãnerà kō tẽ a'e kō. ãmō, Kaiju. Teepi taa wãnerà tẽ Kaiju. ãmō, Timoteu. Tikiku. Toropimu. Asia vvy wãnà kō tẽ a'e kō ãmẽ. Mokopejō oo upi mãe kō. ⁵A'e kō oo amãtejẽ orerenone rupi, Toraji taa kyty. A'e pè orerãrō kupa.

⁶ãmẽ meju vororo e'ãgwerà 'u paire, oroo Piripu taa pe wyi ky'y. 5 kerà rōmō oroke oroo Toraji taa kyty nawiu rupi. Orovãema remẽ, orerenone rupi oo maekwerà kō oroesa a'e pè. A'e pè pe'ĩ semana oroiko.

Pauru Toraji taa pè ekoi remẽwarà

⁷ãmẽ jimoava 'arà okwa paire, pãtōma remẽ, orojimoaty Jesu koty rewarà kō reve orojimiwa. ãmẽ Pauru oporegeta puku ijupe kō. Pyaikatú remẽ oporegeta jẽ upa, kō'ẽme ootà rewarà mō. ⁸Omojisapa raparina tena orojimoaty mãẽ pè oroku. A'e tetã yvate'e sa'u mãẽ pè. Moapy tesō jura yvate'ewarà. A'e pè orojimoatypa.

⁹ãmẽ kōnomiokyry mō pari rovapyka kwarà pyri'ijeẽ wapy upa. Ojapyaka Pauru oporegeta remẽ upa. Eutiku eu erà pè. A'e Pauru oporegeta puku remẽ oke taray wete sikaepo ky'y. Ajawyi wapy upa remẽ, apy'a oke o'a oo vvy kyty, yvate wyi. O'a omãnō vvy pè. ãmẽ jane kō mō owyjy oo esa. “Aha! Omãnōma!” e'i kupa. ¹⁰ãmẽ Pauru owyjy oo eãgwerà resa. Ojimoenãpa'ã ojavyvy i'aryvo ijajuvy. Kee e'i jane kō pè:

– Pejimonyi tite ne! Uve jẽ ajamã'ẽ! e'i.

¹¹Ajaire Pauru ojiupi mijẽ oo jura pè. ãmẽ Jesu mãnōawerà rẽ oroja'a. Ajaire oporegeta jẽ jane kō minu mō. Oporegeta kō'ẽ tesō. Kō'ẽma mẽ oo ky'y.

¹²ãmẽ jane kō oryvay opy'a katu rōmō, kōnomiokyry uve jẽ rewarà mō. Aja paire jane kō weraa etã gyty.

Miretu taa kyty oroo remẽwarà

¹³Ajaire oroo jẽ nawiu rupi. Asōsi jãemijarà kyty oroo. A'e pè oroãrō Pauru, – Pee rupi aatà, e'i rewarà mō.

¹⁴ãmẽ orojiõvaisĩ Pauru reve Asōsi taa pè remẽ, “age'e tẽ” oro'e ojiupe. ãmẽ opo nawiu pupe orereve. A'e pe wyi Mitireni taa kyty oroo.

¹⁵Orojisyry a'e pe wyi ãmẽ. Kō'ẽmeve Kiu ypõ'õgwerà pyryvo orokwa. Ajaire kō'ẽme orovãe Samosi ypõ'õgwerà pè. Ajaire kō'ẽme a'e pe wyi

oroo orovãe Miretu jāemijarà pè. A'e pè oropyta rã'ĩ. [Epesu taa pyri'ĩjeē Miretu taa jāemijarà.] ¹⁶ Ajamã'ē Pauru nopotai mijē okwa Epesu taa rupi, ojikōtevē jē rewarà mō. Nopotai oiko puku ywete Asia yvy rupi. Opota kuiseē jē ovãe Jerusarē taa pè Janejare'e moetea 'arà renone ve. Pētekosi eu 'arà pè mǎ'ē renone.

Pauru omogeta Epesu taa wǎnà kō remēwarà

¹⁷ Āmē Miretu taa pè Pauru tui remē, omuroka rã'ĩ Epesu taa wǎnà kō imogeta, Jesu koty rewarà kō rōvijāgwerà. ¹⁸ Ovãema kupa remē, Pauru omogeta kō. Kee e'i ijupe kō:

– Pekuwa aiko puku pepyri maekwerà. Asia yvy pè avãe ypy Jesu rekoa mojenu remēwarà, ajaate a'e rupi aiko remē. Ajawyi pekuwa manyvo aiko mǎ'ē, e'i. ¹⁹ Janerōvijā ywete remīgwai rōmō aposiko remē itōkō, najimoe'ei aiko. Aja'o tesō itōkō ijayvukwerà momewa pejē, aje ywete amojenu takatu rewarà mō. Juteu kō itōkō epyy tarepe ejuka. Ajamã'ē naityi jē imojenua. Āmē ywesō itōkō ajimokasiay jē imojenu jē aiko. Pekuwapa a'evō aiko remē ipi, e'i ijupe kō.

²⁰– Pekuwa katu teve ajimokasiay aiko poropātāvō remē ipi. Janejare'e ayvu e'eay amojenu peupe remē. Ajawyi tē peiko ijayvu rupi peiko. Jane kō rovake teve itōkō poromotekokuwa ipi. Āmō, joetā kō wryy rupi itōkō aa aa poromo'e aiko ipi. ²¹ Juteu kō pè itōkō aporegeta ipi. Āmō, Juteu rōwā mǎe kō pè teve. “[Pejipy'amogeta ikō peneko rē age'e nē.] Pejimosioka ikō peaiwererà rē nē. Pejimome'u ikō Janejare'e pè peaiwererà reitypyyipaoka nē. Janejare'e pè jēsi tapejivy”, a'e itōkō ijupe kō. Āmō, “Janerōvijā Jesu rē tapejirovija penako'i rōmō”, a'e teve itōkō ijupe kō.

²²– Age'e Jerusarē taa kyty aatà ky'y, Janejare'e 'Āg emonookatà rewarà mō. Ajamã'ē nakuwai manyvotà aiko avãe a'e pè remē. ²³ Ajamã'ē akuwa emomoriĵautà kupa, evãema mē. Emopā'āokatà kupa. A'evōa rā rē Janejare'e 'Āg e'ipa ije. Pirujē taa taa rupi aa aiko remē, aepo e'i amātejē ije kupa. Ajawyi akuwa. ²⁴ Ajamã'ē najimonyi aepo 'arà mē. Najirokyjei teve aiko. Ajawyi aa jētā āmē. Erōvijā Jesu eposikoa ome'ēma mǎ'ē, apota amoawyjepa. “Ekwa eayvu e'eay mojenu eiko”, e'ipa ije. “Janejare'e wereko katutà jane kō emānōa rupi”, e'ipa ije. “Aepo emojenu”, e'ipa ije mǎ'ē. Ajawyi a'e rewarà mō aa jētā.^h

²⁵ E'i jē Pauru:

– Pepyterà rupi aiko remē itōkō manyvo Janejare'e janerereko Janerōvijā wasu rōmō mǎ'ē amome'u pejē. Akuwa age'e paire napemā'ē'āi mijē ere ky'y. ²⁶ Ajawyi kee a'e pejē. Pepytery pewarà mō sō “aje” ne'i Jesu pè remē, erewarà mō rōwā a'evotà ekoi āmē. Poromotekokuwavyapa rewarà mō

^h 20.24 2Tim. 4.7

aepo a'e. ²⁷Pirujē Janejare'e e'i tamojenu pejë mǎ'ē, pirujē amojenupa pejë. Nopyta pe'ī namovyi mǎ'ē mō. ²⁸Ajawyi pevote tapejireko katu ky'y. Jesu koty rewarà kō rē tapeja'a, Janejare'e 'Āg tē ome'ēma kō pepo pē rewarà mō. Āwitō kaneiru jarà oja'a katu weima kō rē ipi, tǎwīvo peiko āmē. Kee rewarà mō. Janejare'e opyypa kō Wa'yry mǎnōawerà repy rōmō. Epy kō rōmō omānōma. Ajawyi tē tapeja'a jē ee kō, a'e pejë.

²⁹– Akuwa napeporijauesa'āi mǎe kō uutà pepytery pē erakypyre kyty. A'e kō napenau'āi. Uutà pemoripe kupa. Uutà pemomoioka ywe'e tite Jesu ayvu wyi kupa. Ajawyi tē, “Tapeja'a katu jē Janejare'e remippykwerà kō rē ipi”, a'e pejë. ³⁰Kāramō pepyriwarà kō mō iwari waritā pejë. Āmō rupi teipe omotekokuwatà Jesu koty rewarà kō kupa mijā. Opotatā peneraa okoty rewarà kō rōmō rewarà mō a'evotā penereko kupa. ³¹Ajawyi tapeja'a jē peiko. Āmē tē napejimoripeoka'āi ijupe kō. Eayvukwerà poromotekokuwapa ee maekwerà rē tapeja'a jē peiko ipi. Moapy kwaray rōmō tesō itōkō poromotekokuwa penereko. Kō'ē jawe jawe tesō itōkō poromotekokuwa penereko. Pya rupi, aryvo rupi itōkō a'evo aiko. Eja'oa rupi tesō itōkō a'evo aiko. Ajawyi a'evo 'evo tesō maekwerà rē tapeja'a jē peiko, a'e pejë.

³²– Age'e poroitātā aa ky'y, Janejare'e teipō pemokatutā penereko ky'y. Wayvu pē “aje” pejë mǎe kō rōmō teve penerekotā āmē. A'e tē pemokasitā penereko katu okatuaya rupi. Āwitō pirujē okoty rewarà kō wereko katu, āwīvotā penereko katu. Kāramō Janerōvijā uu mijē remē, āmē si peotā upi ky'y.

³³– Pepytery pē aposiko aiko remē itōkō, “Erepyme'ē pekupa”, na'ei pejë ipi. Nerako'i itōkō pemoma'e rē aiko, karakuri kō rē, tyru kō rē. ³⁴Ije tē itōkō aposiko emoma'e kō repy rā rē, epātāvōarā kō moma'e kō repy rā rē ve. A'evo aiko remē itōkō pemā'ē ere ipi. ³⁵“Āmē ereruparā mō toiko kupa”, a'e pejë. Ajawyi a'evo aiko penovake ipi. A'evo remē tē pejë ve poroporijauesa mǎ'ē rōmōtā. Tapeja'a jē kee e'i Jesu maekwerà rē: “Temiporijauesa rōmō jaiko remē janerory ipi. Tysi tō poroporijauesa mǎ'ē rōmō jaiko remē. Āmē ywesō janeroryvay jaiko ipi”, e'i maekwerà rē. Aekwerà rē tapeja'a jē peiko, e'i Pauru Epesu taa wānā kō mogeta.

Awyjepa oporegeta Pauru ky'y.

³⁶Āmē oporegeta paire, Jesu koty rewarà kō reve ojimoenāpa'ā oporegeta Janejare'e pē kupa. ³⁷Āmē oja'o ywete kupa. Wajuvy teve Pauru etoapemosu kupa. Ojivytā oo ky'y rewarà mō a'evo ekoi kupa. ³⁸Ijāgyoay kupa. Kee e'i Pauru rewarà mō ywesō ijāgyo kupa:

– Awyje napemā'ē'āi mijē ike yvy pē ere ky'y, e'i rewarà mō.

Ajawyi oupisi jē Pauru kupa. Weraatā imono nawiu rupi kupa.

Jerusarē taa kyty oo ky'y remēwarà

21 ¹Āmē a'e kō pē kee oro'e:
– Orojivytā rā'ī maevo oroo ky'y, oro'e.

Aepo oro'e paire oroo ky'y, nawiu rupi. Kosi ypō'ō wasu kyty ypy rā'ī oroo. Kō'ēme Rotisi jāemijarà pè oropyta rā'ī. A'e pe wyi oroo jē Patara taa kyty. A'e pe wyi orowyjy, āmō nawiu rupi orootà ky'y rewarà mō.

²Āmē awyje katu sikaepo nawiu mō Penisia yvy kyty ootà mǎ'ē a'e pè tui. A'e rupi āmē oroo, Penisia yvy kyty. ³Oroo jē, ajaate Sipiri ypō'ōgwerà ojisa upa. Orejau kytyre a'e ypō'ōgwerà oroity oroo. A'e pe wyi ore'ekatu kytyre jē orova oroo Sirija yvy kyty. Oroo orovāe Tiru taa pè. A'e pè nawiu jarà kō oporo rā'ī moma'e kō ity ipi. Ajawyi orowyjy rā'ī nawiu pe wyi.

⁴A'e taa pè Jesu koty rewarà kō mō oroesa. A'e kō pyri oropyta rā'ī. Pe'ī semana oropyta rā'ī ipyri kō. A'e kō kee e'i epe Pauru pè Janejare'e 'Āg ayvu rupi:

– Neo Jerusarē taa kyty ne, e'i epe kupa.

⁵Ajamā'ē oroo jē. Orojisrytā remē, Jesu koty rewarà kō oo jē orerupi taa kupei kyty sa'u, werekwarà kō reve, wākarā kō reve. Pirujē oo orereve. Āmē pāranā reme pè orovāe remē, orojimoenāpa'ā rā'ī ysi 'aryvo oroporegeta Janejare'e pè. ⁶Ajaire, “Orootà ky'y”, oro'e ijupe kō. Ajaire oropo mijē nawiu pupe ky'y. A'e kō ojivy oo āmē wena kyty kupa.

⁷Oroo jē āmē Tiru taa pe wyi, Toremaita taa kyty. A'e pè Jesu koty rewarà kō mō oroesa mijē. Pe'ī ke tē oroerokwapa ipyri kō. ⁸Kō'ēme oroo jē Sesareja taa kyty, nawiu rupi. A'e pè Piripi retā mē oroke rā'ī. Janejare'e ayvu e'eay Jesu rewarà omojenu mǎ'ē tē Piripi. Kōitokō kwee remē Jerusarē taa pè Peturu kō opyteporo 7 rōmō iporijau mǎe kō pātavōarā kō rōmō toiko kupa. A'e mō tē Piripi.ⁱ ⁹A'e rajyry kō irōte rōmō, nimēive mǎe kō. Janejare'e ayvu mojenuarā kō teve a'e kō.

¹⁰Āmē ijatypa sa'u 'arà a'e rupi oroiko paire, Janejare'e ayvu mojenuarā mō uu Juteja yvy pe wyi, Akapu eu erà pè mǎ'ē.^j ¹¹A'e uu orepyri'ijē. Uu Pauru kō'ā pyy. A'e pupe ojipokwa toromā'ē ee. Ojipykwa teve. Kee e'i oreupe:

– Janejare'e 'Āg kee e'i: “Aā kō'ā jarà Juteu kō opokwatà, Jerusarē taa pè ovāe remē. Juteu rōwā mǎe kō pè weraatā kupa. A'e kō po pè ome'ētā kupa.” Aepo Janejare'e 'Āg e'i mǎ'ē. Ajawyi agyvo areko, e'i Akapu ore.

¹²Aepo e'i ore remē,

– Tereo e'ā ajawyi! oro'e ipe Pauru pè āmē.

Jesu koty rewarà kō Sesareja wānà kō ve aepo e'i epe. Oroja'o aepo jawo ijupe. ¹³Ajamā'ē Pauru kee e'i jē:

– Peja'o sō ere! e'i. Erāpirō sō emoāgyo pekupa! Akuwapa a'evotā erereko kupa! Ajawyi epokwaa renone'ī rōwā ajimokasi. Ejukaa renone teve. Nakyjei mǎnōa wyi. Ajawyi aa jētā moko terereko Jerusarē taa pè kupa. Janerōvijā ywete Jesu rewarà mō tē mokotā erereko kupa, e'i.

ⁱ 21.8 J.K.R. 6.1-6 ^j 21.10 J.K.R. 11.28

¹⁴A'evō oreayvukasi epe Pauru pè. Ajamā'ē oo jē Pauru. Ajawyi kee oro'e kōrijō tē ky'y:

– Too nē ajawyi. Janejare'e remimota rupi tē ikō ta'evō wereko nē. A'e tē ikō toja'a ee nē, oro'e ky'y.

¹⁵Āmē āmō 'ary pè orojimokatu orootà. Jerusarē taa kyty orojiupi oroo. ¹⁶Jesu koty rewarà kō mō oo rā'i orerupi, Sesareja taa pe wyi. Orovāe Jerusarē taa pè remē, a'e kō orereraa Minasō retā gyty toroke. Sipiri ypō'ōgwerà wānerà tē Minasō. Karamoeve ipō ekoi Jesu koty rewarà rōmō. A'e tē a'e.

Tiaku resa Pauru oo remēwarà

¹⁷Āmē orovāe Jerusarē taa pè remē, Jesu koty rewarà kō oryvay orevāea rē. ¹⁸Kō'ēme Pauru oroeraa Tiaku resa.^k A'e pè Jesu koty rewarà kō rōvijā kō ojimoaty upa, Jerusarē taa wānā kō. ¹⁹Āmē Pauru “age'e tē” e'i ijupe kō. Ajaire omome'u oposikoawerà ijupe kō, Juteu rōwā mēe kō pyterà rupi oposiko maekwerà. Pirujē Janejare'e manyvo wereko ipyterà kō rupi ekoi remē maekwerà omome'u ijupe.

²⁰Āmē Pauru ayvu wenupa kupa ire, omoe'e ywete Janejare'e kupa. Kee e'i Pauru pè kupa:

– Kee oro'etā ene, oreretārā. Juteu kō mōa'ārōwā Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi ky'y. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu ekoi jē kupa, pirujē. ²¹Ajamā'ē ayvu ai nerewarà ojenupa ijupe kō. Kee e'i tite mālē ojenupa ijupe kō: “Pauru omomoioka Juteu kō tāmō Moisesi remikusiwarerà wyi, Juteu rōwā mēe kō yvy pè ekoi mēe kō. Kee e'i sō Pauru: ‘Peākarā kō isaky remē, tapeemosipire'ooka e'ā’, e'i tite. Āmō, ‘Tapepoi tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi tekoua wyi’, e'i Pauru mālē”, e'i tite mālē ojenupa ijupe kō. ²²Ajawyi manyvo noro'e'āi ijupe kō ojimoaty uu janekoty remē! Okuwa nevāea ike kupa. [“Manyvōre pō aepo ere sō?” e'i titetā neupe kupa āmē. “Manyvōre pō tāmō kō ayvu neityoka sō?” e'i tevetā neupe kupa, e'i kupa.]

²³– Ajawyi kee tere amātejē āmē, Moisesi remikusiwarerà rupi neikoa rē tomālē kupa. Ike uve irōte rōmō kwaima'ekwerà kō, [Jesu koty rewarà kō.] Janejare'e pè wayvu omome'u mēe kō. [A'e kō ojipiky'a'otā Janejare'e moe'ea rōmō. Ajaire wemime'ē rā kō weraatā imoe'ea retā wryy pè ojiapiraetaoka kupa.] ²⁴Ajawyi a'e kō rupi tereo. Terejipiky'a'o eeve kō. Emime'ē rā kō ve tereepyme'ē, pirujē. A'e rupi nejikuwatā ijupe kō āmē. Āmē tē āmō kō omālē nere remē, kee e'itā kupa: “Haa! Iwari warite sikō Pauru rē kupa!” e'itā kupa āmē. “Emālē! Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi jē!” e'itā nemo'e kupa, e'i Tiaku kō Pauru pè.^l

– Hoō, e'i āmē Pauru. Ta'evō ajawyi! e'i.

^k 21.18 Jesu koty rewarà kō rōvijā tē Tiaku. J.K.R. 15.13 ^l 21.24 P.Moirō. 6.13-21

²⁵E'i jē Tiaku kō ijupe:

– [Juteu teāmā ene rewarà mō aepe oro'e neupe.] Juteu rōwā mē kō pè aepe noro'e'āi ajamā'ē. “Tapejimojuteu” noro'e'i ijupe kō. Kōitokō oromono oreremikusiwarerà ijupe kō maekwerà vo jē oro'e. Kee oro'e maekwerà vo jē: “Jane kō jarà rā'āga pè temime'ēgwerà tape'u e'ā ikō ipi nē. Āmō, moma'e ruwykwerà. Āmō, moma'e temiarypypokakwerà ro'okwerà tape'u e'ā”, oro'e. Āmō, “Tapejimomy'a e'ā ikō ipi nē”, oro'e maekwerà. Aepe oro'e jē age'e ijupe kō, e'i Tiaku ijupe.^m

“Hoō” e'i Pauru āmē. ²⁶Aepe e'i paire ojikuwapa a'e irōte mē kō pè. Kō'ēme oo upi kō ojipiky'a'oa mojikuwaparà rōmō. A'evo ekoi paire, oo Janejare'e moe'ea retā gyty, wemime'ē rā mojikuwaparà rōmō.

– 7 oke paire Janejare'e pè oreremime'ē rā kō orome'ētà, e'i imojikuwa mā'ē.

Pauru opyy kupa remēwarà

²⁷⁷rōmō oke werokwa paire, Pauru oo mijē Janejare'e moe'ea retā gyty wemime'ē rā reraa ky'y. Āmē Juteu kō mō omā'ē Pauru rē, Janejare'e moe'ea retā pyy pè tui remē. A'e Asia vvy wānà kō tē. A'e kō ijayvukasi jane kō atyry mogeta katu Pauru rē. Āmē Pauru opyy kupa. ²⁸Wapuka pukai tesō kee javo kupa:

– Isaeu kō! Pejo orepātāvō pekupa! e'i kupa. Aā kwaima'e nivoi tesō ekoi mā'ē! Jane kō omotekokuwa rā'āga iko mā'ē! Janere Juteu kō rōmō oporegeta ai tesō iko. “Nikatui Juteu kō”, e'i. Āmō, “Nikatui tāmō Moisesi remikusiwarerà”, e'i. “Nikatui Janejare'e moe'ea retā!” e'i teve iko. Taa taa kō rupi oo remē aepe e'i iko! e'i tite kupa. Age'e Juteu rōwā mē kō tesō weru Janejare'e moe'ea retā pyy pè eroike. [Juteu kō kōrijō tē toike a'e pè mā'ē pè tē tesō weroike kō!] A'evo remē Janejare'e moe'ea retā tē wereko ai! e'i tite kupa.

²⁹Kee rewarà mō aepe e'i tite kupa. Ji'ite Juteu rōwā mā'ē mō rē omā'ē Pauru reve kupa, taa pè ekoi kupa remē. Toropimu eu erà pè mā'ē rē omā'ē kupa. A'e Epesu taa wānerà tē. Ajawyi, “A'e teipō Pauru weru Janejare'e moe'ea retā pyy pè eroike”, e'i tite kupa.ⁿ Ajawyi tē nivoi mā'ē omo'y Pauru pè kupa ky'y.

³⁰Aepe jaa ojenu jenupa katu tesō Jerusarē taa rupi. Ajawyi a'e taa wānà kō ojimopirai enu tesō ky'y. Ojimoaty ojā uu uu Janejare'e moe'ea retā pyy kty kupa. Āmē Pauru opyy kupa. Ikatu kty omotyryry enōe eraa kupa. A'evo paire Janejare'e moe'ea retā pyy oovapy kupa. ³¹Onōpā nōpā e'ete Pauru kupa. Ojuka taray kupa mijā. Ajamā'ē a'evoa kuise'ē ojenu Romā taa pewarà sota rōvijā pè. Kee jaa ojenu ijupe:

– Jerusarē taa wānà kō imirai tesō ojee kupa! Opota ojiapisi kupa! jaa ojenu ijupe.

³² ãmē aepo wenu remeve, kuiseẽ sota rōvijā omoaty wemĩgwai kō. Sota rōvijā miti kō. ãmō, sota kō teve. A'e kō ovaiteay oo atyry kō pytery pè. ãmē aty wasu omãẽ ee kō remeve, opoi Pauru wyi kupa. Nonõpãĩ kupa ky'y. ³³ Oo Pauru pyri'ije'ẽ sota rōvijā. Kee e'i wemĩgwai kō pè:

– Peppy awi ipokwa, e'i.

A'evo ãmē wereko kupa. E'i sota rōvijā aty wasu pè:

– Mā rapijarà pãã kwaima'e peeru? e'i. Manyvo e'i pō peupe, ãwisõ tapejikõõ ee? e'i aty wasu pè.

³⁴ Aepo e'i epe. Ajamãẽ manyvo noereko'ãi ikuwa, atyry wapuka pukai tesõ rewarà mō. ãmō ãmō rupi tẽ wapuka pukai kupa. Sota rōvijā manyvo noereko'ãi enu ãmē. Ajawyi kee e'i kōrijõ tẽ wemĩgwai kō pè:

– Peraa ãwĩ imokatu sota kō rena wryry pè aty wasu wyi, e'i.

³⁵⁻³⁶ ãmē weraa Pauru kupa. Ajamãẽ aty wasu kō oo jẽ akypy rupi. Wapuka pukai jẽ oo kupa.

– Pejuka ãwĩ! e'i tite sota kō pè kupa.

ãmē wetã jura ppy pè werovãetã kupa remẽ, sota kō omovy tẽ Pauru eraa ky'y, aty wasu kō wyi, ipojoy ai tẽ aty wasu kō rewarà mō.

Pauru ojireko katu remẽwarã

³⁷ ãmē sota kō rena pupe Pauru weroiketã kupa remẽ, e'i rãĩ Pauru sota rōvijã pè:

– Jõvijã, apota rãĩ si aporegeta ene, e'i.

Kereku kō ayvu rupi tẽ aepo e'i ajamãẽ. Ajawyi sota rōvijã e'i ijupe:

– Haa! Ere katuay wete si Kereku kō ayvu rupi neporegeta! e'i. ³⁸ Ajawyi Ejitu vvy wãnerã tẽ sipõ ene? e'i. Kõitokõ jypy remẽ wemĩgwai kō omojikõõ ai tesõ maekwerã tẽ sipõ ene? e'i. Kõitokõ 4.000 rômõ oo tekoe'ãma kyty kupa, irapa rapa tesõ oo kupa maekwerã kō rōvijã põ ene? e'i ãmē Pauru pè.

³⁹– ãnĩ, e'i Pauru. A'e rōwã ije, e'i. Juteu tẽ ije, Taasu taa pè esaky maekwerã tẽ. A'e ywesõ taa wasu Sirisi vvy pè. Taporegeta rãĩ jane kō pè ãmē, e'i ijupe.

⁴⁰ ãmē sota rōvijã “hoõ” e'i. ãmē Pauru opõã jura ku'ai oporegeta. Ojipomomoi rãĩ jane kō gyty. “Tapejapyaka rãĩ si eayvu rẽ”, jaa tẽ aepo e'i.

Opi rãĩ ãmē kupa. ãmē Pauru oporegeta ijupe kō. Wayvu rupi tẽ oporegeta Pauru, Juteu kō ayvu rupi tẽ. Epereu eu teve a'e ayvu pè.

Pauru oporegeta Juteu kō pè remẽwarã

22 ¹ E'i ãmē Pauru aty wasu pè:

– Papa kō. Eretãrã kō teve. Pejapyaka rãĩ si aporegeta pejẽ remẽ. Ajireko katutã peayvu teitetea wyi, e'i.

² ãmē Juteu kō wenu wayvu rupi tẽ Pauru oporegeta ijupe kō remẽ. Epereu ayvu rupi tẽ remẽ. ãmē ywesõ manyvo ne'i kupa ky'y. Pauru e'i jẽ:

3– Ije tē Juteu tē, pevo! Taasu taa pē esaky maekwerà tē ije, a'e Sirisi yvy pewarà. Ajamãẽ aã Jerusarẽ taa rupi tē ajimovijapa aiko. Kamarieu remimo'ekwerà tē ije, a'e jamomojy ipi mãẽ tē. Tãmõ Moisesi remikusiwarerà rē emotekokuwaway. Ajawyi upi katu aiko ipi. Ajimokasiay, ije ywesõ Janejare'e remimota rupi taiko ipi. ãwitõ pejë age'e, ãwivo aiko, e'i. ⁴Ajawyi kō ije ywesõ naesa tari Jesu koty rewarà kō karamoe remẽ mijã, [“Janejare'e remimotarà rōwã ajamãẽ kupa”, a'e tite ijupewarà kō mō rewarà mō.] Ajawyi amomoriyau kō ipi mijã. Ijukaarerà kō po pē ame'ẽ kō ipi mijã. Apyy kō teve imopã'ãoka kō ipi mijã. Wãivigwerà wyi ve a'evō areko mijã, e'i.

5– Janejare'e pē oporegeta mãe kō rōvijã wasu okuwa aje ywete a'evō aiko maekwerà. ãmõ, jōvijãgwerà kō ve okuwa. Ijayvu kō rupi si a'evō aiko ipi mijã! Tamasiku taa pē aa Jesu koty rewarà kō mopã'atã remẽ, jōvijã kō tē kareta kō okusiwa tarã janeretãrãgwerà kō pē. Ijayvu kō rupi tē Jesu koty rewarà kō tapokwa eru ike, Jerusarẽ taa pē, imopã'ã kō ipi. A'evō 'evō aiko maekwerà tē ije, e'i Pauru.^o

Ojimoteea rewarà omojenu remẽwarã
(*Jesu koty rewarà kō 9.1-19; 26.12-18*)

⁶E'i jē Pauru:

– Ajamãẽ Janejare'e emotee, Tamasiku taa pijarã rupi aa aiko remẽ. Jane 'aryvo katu kwaray remẽ a'evō aiko remẽ. Py'awarã mō kwaray vo 'ejē tesõ mãẽ yvate kty wyi ereayape ereakwaso rōmõ eãrimã. ⁷A'evō remẽ a'a yvyu. ãmẽ ayvu ojenu ije. “Sauru! Epy'amopirai sō erereko rejupa!” e'i ije ãmẽ. ⁸“Ava pō ene?” a'e ãmẽ. “Jesu tē ije!” e'i. “Nasare taa wãnerã. Ene itõkõ epy'amopirai tē erereko rejupa!” e'i ije. ⁹Erupi oo mãe kō ve omãẽ ereayape mãẽ rē. Ajamãẽ noenui oporegeta ije mãẽ kupa. ¹⁰ãmẽ a'e: “Jōvijã, manyvo pō nepota aiko?” a'e. ãmẽ Erōvijã ywete e'i ije: “Epõ'ã jēsi ekwa Tamasiku taa kty”, e'i ije. “A'e pē jane mō e'itã neupe manyvotã neiko Janejare'e pē”, e'i ije. ¹¹Ajamãẽ nereapyoi 'ete ky'y, enykwerã ereakwaso tite rewarã mō. Naa'ãi evote ky'y. Ajawyi erupi oo mãe kōgã tē epopyy tē ereraa Tamasiku taa kty ky'y.

¹²– ãmẽ jakatu oiko kwaima'e mō a'e pē, Anania eu erã pē mãẽ. Janejare'e werovija katu mãẽ tē a'e. Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi katu ekoi ipi mãẽ teve a'e. Ajawyi pirujē Juteu kō Tamasiku pewarã kō remimoe'e tē a'e. ¹³A'e uu eresa. Uu epyri'ije'ẽ javo ije: “Sauru, eretãrã. Emã'ẽ mijē. Tanereapyo mijē ikenē!” e'i eupewarã mō. Aekwery vo ereapyo mijē ky'y! Amãẽ Anania rē.

¹⁴– Kee e'i Anania ije: “Sauru. Aje ywete Janejare'e janerãmõi kō Rōvijã wasu nepyteporopa wemigwai rōmõ tereiko ky'y. Ajawyi wemimotarã

omojikuwaoka ene. Ta'yry ivo katu ekoi mǎ'ě rē ywete nemǎ'ě neiko. Ijayvukwerà neenu teve, e'i. ¹⁵Age'e a'evoa mojenuarà rōmōtā tē ene neiko ky'y. Nemǎ'ě ee maekwerà nemojenutà neiko. Āmō, neenu maekwerà nemojenutà teve erokwa ky'y. Pirujē jane kō pē teremojenu. ¹⁶Ajawyi moma'e nereārō'āi neiko age'e ky'y! Terepō'ā te'ite neporegeta Janejare'e pē. Terejimojāmōrioka teve neiko ky'y. A'evopa ene remē, 'awyjepa' e'itā Janejare'e neaiwererà pē", e'i Anania ije, e'i Pauru.

Pauru oposikoa rewarà omome'u remēwarà

¹⁷E'i jē Pauru:

– Aja paire ajivy ajo Jerusarē taa kyty. Aa aike Janejare'e moe'ea retā wryy pē. A'e pē Janejare'e pē aporegeta ajupa remē, Erōvijā ywete ojimoikatu mijē eupe. ¹⁸E'i ije: “Kuisse'ē ikō ejisyry ekwa Jerusarē taa pe wyi nē. Jane ikewarà kō naneresā tari erewarà nemojenu ijupe kō remē. Nanerovija'āi kupa”, e'i ije.

¹⁹– Āmē a'e Jesu pē: “Erōvijā. Pirujē Juteu kō erekokwerà okuwa katu. Nekoty rewarà kō Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā kō wryy pē ojimoaty remē, aa aa eka imojaiwe kō remēwarà okuwa kupa. Apyy inōpā nōpāma kō ipi remēwarà okuwa kupa. ²⁰Āmō, Esitevāo nerekoawerà omojenu mǎ'ě ojuka kupa remē, ije ve a'e pē eeve kōaju. 'Tete ojuka kupa', a'e kōrijō ojuka kupa remē. Ijukaarerà kō yru poko kō apyy rā'ī ojuka kupa remē. Pirujē a'evoa Juteu kō okuwa katu”, a'e Jesu pē.^p

²¹– Ajamā'ē kee e'i kōrijō Jesu eupe: “Ekwa jēsi. Ke'īrōwā oromonotā, Juteu rōwā mǎe kō pyterà rupi”, e'i kōrijō ije, e'i Pauru.

²²Ameve aepo e'i remē, aty wasu kō omojikō'ōoka kō tesō ky'y. Ajawyi wapukai kupa.

– Pejuka āwī kwaima'e mokope! Jajimoane'e jētā ijuka! Ni'ei uve jē remē! e'i kupa.

²³Wapuka pukai jē tesō kupa. Ojiyrumoviva viva teve tesō kupa. Yvy omopepei tesō ojikō'ō iko kupa.

²⁴Ajawyi sota rōvijā e'i wemīgwai kō pē:

– Peraa āwī kwaima'e eroike tetā ikasi mǎ'ě pupe, sota rena pupe. Penōpā nōpā teve. Āmē tē maevo e'itā manyvo rewarà mō pō Juteu kō wapuka pukai tesō upa, e'i wemīgwai kō pē.

²⁵Weroike āmē kupa. Ajamā'ē opokwa inōpā nōpātā kupa upa remē, Pauru e'i sota rōvijā miti pē, opyri tui mǎ'ě pē:

– Jōvijā, kee ere rā'ī jēsi ije! Ava ayvu rupi wete pō enōpātā pekupa, āwisō Romā wane'e rōmō ije aiko remē? Nijanōpā amātejēi Romā wane'e kō ipi. Tysi tō nimanyvoi ekoi remē, nijanōpā'āi 'ete! e'i Pauru sota rōvijā miti pē.

²⁶ Aepo e'i ijupe remeve, oo oōvijã gyty javo.

– Jōvijã! Āwīvo tereiko e'ã! Āwī kwaima'e Romã wane'e rōmō tē sikaepo ekoi! e'i oōvijã pè.

²⁷ Ameve sota rōvijã opō'ã oo Pauru pè javo. E'i ijupe:

– Ere ije. Aje pō Romã wane'e tē ene? e'i.

– Ō'ō. A'e tē ije, e'i Pauru.

²⁸ Āmē sota rōvijã e'i:

– Ije ve Romã wane'e teve. Ajamã'ē ajikarakurimoma tesō a'e rōmō aiko, e'i Pauru pè.

Āmē Pauru e'i:

– Ajamã'ē ije Romã wane'e teāmã aiko, esaky remeve, [Papa amyry Romã wane'e tē rewarà mō,] e'i.

²⁹ Ameve Pauru onōpātã mijã mēe kō ojisyry kōrijō tē oo. Āmē sota rōvijã ve ojimonyijay ky'y, a'e Romã wane'e tē sikaepo opokwa teywete rewarà mō.

Pauru ojireko katu jōvijãgwerà kō rovake remēwarà

³⁰ Ajamã'ē sota rōvijã, “Takuwa manyvo rewarà mō ywesō pō Juteu kō opota Pauru ojuka”, e'i oupe. Ajawyi kō'ēme ojoraoka Pauru. Ajaire omono pirujē Juteu rōvijãgwerà kō tojimoaty, Janejare'e pè oporegeta mēe kō rōvijã kō reve. Ojimoatypa kupa remē, weroikeoka Pauru ovake kō.

23 ¹ Āmē Pauru omã'ē ywete rã'ĩ jōvijãgwerà kō rē javo ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Eretārã kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Nainō gatui epe eaiwererã ereko epy'a pè Janejare'e wyi ipi. Ivo katuay ovake aiko ipi. Āwīvo teāmã eja'yrygã remeve aiko ipi, ajaate age'e remē, e'i.

² Anania eu Janejare'e pè oporegeta mēe kō rōvijã wasu pè. Aepo e'i Pauru remē, ojurupeteoka ipyri tui mēe kō pè. ³ Ajawyi Pauru e'i ijupe:

– Janejare'e nerovija rã'ãga mã'ē tē ene! Ajawyi Janejare'e nemomoriijautã! Emomoriijauokaarã rōmō mokoi neapy ywe'e tite rejupa. Neremirovijaa rupi rōwã a'evotã ererekooka rejupa! e'i Pauru ijupe.

⁴ Āmē kwaima'ekwerã Pauru pyri tui mēe kō e'i ijupe:

– Aepo ere sō Janejare'e pè oporegeta mēe kō rōvijã wasu pè! e'i kupa. Tererōarō tite e'ã Janejare'e remīgwai! e'i kupa.

⁵ Āmē Pauru e'i ijupe kō:

– Eretārã kō, nakuwai Janejare'e pè oporegeta mēe kō rōvijã wasu tē sikaepo āwī, e'i. Akuwa sō remē, na'e'ã kuwa ijupe mijã, kee Janejare'e okusiwaoka wayvu rōmō rewarà mō: “Penōvijãgwerà kō tapeporegeta ai e'ã ikenē”, e'i rewarà mō, e'i Pauru.^q

^q 23.5 Jisyry. 22.28

⁶ ãmẽ Pauru omã'ẽ erokwa ee kō remẽ, okuwa jōvijã kō mō Satuseu kō. Ojipytery pè Pariseu kō. Ajawyi wayvo tesō oporegeta ijupe kō:

– Eretãrã kō, e'i. Pariseu teve ije, e'i. Papa amyry Pariseu teve, e'i. Age'e ike ajimojaiweroka ajupa pejẽ, kee a'e ipi rewarà mō, “Aje ywete omãñō mãe kō opoeratã kãramō”, a'e ipi rewarà mō, e'i Pauru.⁷

⁷ [Aepo e'i ve Pariseu kō ipi.] Ajawyi aepo e'i Pauru remẽ, Pariseu kō, Satuseu kō reve, ojiayvuvaja vaja ojeeve kupa ky'y. Ameve Pariseu kō ojimokuipe'e ovote Satuseu kō wyi ky'y. ⁸ Kee e'i mã'ẽ tẽ Satuseu kō rewarà mō: “Omãñō maekwerã kō nopoera'ai mijẽ kãramō”, e'i mã'ẽ tẽ. ãmō, “Janejare'e remĩgwai yvapewarã kō naikoi”, e'i mãe kō tẽ. ãmō, “Jane'ãg ve naikoi”, e'i Satuseu kō mã'ẽ. Pariseu kō ãmẽ kee e'i mã'ẽ tẽ: “Uve jane'ãg mō, yvapewarã”, e'i mã'ẽ. ãmō, “Uve Janejare'e remĩgwai yvapewarã kō”, e'i mã'ẽ. ãmō, “Omãñō mãe kō opoeratã kãramō”, e'i mã'ẽ.⁸

[Ajawyi Pauru, “Omãñō mãe kō opoeratã kãramō”, e'i remẽ, Pariseu kō, “Õõ, aje”, e'i ky'y. Satuseu kō ãmẽ, “Aje”, ne'i. Ajawyi tẽ ojimokuipe'e ojiwyi kupa ky'y. Pauru koty rewarà kō rōmō tẽ Pariseu kō ãmẽ ky'y.]

⁹ ãmẽ ywesō wapuka pukai tesō kupa. ãmẽ tãmō Moisesi remikusiwarerã rẽ poromo'e mãe kō mō opõã oporegeta. Pariseu kō teve a'e kō ãmẽ. A'e kō kee e'i:

– Aã kwaima'e rẽ noromã'ẽi nivoi ekoi remẽ ipi. Janejare'e remĩgwai yvapewarã tẽ maevo oporegeta ijupe aepo te'i ipi. I'ãg mō yvapewarã tẽ maevo oporegeta ijupe aepo te'i. Ajawyi norojikõ'õ'ai ee, e'i kupa ky'y.

¹⁰ A'evo remẽ a'e pè tui mãe kō ojikõ'õ ai ojee ky'y. Ipojoy ai tẽ a'e pè ãmẽ kupa. Omomaranaitã maevo Pauru kupa. Ajawyi sota rōvijã e'i oupe:

– Oovajarotã maevo ijuka kupa! e'i oupe.

Ajawyi omono wemĩgwai kō mō kuise'ẽ toeraa Pauru iwyi kō imokatu sota kō rena pè. ¹¹ ãmẽ pya remẽ Jesu ojimoikatu Pauru pè.

– Ejimokasi ikenẽ, Pauru! e'i. Áwitõ age'e ike Jerusarẽ taa wãnã kō pè erekoa nemojikuwaoka tokuwa kupa. Áwivo ve ajaire Romã taa pè teve tereo erewarã mojikuwaoka a'e wãnã kō pè, e'i Jesu ijupe.

Juteu kō, “Pauru sijuka”, e'i remẽwarã

¹² ãmẽ kō'ẽme Juteu kō mō ojimoaty. E'i ojiupe kupa:

– Pauru sijuka! e'i kupa. Tijajimi'u e'ã rã'ĩ ikõ Pauru sijuka e'ãve nẽ! e'i kupa. Tijay'u e'ã rã'ĩ teve! Aje ywete nisijavy'ãi janeayvu, e'i tite kupa.

¹³ 40 rōmō tesō aepo e'i tite mãe kō. ¹⁴ A'e kō oo aepo javo Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijã kō pè. ãmō, Juteu rōvijã kō pè. Kee e'i kupa:

– Noromotee'ãi oreayvu ojiupe. Kee oro'e: “Pauru sijuka remẽ tẽ katu jajimi'utã. ãmō, jay'u tevetã”, oro'epa. ¹⁵ Ajawyi kee oro'e pejẽ,

jövijägwerà kō tè pejē rewarà mō. Kovi peporegeta sota kō rōvijā pè toeru Pauru ike penovake kupa. Kee tapejē: “Emuroka Pauru. Apota ekoa aenu jē takuwa katu”, tapejē rā'āga ikō imono sota rōvijā pè, e'i kupa. Āmē tyvija rupi oroārō amātejētā ijuka orokupa, ike novāeive remeve, e'i oōvijā kō pè kupa mijā.

¹⁶Ajamāē aepo e'i māē Pauru kōjā memyry wenu sikaepo. Ajawyi oo imomewa Pauru pè, sota kō rena pè. ¹⁷Āmē Pauru, aepo wenu remē, sota rōvijā miti mō omuu imogeta. E'i ijupe:

– Aā kōnomiokyry eraa nerōvijā gyty, wemikuwa tomome'u ijupe, e'i ijupe.

¹⁸Weraa āmē oōvijā gyty.

– Pauru emuu kee javo aā kōnomiokyry pewarà mō: “Eraa nerōvijā gyty wemikuwa tomome'u ijupe”, e'i ije, e'i.

¹⁹Āmē sota rōvijā opopyy eraa kōnomiokyry tyvija kyty tè, āmō kō toenu e'ā manyvo e'i remē.

– Moma'e eretā pō ije? e'i.

²⁰Āmē kōnomiokyry e'i:

– Aenu Juteu kō oporegeta ai remē. Kovi kee e'itā imuu ene kupa: “Pauru emuu ike kyty, jövijägwerà kō jimoatya rena kyty. Oropota ekoa oroenu jē torokuwa katu”, e'i rā'āgatā imuu ene kupa. Iwaritā tè aepo e'i kupa remē, e'i. ²¹Aty wasu tesō Pauru āpā kō rōmō ekoi, 40 rōmō tesō. Kee e'i kupa: “Pauru orojuka remē tè katu orojimi'utā”, e'i taenu kupa. Age'e ywete wārō kupa, “hoō” tere ijupe kō. Ajawyi ajo kuise'e nekoty aepo momewa, tererovija e'ā ijayvu kō, e'i. Teremonooka e'ā too, e'i sota rōvijā pè.

²²Aepo e'i kōnomiokyry paire, sota rōvijā e'i ijupe:

– Teremome'u e'ā ikō aepo ere ije mā'ē āmō kō pè nē, e'i ijupe.

[Aepo e'i paire omojivy imono kōnomiokyry āmē ky'y.]

Kovenatu Perisi rovake Pauru tui remēwarà

²³Aja paire sota rōvijā omoisyry amātejētā Pauru too Juteu kō wyi. Ajawyi, “Ejo ike”, e'i wemīgwai sota rōvijā miti kō pè, mōrijō rōmō. Uu kupa remē, kee e'i ijupe kō:

– Pauru amonotā penupi kovenatu Perisi kyty, Sesareja taa kyty. Ajawyi eesa 200 rōmō sota kō. Āmō, 70 rōmō kavaru rewarà kō. Āmō, 200 rōmō teve suruku poko rewarà kō. Age'e pya peotā, 9 ora remē. ²⁴Āmō, kavaru kō ve tapemokatu amātejē upi kō Pauru too. Pereko katu ikō Pauru peo remē nē, e'i. Kovenatu Perisi po pè peraa ime'e, e'i sota rōvijā miti kō pè.

²⁵Aepo e'i paire, kareta okusiwa toeraa kupa. Kee e'i ikusiwa ee:

²⁶Karautiu Risia remikusiwarerā aā, Kovenatu Perisi pewarā. Āwī kareta akusiwa imono teremā'ē ee. Ejimorypa katuy wete ene ipi.

Ikatu pō neiko mokope rupi mijã? a'e ene. ²⁷Awĩ Pauru, amono moko kyty mã'ẽ, Juteu kō remipykwerà. Ke'ĩ ojukatà ereko kupa mã'ẽ. Ajamã'ẽ Romã wane'e tè sikaepo. Ajawyi oroereko katu iwyi kō, eremĩgwai sota kō reve.

²⁸Nakuwai manyvo rewarà mō pō ojikō'ō ee kupa mã'ẽ. Ajawyi araaoka Juteu rōvijãgwerà kō rovake, tokuwa kupa. ²⁹Ajamã'ẽ kuise'ẽ akuwa, Juteu kō rekoa temikusiwarerà rupi rōwã eko rewarà mō tè sikaepo ojikō'ō ee kupa. Aja rewarà mō kōrijō tè. Miraiwerà rōwã Pauru ajamã'ẽ. Ajawyi najukaokari ijupe kō. ãmō, namonookari imopã'ãoka.

³⁰Age'e ava mō, "Juteu kō ojukatà", e'i ije imojenu takuwa. Ajawyi amonookatà amãtejẽ nekoty. ãmō, nivoi mã'ẽ omoy ee mãe kō ve amonotã ajaire nekoty. A'e kō tomome'u katu neupe, manyvore pō ojikō'ō ee kupa. Awyjepa eayvukwerà ky'y, e'i Karaujiu Risia ikusiwa kareta pupe.

³¹Oo sota kō ãmẽ oōvijã ayvu rupi. Pauru weraa kupa. Kareta jikusiwarerà weraa teve kupa. Pya teipō weraa kupa, Átipatiri taa kyty. ³²ãmẽ kō'ẽme sota kō, opy rè tè wata mãe kō, ojivy uu sota kō rena kyty, Pauru weraa maekwerà kō. Kavaru rupi oo mãe kō kōrijō tè oo jẽ Pauru rupi. ³³ãmẽ oo ovãe Sesareja taa pè kupa. A'e pè ome'ẽ kareta jikusiwarerà kovenatu Perisi pè. Pauru ve ome'ẽ ipo pè kupa. ³⁴Kovenatu kareta omogeta ãmẽ. Omogeta paire e'i Pauru pè:

– Mã yvy wãnã pō ene? e'i.

– Sirisi wãnerà tè ije, e'i Pauru.

³⁵E'i mijẽ kovenatu Perisi ijupe:

– Ajaire oromuu tarã mijẽ ekoty nemome'u katuarerà kō ovãema remẽ, taenu ywete si nerewarã, e'i.

Ajaire sota kō mō pè e'i:

– Eraa Pauru topyta jōvijã Eroti amyry posikoawerã retã wryy pè. A'e pè sota kō toãrō jẽ, e'i ijupe.

Juteu kō nivoi mã'ẽ omoy teywete Pauru rè remẽwarã

24 ¹ãmẽ 5 oke paire, Juteu rōvijãgwerà kō ojapara oo Sesareja taa kyty, Jerusarẽ taa pe wyi. Kejō oo kupa. Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijã wasu, Anania eu erã pè mã'ẽ. ãmō, Juteu rōvijã kō mō ve oo. ãmō, Romã pewarã tekoua kuwaparã oo, Teturu eu erã pè mã'ẽ. Mokopejō oo kupa. A'e kō oporegeta aitã Pauru rè kovenatu Perisi rovake. ²A'e pè ovãe kupa ire, jōvijã ayvukasia rena pè ojimoaty kupa, kovenatu reve. ãmẽ Romã pewarã tekoua kuwaparã ypy oporegeta. A'e nivoi mã'ẽ omoy teywete Pauru rè, kovenatu reminu rōmō. Oporegeta katu rã'ãga rã'ĩ ojimory ee.

– Kovenatu Perisi. Netekokuwavay ipi. Nekatuay wetē oreupe ipi. Oreroryvay nere ipi, jōvijā ywete ene rewarà mō. Āmō, orerau rejupa rewarà mō, e'i. Nerewarà mō tē orojimory katu ojee ipi, e'i. Nerewarà mō teve naikoi miraiā mō orerena pē ipi. Āmō, jikō'ōa naikoi teve. Age'e rōwā a'evo orerereko rejupa, e'i imory rā'āga. ³Kō'ē jawe jawe a'evo oroiko ipi. Ajawyi oreroryvay nere ipi. Manyvo remē jē rōwā noreroryi nere ipi. ⁴Age'e noroporegeta puku'āi neupe. Ajamā'ē ejapyaka rā'ī oreayvu rē, oro'e ene. Orokuwa neenutā, ivo neiko teāmā oreupe ipi rewarà mō.

⁵– Āwī kwaima'e orokuwa. Ipojoy mā'ē tē. Poromo'eai ywete mā'ē teve. Pirujē taa taa rupi oo oo remē upi upi a'evo ekoi ipi. Āmō rupi teve omome'u Juteu kō pē ipi, āwisō oōvijāgwerà kō ayvu toerovija e'ā kupa ky'y. Āmō, Nasare taa wānā rewarà kō rōvijā teve āwī, e'i rā'āga. ⁶Kee e'i teve aepo jaa 'aryvo. Janejare'e moe'ea retā omojaiwe tarepe. A'evo 'evo ekoi rewarà mō tē oropyy maevo. Oreayvu pojy rupi tē āwīvo oroereko. ⁷Ajamā'ē sota rōvijā, Risia eu erā pē mā'ē, oo orekoty ojimokasi. Wemigwai kō reve wekyi orepo pe wyi. ⁸Ajaire a'e tē oremuroka nekoty, āwisō toromome'u aepo jaa neupe. Ajawyi tereporegeta ijupe esa. Āwī ywete ojimome'u remē, “aje ywete” eretā pirujē oreayvu pē, e'i tite Teturu kovenatu pē.

⁹Aepo e'i remē,

– Ō'ō, aje ywete aepo e'i mā'ē, e'i e'i rā'āga Juteu rōvijā kō.

Pauru ojireko katu kovenatu Perisi rovake remēwarà

¹⁰Ajaire kovenatu Perisi Pauru ypy omono toporegeta. Āmē kee e'i Pauru:

– Akuwa ijatyray kwaray rōmō tesō nerokwapa orerekoa kuwaparā rōmō neiko remē. Ajawyi eroryvay nerovake ajimome'u. Ene ywete neenutā eayvu ky'y, ajireko katu ijayvu ai kō wyi remē, e'i. ¹¹Kee a'etā ene. Naiko pukuive Jerusarē taa pē aa paire epyy kupa. ¹²ke remē tē epyy kupa, Janejare'e moe'ea aa paire. A'e terekuwa esa, aje aepo a'e remē, e'i. ¹²Aā Juteu kō nivoi mā'ē omoy teywete ere. Nomā'ēi manyvo ekojē aiko remē ere kupa. Nomā'ēi teve jane kō ayvuvaja vaja aiko Janejare'e moe'ea retā ypy pē aiko remē. Āmō, nomā'ēi teve Janejare'e ayvu rē jimo'ea retā mō wryy pē amojikō'ōoka jane kō remē. Mape jē rōwā a'evo aiko remē, omā'ē ere kupa ipi. ¹³Ajawyi manyvo ne'i'āi kuwa age'e aepo jaa rōmō kupa mijā!

¹⁴– Ajawyi ije ywete kee a'etā ene. Orerāmōi kō reruparā mō ve Janejare'e arovija imoe'e ipi. Wayvukwerà tāmō Moisesi amyry pē okusiwaoka maekwerà pē “aje” a'e ipi. Wayvu mojenuarà kō pē okusiwaoka maekwerà pē “aje” a'e teve. Ajamā'ē ijayvu age'ewarà pē teve “aje” a'e. A'e rupi katu teve aiko ipi, Jesu rekoa rupi tē. A'e pewarà mō si, “Iwarite āwī aepo e'i”, e'i āwī kō, a'evo aiko rewarà mō tē. ¹⁵Āwitō āwī

kō, “Aje, Janejare'e omānō mǎe kō omomoeratà”, e'i, aepo a'e mǎě teve ije. Ijavyu kō vo ve eayvu. Aje, pirujē omomoeratà. Āwitō ivo mǎe kō omomoeratà, a'evo tary ve nivoi mǎe kō, e'i. ¹⁶Ajawyi si ajimokasiay ivo katua rupi taiko Janejare'e rovake. Āmō, jane kō rovake teve, e'i Pauru.

¹⁷E'i jē Pauru:

– Āmō, kee teve aiko maekwerà. Age'e rōwā Jerusarē rupi aiko. Ajaire naai 'ete a'e kyty ky'y. Ijaty kwaray rōmō tesō naai 'ete a'e kyty. Age'e tē katu ajivy mijē aa a'e kyty. Karakuri kō araa eretārāgwerà nimoma'e'i mǎe kō pè ime'ē. Āmō, Janejare'e moe'ea retā pè eremime'ē rā araa, e'i. ¹⁸A'evo 'evo aiko remē omā'ē ere kupa, Janejare'e moe'ea retā ypy pè. Ajipiky'a'oa paire jakatu omā'ē ere kupa. Āmē a'evo aiko remē, aty wasu reve rōwā aiko. Najikō'ō kō'oi teve ee kō.^t ¹⁹Ajamā'ē Juteu kō mō a'e pè tui, Asia yvy wānà kō mō. A'e kō tē kuwasi erekoawerà kō omome'u ene mijā, eaiwererà mō rē sō omā'ē kupa remē, a'e kō tē omā'ē ere rewarà mō. Aā kō āmē nomā'ēi ere Janejare'e moe'ea retā ypy pè aju remē. ²⁰Jōvijāgwerà kō rovake aiko remē tē omā'ē ere kupa ky'y. Ajawyi a'evo aiko maekwerà kōrijō tē kuwasi omome'u kupa mijā, a'e rovake sō nivoi aiko remē. ²¹Kee a'e kōrijō tē ovake kō apō'ā aporegeta remē. “Aje ywete omānō mǎe kō kāramō opoeratà”, a'e. “A'e rewarà mō ipō age'e emojaiwea”, a'e ovake kō, e'i Pauru oporegeta kovenatu pè.^u

²²Āmē aepo jaa kovenatu Perisi wenu remē, kee e'i ijupe:

– Āmō remē teipō akuwatà nerekoa. Sota rōvijā tovāe rā'ī nē, a'e tē nemuu rewarà mō, e'i. Āmē tē akuwatà nereko, e'i ijupe.

Ajamā'ē kovenatu Perisi Jesu rekoa rewarà wenu mā'ē tē. ²³Ajaire e'i sota rōvijā miti pè:

– Sota kō mō toārō jē rā'ī Pauru, e'i. Opota sō ijimorypa kō uu ipyri ipātavō remē, totuu nē āmē, e'i.

Pauru kovenatu Perisi kō rovake tui mijē remēwarà

²⁴Āmē āmō 'ary pè, kovenatu Perisi uu mijē, werekwarà Tusira reve. Juteu wāivī'y tē erekwarà. Oike mijē jōvijā ayvukasia rena pè. Āmē omuroka Pauru okoty, tomojenu Jesu ayvu e'ey ijupe kō. Āmē ivo katuay Pauru omojenu Kiristu Jesu rē jirovijaa mǎě rewarà. ²⁵Kee e'i teve Pauru:

– Janejare'e opota ivo tijaiko ipi, e'i. Āmō, opota teve tijajireko katu ivoa rupi tijaiko. Āmō, kāramō Janejare'e poromosā'āgatā, pirujē. Ivo mǎe kō weraatà wena kyty opyri toiko karuaru. Nivoi mǎe kō noeraa'āi āmē. A'e kō omomorijau kōrijōtā tē, e'i Pauru.

Aepo kovenatu Perisi wenu remē, e'i Pauru pè:

– I'ete rā'ī neporegeta ije. Ejivy rā'ī ekwa. Āmō remē teipō oromuroka tarà mijē. Āmē si aenu katutà neayvu ky'y, e'i ijupe.

^t 24.18 J.K.R. 21.17-28 ^u 24.21 J.K.R. 23.6

Ojimonyi Pauru ayvu renu rewarà mō aepo e'i imoisry. ²⁶Kee e'i tite kovenatu Perisi oupe, Pauru rè: “Karakuri pō ome'età ije tamoëoka?” e'i tite. Ajawyi umuroka py'yi imogeta. ²⁷Nomoëi jimopã'ága pe wyi ajamã'ë, kee e'i oupe rewarà mō: “Amoë sō remë, Juteu kō ojikō'õtà ere âmë. A'e kō ywesō tamory”, e'i oupe rewarà mō.

Ajawyi tè nomoëokai Pauru jimopã'ága pupe wyi. Mōrijō kwaray rōmō Perisi a'evo kovenatu rōmō ekoi jë. Ajaire ojisyry kovenatu rōmō ekoia wyi, awyje ky'y. Âmō kovenatu tè mijë oike ekovijarerà rōmō. Posiu Pesitu eu mǎ'ë tè oike ky'y. A'evo remë Pauru jimopã'ága pè tui jë upa.

Pauru ojimokasi kovenatu Pesitu rè remëwarà

25 ¹Âmë Pesitu Juteu yvy pè ojimojövijã ppy remë, Sesareja taa pè rä'ĩ ekoi. Moapy ke rōmō oike paire, Jerusarë taa kyty ojiupi rä'ĩ oo. ²A'e pè ovãe remë, Juteu rövijägwerà kō ojimoaty uu ovake. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rövijã kō a'evo ekoi. Âmō, Juteu kō rövijã kō ve. A'e a'e kō oporegeta ai tè Pauru rè. Omome'u katu mijë kovenatu Pesitu pè kupa.

– A'evo 'evo sō mǎ'ë tè Pauru! e'i kupa. ³Ajawyi teremojivyoka Jerusarë taa kyty, oremorya rōmō, e'i kupa.

Ajamã'ë, “Pee ku'ai pè sijukatà Pauru”, e'i oupe kupa. Ajawyi aepo e'i tite kupa.

⁴⁻⁵Âmë kovenatu Pesitu e'i ijupe kō:

– Ânĩ, e'i. Sesareja taa pè Pauru jimopã'ága pè tui upa. Kuise'ë jë ajivytà aa a'e kyty, e'i. Penövijã kō mō kuwasi oo erupi a'e kyty. Âmë tè oiko sikaepo ijaiwererà mō remë, tomome'u katu ije kupa, e'i kovenatu Pesitu ijupe kō.

⁶Aja paire Jerusarë taa pè oiko puku sa'u jë iko, janepokwerà pè oke. Ajaire ojivy oo Sesareja taa kyty ojapara ky'y. Juteu rövijã kō mō ve oo upi. Ovãe maire, kō'ëmeve oo tetã ivo tekoua kuwapa retã mè oike wapy, jövijã apyka 'aryvo. A'e pè kovenatu wenu jane kō ayvu ipi, oporegeta remë. Omuroka Pauru okoty âmë.

⁷Âmë Pauru a'e pupe oike remë, Juteu kō Jerusarë taa pe wyi ojapara uu maekwerà kō a'e pè tui, kovenatu rupi uu maekwerà kō. A'e kō nivoi 'eteay mǎ'ë omoy teywete Pauru rè kovenatu rovake.

– A'evo 'evo sō mǎ'ë tè awĩ kwaima'e, e'i teywete Pauru pewarà mō kupa.

Oporegeta ai ywete si kupa. Ajamã'ë mǎ nomo'y'ãi Pauru rewarà aje ywete sikaepo nivoi ekoia, “aje” te'i kovenatu ijayvu kō pewarà mō.

⁸Pauru âmë ojimokasi oporegeta ojireko katu iwyi kō ky'y. Kee e'i:

– Ije jövijã kō ayvu rupi katu aiko ipi, e'i. Naiko teitetei aiko ipi, e'i. Âmō, najavyi teve tãmō Moisesi remikusiwarerà rupi tekoua ipi, e'i. Âmō, Janejare'e moe'ea retã namojaiwei teve aiko. Âmō, jövijã wasu Sesa ayvu pojy najavyi teve ipi. Ikatu tè aiko ipi, e'i Pauru.

⁹Ajamã'ě kovenatu Pesitu opota tē Juteu rōvijā kō mory. Ajawyi e'i Pauru pè:

– Nerepotai pō Jerusarē taa kyty neo, takuwa katu nerekokwerà? e'i ijupe.

¹⁰– Ānī! e'i Pauru. Ikepa rōwā sipō aju, nerovake. Jōvijā wasu Sesa remimojōvijā rovake aju! Ajawyi ikeve nivoi aiko mǎ'ě terekuwa, mǎ pō eresatà, ajawyi. Manyvo na'e'i Juteu kō pè aiko ipi. Ene ve nekuwa katu manyvo na'e'i aiko remē ipi! ¹¹Aje sō ijayvukwerà erewarà remē, ekuwa kuwa āmē rejupa. Upi katu tē kuwa ejukaoka rejupa. Ajamã'ě nivoi omo'y teywete sō ere kupa remē, nivō'āi kuwa eme'ē ipo kō pè remē, e'i. Ajawyi jōvijā wasu Sesa po pè tē emono rejupa, a'e ene ky'y! e'i kovenatu pè.

¹²Aepo e'i Pauru paire, kovenatu Pesitu oporegeta rāī opātavōarà kō reve, manyvo toereko kupa. Ajaire e'i Pauru pè:

– Hoō. Aepo erepa rewarà mō, a'e kyty oromonookatà! e'i.

Pauru jōvijā Akiripa kō rovake remēwarà

¹³Kāramō sa'u jōvijā mō uu Sesareja taa kyty kovenatu Pesitu resa. Akiripa eu erà pè. Okōjā revejē uu. Pereni eu ikōjā rerà pè. A'e kō uu ojimory kovenatu Pesitu rē. ¹⁴A'e rupi ekoi rāī kupa. Ijaty sa'u 'arà a'e rupi ekoi kupa. Āmē kovenatu Pesitu omome'u Pauru rewarà ijupe kō. Kee e'i ijupe kō:

– Oiko ike kwaima'e mō, Pauru eu erà pè mǎ'ě, e'i. Kovenatu Perisi ojisyry remē, oity ike jimopā'āga pè maekwerà, e'i. ¹⁵Āmē Jerusarē taa pè aa remē, Juteu rōvijāgwerà kō nivoi mǎ'ě omo'y ee eupe. Kejō a'evo ekoi mǎe kō: Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijā kō. Āmō, Juteu rōvijā kō ve. Mokojejō. "A'evo 'evo sō ekoi mǎ'ě tē Pauru!" e'i ije kupa. Ajawyi omojaiweokatà eupe kupa. Opota ije tē tamojaiwe kupa, e'i. ¹⁶Ajamã'ě kee a'e ijupe kō: "Nikatu'āi āwīvo areko remē. Nijamojaiwe teywetei Romā wane'e kō ipi", a'e ijupe kō. "Kee jareko. Oporegeta ai ee maekwerà rovake tatui. Āmē tē omojaiwetà remē, ovakeve āmē omojaiwe. Āmē tē temimojaiwerà ojireko katutà ayvu ai wyi ipi", a'e ijupe kō. ¹⁷Ajawyi a'e kō ovāe ike erupi remē, naiko pukui. Kō'ēmeve aa tetā ivo tekoua kuwapa retā mē aapy. Ameve amuroka a'e kwaima'e ekoty. ¹⁸Nivoi mǎ'ě omo'y ee mǎe kō ve uu. A'e kō oporegeta ai wetē ee. Ajamã'ě manyvo jaa rōwā oporegeta ai ee kupa. Āmē ajipy'amogeta amātejē tite: " 'Pauru noerovijai teipō jōvijā wasu Sesa ayvu pojy', e'itā ipō kupa", a'e tite. Ne'i ajamã'ě kupa. ¹⁹Kee e'i kōrijō tē kupa: "Janejare'e rerovijaa rupi katu rōwā Pauru ekoi ipi", e'i kōrijō tē kupa. Āmō, Jesu eu ijupe mǎ'ě mǎnōa rē ijayvuvaja vaja kupa mijā. Omānōma a'e. Ajamã'ě Pauru: "Opoerapa. Oiko mijē", e'i ijupearà mō. Aepo e'i rewarà mō tē opota omojaiwe ijuka kupa.

²⁰– Ajawyi manyvo na'e'āi tesō ky'y, aepo rapijarà ayvu aenu remē, e'i. Ajawyi manyvo na'e'āi teve aporegeta ky'y. Naikoi eporegetaa. Ajawyi

a'e Pauru pè: “Nerepotai pō neo Jerusarē taa kyty, a'e pè tè si nerekoa takuwa?” a'e. ²¹Ajamā'ē Pauru ojimokasità, kee javo: “Jōvijā wasu Sesa po pè emono rejupa, a'e ky'y!” e'i. Ajawyi a'e pè amonotà tatui ky'y. Ajamā'ē ike jimopā'āga pè tui jē rā'ī upa, e'i. Amono jē sota kō toārō jē upa, ajaatetà amonooka jōvijā Sesa kyty, e'i kovenatu Pesitu jōvijā Akiripa pè.

²²Āmē aepo wenu Akiripa remē, e'i:

– Ije ve apota amā'ē ee, tajapyaka ijayvu rē, manyvo e'itā pō oporegeta, e'i.

– Hoō, e'i kovenatu Pesitu. Kovi neenutā āmē, amuu remē, e'i ijupe.

²³Āmē kō'ēme jōvijā Akiripa uu ovāe jimoatya retā mē, okōjā Pereni reve. Jōvijā yru poko ikatuay mā'ē opypy eroike kupa. Āmō, sota kō rōvijā kō ve uu. Āmō, Sesareja taa rōvijā kō teve. A'e pè tui kupa remē, kovenatu Pesitu omono sota kō too Pauru pijarā mō. Weru āmē kupa.

²⁴Āmē kovenatu Pesitu e'i ijupe kō:

– Jōvijā Akiripa. Āmō, pirujē ike janereve tui māe kō ve. Pemā'ē āā kwaima'e rē. Aā rē tè Juteu kō ojikō'ō. Oporegeta ai ywete ee kupa. Jerusarē taa wānā kō. Ikewarā kō teve, e'i. “Ejukaoka” e'i ije kupa ipi. ²⁵Ajamā'ē a'e eupe: “Manyvo nijareko'āi ijuka”, a'e. “Mā rē nijajuka'āi, nimanyvoi ekoi rewarā mō”, a'e eupe. Ajamā'ē āwī ywete ojime'ētā jōvijā wasu Sesa po pè. Ajawyi, “Hoō, oromonookatā āmē ky'y”, a'e kōrijō tè āmē ijupe.

²⁶– Ajamā'ē nakuwai manyvo a'etā ikusiwa kareta rē imonooka eeve jōvijā Sesa pè, tokuwa manyvore pō jamonooka. Ajawyi age'e aeru ike penovake. Jōvijā Akiripa rovake ywesō aeru, tojimome'u penovake. Maevo āwīvo remē tè oikotā ayvu takusiwa ee ky'y. ²⁷Kee rewarā mō. Temimopā'āgwerā jamonooka jōvijā Sesa pè remē, kareta irōromō tè apijarerā jamono ipi, tokuwa manyvore pō a'evo. Kareta e'āte nijamonooka teywetei ipi, e'i kovenatu Pesitu.

Pauru ojimome'u jōvijā Akiripa rovake remēwarā

26 ¹Ajaire jōvijā Akiripa e'i Pauru pè:

– Ene ppy ejireko katu ayvu ai wyi, e'i.

Āmē Pauru opojai tesō oporegetatā. Kee e'i ijupe:

²– Jōvijā Akiripa, ejapyaka eayvu rē aporegeta neupe remē. Juteu rōvijā kō emojaiwe tesō ipi, e'i. Ajawyi age'e aporegeta katutā ajireko katua rē, e'i. Ije age'e eroryvay, nerovake ajimokasità ee kō, ijayvu ai eupe kupa rewarā mō. Pirujē Juteu rōvijā kō ayvu ai wyi ajireko katutā aiko.

³Niwasu'āi aporegeta ene remē, nekuwa Juteu kō rekoa ipi rewarā mō. Ajawyi a'e ene. Ejapyaka katu rā'ī eayvu rē aporegeta ene remē, a'e ene, e'i.

⁴– Aā Juteu kō ekuwa manyvo aiko eja'yry remeve erena pè maekwerā, ajaate age'e. Okuwa manyvo aiko Juteu yvy rupi remē teve kupa, Jerusarē taa rupi aiko remē. Omā'ē ere kupa ipi rewarā mō ekuwa kupa. ⁵Pariseu

teve ije, ivo kō. A'e kō ywesō tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu ekoi mǎe kō.^v Ije ywesō kō a'e rupi ajimokasiay aiko mijã. Ajikuwa katu a'evoa rōmō aiko mijã. Karamoe remeve ajikuwa katu. Ajawyi pirujê erekoa okuwa kupa. Opota omome'u kupa remê, e'itã ãmê kupa. Ewari tē sō remê, okuwa tary ve ãmê ewarikwerà kupa. Ere awi ãmê ijupe kō esa, e'i.

⁶– Karamoe remê Janejare'e kee e'ipa orerãmōi kō pè: “Amomoeratã omãnō mǎe kō kãramō”, e'i. Aepo jaa pè “aje ywete” a'e rewarà mō ojikōō ere kupa. A'evoa rã aārō jê rewarà mō teve. Ajawyi tē ereru nerovake kupa. ⁷Ajamãê ije kōrijō tē rōwã a'evoa aārō. Pirujê eretãrãgwerà Juteu kō wyive wārō, 12 atyry kō jeapyrerã kō wyive. Wārō jê kupa remê, werovijã teãmã Janejare'e imoe'e kupa ipi, evo ve. Pya rupi, 'arã rupi ijayvu rupi ekoi kupa ipi, wārō jê kupa remê. Ajamãê, “Aje ywete Janejare'e omomoeratã omãnō mǎe kō”, a'e rewarà mō, ojikōō ere kupa. Aepo jaa rewarà mō tē age'e emojaiwe nerovake kupa, e'i jōvijã Akiripa pè.

⁸Kee e'i rãrã Pauru Juteu kō pè, uu imojaiwe mǎe kō pè:

– Kee pejê tite pō? “Janejare'e nomomoeraoka'ãi omãnō maekwerã kō”, pejê tite pō? Ije ve ãmō rupi teve ajipy'amogeta ipi mijã, e'i.

⁹E'i jê Pauru jōvijã Akiripa pè:

– Ije ve ãmō rupi teve ajipy'amogeta ipi mijã, e'i. “Aje rōwã Jesu Nasare taa wãnã ayvu”, a'e tite mijã, e'i. Ajawyi kee a'e tite ipi mijã: “Pirujê Jesu koty rewarà kō tamomorijau”, a'e. Ajawyi pirujê a'evoywe'e tite areko kō ipi, e'i. Amojaiwe kō ywe'e tite kō ipi mijã, e'i. ¹⁰Jerusarê taa pè a'evoywe'e aiko ipi mijã. Ikoty rewarà kō amojaiwe imopãã ipi mijã. Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijã kō ayvukasia rupi a'evoywe'e areko kō ipi mijã. Oorerōvijã kō omojaiweoka kō ijukaoka remê, “i'ete” a'e kōrijō. Ije ve naesa tari kō ipi mijã.

¹¹– Ajawyi a'evoywe'e aiko maekwerã tē ije, a'e ajupa ene. Ajimokasi ywe'e tite, “Jesu rekoa toity kupa”, a'e tite rewarà mō. “Peja'a jê sō Jesu rē remê, poromomorijautã ãmê”, a'e ipe ijupe kō ipi. “Poromopã'atã poroapisi”, a'e ipe teve ijupe kō mijã. Nopoi tite Jesu ayvu wyi kupa remê, amomorijau kō ipi. “Topoi ekojê iwiyi kupa”, a'e tite rewarà mō a'evoywe'e areko kō ipi mijã. Napotai tesō kō eewarã kō aenu. Ajawyi taa taa rupi aa Janejare'e ayvu rē jimo'ea retã kō rupi ipi. Jesu koty rewarà kō amomorijau, Juteu kō rena kō rupi. ãmō, Juteu rōwã mǎe kō rena kō rupi teve a'evoywe'e aiko ipi mijã. A'e rē ywesō aja'a ipi mijã. A'evoywe'e aiko puku tesō mijã, e'i Pauru Akiripa pè upa.^w

Pauru omoteeawerã omovyvy remêwarã

(Jesu koty rewarà kō 9.1-19; 22.6-16)

¹²E'i jê Pauru:

– ãmō 'ary pè kō Tamasiku taa kyty aa, Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōvijã kō ayvu rupi. A'e kō remikusiwarerã rupi tapyy Jesu koty

^v 26.5 J.K.R. 23.6; Prp. 3.5 ^w 26.9-11 J.K.R. 8.3; 22.4-5

rewarà kō mijã. ¹³Ajamã'ē Tamasiku pijarà rupi aa poromopã'âtã aiko remeve, Janejare'e emoteeoka ãmē ky'y. Jane 'aryvo katu kwaray remē kō a'evo. ãmē kwaray vo sō mã'ē owyjy ore'aryvo. Erupi oo mãe kō 'aryvo ve owyjy. A'e ywesō poroeakwaso kwaray wyi. Ore'aryvo katu itãrawã oreãrimã. ¹⁴ãmē erupi oo mãe kō reve oro'apa katu tesō vvyu. ãmē moregeta aenu, a'e kwaray vo sō mã'ē pupe wyi. Eayvu rupi tē oporegeta, Juteu kō ayvu rupi, Epereu kō ayvu rupi. Kee e'i ije: “Sauru! Sauru! Epy'amopirai sō erereko rejupa!” e'i. “Ni'ei nejimokasi epe erovake remē! Nevote nejimoai ywe'e titetã ãwivo remē”, e'i ije.

¹⁵– ãmē a'e ijupe: “Ava pō ene, Jōvijã?” a'e. E'i ije ãmē: “Jesu tē ije. Epy'amopirai erereko rejupa mã'ē tē ije”, e'i. ¹⁶“Ajamã'ē ka'e ene. Epõ'ã jēsì ekwa. Oropyteporopa eremĩgwai rōmō tereiko, ãwivo age'e nemã'ē ee mã'ē teremojenu erokwa ãmō kō pē. Ajawyì tē age'e ajikuwapa neupe ky'y. Aepo a'e ene maekwerã teremojenu teve, manyvo a'etã mijē pō ajaire neupe. ¹⁷Neayvu noenu tari mãe kō opotatã nemoai. Juteu kō wyi. ãmō, Juteu rōwã mãe kō wyive. Ajamã'ē oroereko katutã iwyi kō nerereko. Oromonotã ijupe kō, ¹⁸ãwisō teremotekokuwa kō. Aje ywete mã'ē rē tē nemotekokuwa kōtã. Teko aia wyi nerova kōtã, ekoty rewarã kō rōmō toiko kupa ky'y”, e'i ije. “ãjãgai rōvijã Satanasi kasia wyi nemomoi kōtã ekoty imuu. Ere eako'i mãe kō apy'aky'a'otã. ãmē Janejare'e 'awyjepa' e'itã ijaiwererã kō pē ky'y. Oupewarã kō rōmō werekotã ãmē, pirujē ere eako'i mãe kō reve”, e'i Jesu ije, e'i.

“Janejare'e ayvu mojenuarã rōmō aiko ky'y”, e'i Pauru mã'ē

¹⁹E'i jē Pauru oporegeta:

– Ajawyì kee a'e ene, jōvijã Akiripa. Arovija ayvu yva pupe wyi ojenu ije mã'ē, e'i. ²⁰Ajawyì Tamasiku taa pē ppy amojenu, e'i.^x Ajaire Jerusarē taa pē. Ajaire pirujē Juteja vvy rupi. Juteu kō pē amojenu erokwa. ãmō kō pē teve amojenu erokwa, Juteu rōwã mãe kō pē. Kee a'e ijupe kō: “Tapejimosioka peaiwererã rē. Tapejimome'u Janejare'e pē peaiwererã reityppyypaoka”, a'e ijupe kō. “Awyje Janejare'e koty rewarã kō rōmō tapeiko ky'y. ãmē tē pejikuwatã aje ywete Janejare'e kyty pejirova mãe kō rōmō peikotã”, a'e ijupe kō ipi, e'i.

²¹– Aepo a'e rewarã mō tē Juteu kō epyy, Janejare'e moe'ea retã ppy pēaju remē. Opota ejuka kupa. ²²Ajamã'ē Janejare'e epãtavō. Ajawyì ijayvu amojenu aiko. Pirujē ãmō kō pē amojenu jenu aiko, ojimojōvijã mãe kō pē. ãmō, jōvijã e'ã kō pē teve. Pirujē jane kō pē amojenu. Janejare'e ayvu mojenuarã kō ayvukwerã vo ve eayvu. ãmō, tãmō Moisesi ayvukwerã vo eayvu. ²³Kee e'i amãtejē kupa maekwerã: “Janerereko katuarã, ojimomorijautã mãe

^x 26.20 J.K.R. 9.20,28-29

rã teãmã. Omãñõtã mãe rã teãmã teve. A'e ypy opoeratã mãñõa wyi mãe rã teve. A'e teve Janejare'e Remimuurerã ypy mãñõa e'ã wãparõtã. Omomoera rewarã mō, kee jaa ojikuwa. Kãramō omãñõ mãe kō omomoera tarã mijẽ eraa okoty opyri toiko karuaru kupa. Juteu kō. Juteu rōwã mãe kō ve”, e'i maekwerã. Aepo tãmō Moisesi e'i. ãmō, Janejare'e ayvu mojenuarã kō ve aepo e'i, e'i Pauru ijupe.^y

²⁴Aepo Pauru e'i oporegeta ojireko katu upa remẽ, kovenatu Pesitu wayvo tesō wapukai javo ijupe. E'i:

– Pauru! Nereawyry sipō? Nejimotekokuwaway sipō nereawyry rōmō? e'i tite.

²⁵ãmẽ Pauru e'i ijupe:

– ãñĩ, nereawyryi, jōvijã! Ikatu tẽ aiko ipi. Neãkãgai teve aiko, e'i. Ajamã'ẽ aje ywete aepo a'e, e'i. ²⁶Jōvijã Akiripa okuwapa katu a'evoa, tyvija rupi rōwã rewarã mō. Ajawyi aepo a'e kuwa eminu rōmō, e'i.

²⁷Ajaire jōvijã Akiripa pẽ e'i jẽ:

– Jōvijã Akiripa, akuwa “aje” ere Janejare'e ayvu mojenuarã kō remikusiwarerã pẽ ipi, e'i Pauru.

²⁸E'i jōvijã Akiripa ãmẽ ijupe:

– “ãmẽ teipō Kiristu koty rewarã rōmō ekoitã!” ere tite sipō ije? e'i. “Aepo a'e remẽ teipō werovijatã”, ere tite sipō eupe? e'i ijupe.

²⁹– ãñĩ! e'i Pauru. Ajamã'ẽ Janejare'e pẽ aporegetatã neupewarã mō. “Jōvijã Akiripa nera'yry Jesu rẽ ‘aje’ te'i, evo”, a'etã. Neupewarã mō rōmō'ite rōwã ajamã'ẽ aepo a'etã, e'i. Pirujẽ jane kō age'e eayvu rẽ ojapyaka upa mãe kō pewarã mō ve aepo a'etã. Evo tapeiko pirujẽ. Ikatuay wetetã ãmẽ. Ajamã'ẽ napotai kōrijõ tẽ pepokwaa, evo, e'i Pauru jōvijã Akiripa pẽ.

³⁰Aepo e'i paire, pirujẽ a'e pẽ tui mãe kō opõ'ã oo. Kejõ. Jōvijã Akiripa, okõjã Pereni reve. ãmō, kovenatu Pesitu. ãmō, taa wãnã rōvijã kō. ãmō, sota rōvijã kō. A'e kō opõ'ã oẽ oo Pauru rẽ oporegeta. ³¹Oẽ oo kupa remẽ, kee e'i ojiupe kupa:

– Nimanyvoi 'eteay ekoi mã'ẽ tẽ ãwĩ kwaimãe. Manyvore ywete sipō omopã'ã kupa? Ajawyi, “Tijajuka ãwĩ”, naoty kuwa'ãi ijupe mijã! e'i ojiupe kupa.

³²ãmẽ kee e'i jōvijã Akiripa kovenatu Pesitu pẽ:

– Ije sō remẽ amoẽoka kuwa jimopã'ãga pupe wyi ãwĩ, e'i. Jōvijã wasu Sesa rẽ sō nojimokasi remẽ, jamoẽ kuwa ãmẽ. Ajamã'ẽ aepo e'ipa rewarã mō, nijamoẽoka'ãi ky'y. Ajawyi tijamonooka kōrijõ tẽ jōvijã wasu Sesa pẽ, e'i jōvijã Akiripa ijupe kō.

^y 26.23 1Kor. 15.20; Isa. 42.6; 49.6

Pauru Romã taa kyty oo remẽwarà

(27.1—28.31)

Pauru Romã taa kyty ootà remẽwarà

27 ¹A'evu paire kovenatu Pesitu e'i Pauru pewarà mō:
– Hoō! Too nẽ Romã taa kyty Itaria yvy pè, jōvijã wasu Sesa rovake! e'i ky'y.

Ajawyi orootà ky'y. Ije ve aatà Pauru rupi. ãmẽ Pesitu ome'ëoka rãĩ Pauru sota rōvijã mō po pè toãrō jẽ upa. Juriu eu a'e rerà pè. Sota atyry kō rōvijã tẽ Juriu. A'e sota atyry kō pè jōvijã wasu pyriwarà kō eu. ãmō temimopã'ãgwerà kō ve ome'ëoka kovenatu Pesitu Juriu po pè, toãrō jẽ eraa kō oo kupa remẽ jōvijã wasu koty. [Nawiu rupi orootà. Yvytu rè tẽ wata mã'ẽ a'e nawiu. A'evu mã'ẽ pè oiko kamisa pevu, vytytu mokasia rōmō.^z A'e rè vytytu ikasiay nawiu rooata.]

²ãmẽ ajaire nawiu ovãe, Ataramiti taa kyty wyi uu mã'ẽ. A'e Asia yvy kyty ootà. Asia taa taa rupi ootà opyta pyta iko, pãranã reme rupi. A'e rupi orootà. ãmō, Jesu koty rewarà mō ve oo orerupi, Aritaku eu erà pè mã'ẽ. Tesaronika taa wãnerà tẽ Aritaku, Masetonia yvy pewarà. ³ãmẽ oroo ky'y. Kõ'ẽme orovãe Sitō taa pè. A'e pè orovãe remẽ, Pauru e'i sota rōvijã pè:

– Taa rãĩ ejimorypa kō resa, aã taa pè tui upa mãe kō resa, e'i.

– Hoō! Ekwa rãĩ ãmẽ neremimotarà kō ve terepyy iwiy kō, e'i.

Oporijauesa rewarà mō aepo e'i. Oroo rãĩ esa kō ãmẽ.

⁴Ajaire oroo mijẽ a'e taa pe wyi, nawiu rupi. Pãranã wasu oroasa oroo. ãmẽ ijyvyty ai. Ajawyi ypõ'õ wasu ovãe rupi tẽ oroo, vytytu ai e'ãma rupi. Sipiri eu a'e ypõ'õ wasu pè. ⁵Ajaire Sirisi yvy pyryvo orokwa. Pãpiria yvy pyryvo teve orokwa. Ajaire Mira eu taa pè mã'ẽ pè oropyta rãĩ. A'e Risia yvy pè. ⁶[A'e nawiu noo'ãi Romã taa kyty. Ajawyi oroo rãĩ oroẽ a'e taa pè.] Ajamã'ẽ ãmō nawiu ovãema Aresãtiria taa pe wyi. A'e ootà Itaria yvy kyty, Romã taa kyty.

Ajawyi sota rōvijã orereroike mijẽ orereraa nawiu rupi. ⁷Mewe tẽ oroo ky'y, ikasiay vytytu nawiu sã rè rewarà mō. Ijatyry tesõ ge tekou nawiu pupe oroke oroiko. ãpẽjyay oroo orovãe Kinitu taa pè. Vytytu ikasi mã'ẽ nomojãnokari nawiu (kwaray ãma kyty). Ajawyi wãĩ ovãe rè tẽ orokwa oroiko rãĩ. Ypõ'õgwerà rovae rupi orokwa oroiko. Kereta eu a'e ypõ'õ wasu pè. Ajawyi Saumoni taa rupi ve orokwa, ypõ'õ wasu ovãe rupi oroo remẽ. Nijyvyty ywe'e'i a'e rupi. ⁸ãmẽ oroo jẽ Kereta ypõ'õ wasu myterà rupi, ypõ'õgwerà reme rupi. ãmẽ waypete jẽ oroo remẽ. Ajawyi taa mō

^z 27.1 *Veileiro*

pè oropyta rãĩ. Jãemijarà ikatu mã'ê eu a'e taa pè. A'e Raseja taa pyri'ije'ê sa'u tẽ. ⁹Ipojoy ai pãranã wasu a'êvo remẽ. Nawiu kô noo'ãi a'êvo remẽ ipi. Orokuwa pãranã ipojoy remẽ ipi. "Ãmãnã kyrypy remẽ a'êvo ipi", oro'e teãmã. Ajawyi oropyta rãĩ kuwa a'e pè mijã. [Ajamã'ê sota rövijã sikaepo ojikôtevẽ jẽ iko, opota oo amãtejẽ ovãe Romã taa pè rewarà mõ.

– Nikatui ijaty ge römõ tesõ jaiko nawiu rupi remẽ. Ja'e jẽ! e'i ywe'e tite.]

Ajamã'ê Pauru okuwa ipojoy ai oroasa jètã sõ oroo remẽ. Ajawyi kee e'i epe tõvijã kô pè:

¹⁰– Ipojoy aità siasa jẽ sõ jaa remẽ, ejimorypa kô, e'i. Moma'e kô pirujẽ opatã nawiu reve, e'i epe. Maevo jane ve japatã, e'i. Ikatu kuwa ike japyta rãĩ remẽ, e'i epe.

¹¹Ajamã'ê kee e'i jẽ nawiu jarã rövijã:

– ãnĩ! Nimanyvo'ãi jaa jẽ remẽ! e'i ywe'e tite.

Nawiu jarã teve aepo e'i. A'e kô ayvu ywesõ sota rövijã werovija ywe'e tite Pauru ayvu wyi.

¹²– Jaa jẽ kuwa Penisi taa pè japyta, e'i pirujẽ jane kô. Aã taa pè nikatu ywe'ei japyta jẽãmãnã kyrypy remẽ, vyvutu ikasiay ike rewarà mõ. ãmõ, ãmãnã oky wete teve, e'i kupa.

A'êvo oroo tarepe orovãe Penisi taa pè. A'e teve Kereta ypõ'õ wasu pè tui. Vyvutu nikasi ywe'ei Penisi taa pè ipi. Ajawyi aepo e'i kupa.

Yvytu ai opokou Pauru kô remẽwarã

¹³Ãmẽ oroo jẽ oroiko remẽ, nijvyvutu ywe'eive mijã. Ajawyi oryvay ywe'e tite iko kupa.

– Javãetã ipõ, e'i tite kupa.

Ãmẽ nawiu momãatãa ipowyijay mã'ê^a wekyi mijẽ inõ nawiu pupẽ kupa, vyvutu nawiu toeroata jẽ. Ypõ'õgwerã reme pyri'ije'ê rupi orokwa.

¹⁴Ajamã'ê py'awarã mõ vyvutu ai wasu werojivy jivy tesõ! Kwaray yke kyty wyi a'e uu, ypõ'õgwerã 'arã rupi. Ajawyi opeju nawiu eraa wayvo.

¹⁵Ãmẽ nawiu jarã manyvo noereko'ãi imomãatã. Ajawyi omoane'e kōrijõ tẽ vyvutu toeraa. Noterẽ gatui nawiu oo ky'y. Vyvutu ai rupi kōrijõ tẽ oo.

¹⁶Ajawyi orojipota rãĩ vyvutu ai wyi, Kauta ypõ'õgwerã pyri'ije'ê. Oiko yarã ra'yry mõ nawiu rẽ ojiãpasĩ mã'ê, mārãnai mēwarã rã. A'e ojora imokatu nawiu kwarã pè kupa. ãpẽi weroike imokatu kupa, vyvutu ai ywete rewarã mõ. ¹⁷Nawiu jarã remĩgwai kô tẽ weroike. Aja paire nawiu ookwa okwa kupa, vyvutu tooka oka e'ã. Okyje ai tẽ kupa ky'y. Kee e'i kupa:

– Ovajarã kyty ysĩ rena oiko, Siti eu erã pè mã'ê. Natypyĩ a'e pè, e'i. Maevo opã'ãtã nawiu a'e rẽ ojika jika, e'i kupa.

a 27.13 *Âncora*

Ajawyi kamisa yvytu weroata mǎě omowyjy imokatu kupa.^b Aja paire oo jē nawiū ky'y. ¹⁸Ijyvytu ai ywete jē. Ikō'ēma tesō yvytu ai. Ajawyi moma'e kō wekyi epe imopopo pāranā pupe kupa.

– Tivevui a'u ekojē, e'i tite kupa.

¹⁹Kō'ēme ijyvytu ai jē upa. [Āmē ywesō okyje ai kupa ky'y.] Ajawyi kō'ēme moma'e kō mō wekyi mijē imopopo pāranā pupe kupa, ipowyi mǎe kō. ²⁰Ajamǎē ijyvytu ai jē upa. Āmānusu jē upa. Okyru ywete jē āmānà upa. Kō'ē kō'ēve oky āmānà. Ajawyi 'arà pātō kō'ē kō'ē tesō upa! Jaytata kō nojisai teve pya. Mapejō ke rōmō tesō a'evo oroiko ky'y. Ajawyi norokuwai maty pō orootà mǎě ky'y. Manyvo noroiko'āi āmē ky'y. Ajawyi:

– Japatà tē ky'y! oro'e kōrijō.

²¹Nojimi'ui rā'ī tesō iko kupa ky'y, okyje iko kupa rewarà mō. Āmē Pauru opō'ā jane kō mytery pē kee javo ijupe kō:

– Ejimorypa kō, pejapyaka eayvu rē aporegeta peupe remē. Āwī pē itōkō a'e ipe pejē! Napeenui ywe'e tite eayvu! “Tijajisyry e'ā rā'ī”, a'e ipe itōkō pejē, Kereta ypō'ō wasu pē jaiko jē remē, e'i. Āmē “hoō” pejē sō remē, nāwī vo'āi kuwa age'e mijā! ²²Ajamǎē tapekyje e'ā. Nijamānō pe'ī'āi ajamǎē, e'i. Nawiū kōrijō tē opatà, e'i. ²³Kwee apouvai remē, Janejare'e wemīgwai yvapewarà mō omuroka ekoty. A'e remīgwai tē ije. A'e amoe'e ipi, e'i. A'e remīgwai yvapewarà uu ekoty remē, oporegeta ije. ²⁴“Terekyje e'ā, Pauru!” e'i. “Napemānō'āi. Neo jētà nevāe jōvijā wasu Sesa pyri. A'evoa rōmō Janejare'e penejatà, nerupi oo mǎe kō ve”, e'i Janejare'e remīgwai yvapewarà ekery pē. ²⁵Ajawyi tapejimokasi, a'e pejē. Akuwa aje ywete Janejare'e e'i ipi, e'i. Ajawyi akuwa nijanemomaoka'āi, e'i. ²⁶Ajamǎē ypō'ōgwerà mō rē tisiraa nawiū imoja, e'i Pauru ijupe kō.

[– Haa! A'evotà si! e'i āmē kupa.]

²⁷A'evo jē. Nawiū rē ikasi ywete jē yvytu ai upa. Weraa jē pāranā wasu rupi, Atiria eu pāranā pē mǎě rupi. 14 kerà rōmō tesō werokwapa yvytu ai ky'y. Āmē pyaikatū remē, nawiū jarà remīgwai mō e'i:

– Yvy pyri'ije'ē jaiko ky'y! e'i. Japatà maevo ky'y! e'i.

²⁸Ajawyi yy typya mosā'āga omomo yy pupe esa kupa. Wekyi remē, typya okuwa kupa. 40 meturu rōmō typy a'e pē. Ajaire sa'u omomo mijē esa. 30 meturu rōmō kōrijō tē ky'y. Natypy ywe'ei ky'y. ²⁹Ajawyi āmē ywesō okyje jē kupa, takuru kō rewarà mō. Nojisai 'eteay, pyaikatū rewarà mō. Nawiū momāatāa ipowyi mǎe kō omomo opyta pe wyi, irōte rōmō. A'evo paire oporegeta ojarà rā'āga kō pē kupa.

– Kuise'ē emokō'ēoka toromǎ'ē gatu nawiū rape rē! e'i epe kupa.

³⁰Āmē nawiū jarà remīgwai kō omowyjy yarà ra'yry yy pē.

– Nawiū momāatāa ipowyi mǎe kō oromowyjtà nawiū sī pe wyi! e'i rā'āga owari rōmō kupa.

^b 27.17 Karai kō *vela* e'i.

[Na'evô'ai kupa ajamãê. Ojava vijatà oo kupa rewarà mō tè aepo e'i kupa. "Nawiu opa e'ãve", e'i tite kupa.]

³¹Ajamãê Pauru a'evoa okuwapa. Ajawyi omome'u sota rōvijã pè. ãmō, sota kō pè.

– ãwī kō ojavatà oo! e'i. Janereity sō oo kupa remê, japatà ãmê, e'i Pauru.

³²Ajawyi, sota kō yarà ra'yry ã weta ity imono yy pupe, nawiu jarà remīgwai kō tojava e'ã upi.

³³Kō'ema mē Pauru oporegeta jane kō pè, tojimi'u rãĩ kupa ky'y. E'i ijupe kō:

– Pemã'ê! Tapejimi'u rãĩ! e'i. Kweevewarerà ve napejimi'ui. Mōrijō semana rōmō tesō a'evô, e'i. ³⁴Ajawyi age'e tapejimi'u rãĩ ky'y. Tapekasi katu nê. Tapejimo'ãgatu teve ikō nê. Napepa'ãi, e'i ijupe kō.

³⁵ãmê Pauru aepo e'i paire, meju wekyi imosãi ijupe kō. Oporegeta rãĩ Janejare'e pè eminu kō rōmō. Ajaire openo peno meju iwa ãmê ky'y.

³⁶Orekasi katuay ky'y, orojimi'upa katuay ãmê rewarà mō. ³⁷Oreaty tesō nawiu pupe. 276 rōmō tesō ore, pirujê remê. ³⁸Ajaire, orojimi'u paire, temitã rã'ãigwerà^c kurerà oromopopo imono yy pupe. ["Tivevui jê nawiu", oro'e rewarà mō.]

Pirujê orovãe yy reme pè ky'y remêwarà

³⁹ãmê kō'ema mē nawiu jarà omã'ê wemīgwai kō reve yvy rê. "Mã yvy pãwī?" e'i tite kupa. Ajamã'ê omã'ê yy jirojivya rê kupa. A'e pè uve ysī jipykuikwerà. Ajawyi,

– Wãi ysī rê siraa nawiu imoja! e'i kupa.

⁴⁰ãmê weta nawiu tōpasã ity imono kupa. Imomãatãa kō oyvypa oo ãmê. Ypykuita ã kō ojora teve kupa. ãmê kamisa ipevu mãê omovevu mijê ipe ijãpasĩ imō'ã kupa, ysī rupi katu yvytu toeraa. ⁴¹Ajamã'ê oiko sikaepo ysī natypyĩ mã'ê a'e pè, pãranã pupe. Ajawyi a'e rê nawiu opãã isĩ gytyre upa. Nawiu ropyta rê opipo pipo ywete yy. Ajawyi ooka oka tesō nawiu ropyta ky'y. ⁴²A'evô remê sota kō e'i ojupe:

– Temimopã'ãgwerà kō siapisitã rãĩ to'yta e'ã ojava janewyi oo kupa! e'i tite kupa.

⁴³Ajamã'ê sota rōvijã nopotai Pauru ojuka kupa. Ajawyi noapisioka kōi. Kee e'i kōrijō:

– E'i katu o'yta o'yasa mãe kō ypy joãkã mō too yy reme kyty, e'i.

⁴⁴Ajaire ne'i katui o'yta mãe kō takypy rupi to'yasa oo kupa. Yvyra jimo'ikwerà 'arà rupi too kupa. Nawiu pëgwerà rupi teve, e'i.

A'evô oroereko ãmê, ajaate pirujê orovãe yy reme pè ky'y. Nomãnō pe'ĩ jane mō yy pupe.

^c 27.38 *Trigo*

Mauta ypō'ō wasu pè oroiko remēwarà

28 ¹Orovāema yvy 'aryvo ky'y. Pirujē noropai. A'e tē orokuwa Mauta eu sikaepo ypō'ō wasu pè. ²A'e wānà kō, mire'eay jome kupa. Ajawyi orepopypy katu kupa orovāe remē. Āmē jakatu āmānà oky wete jē. Irōwā ywete. Ajawyi tata omonururu kupa torojipe'e ee. ³Āmē Pauru jape'a kure kurerà kō omovyvy eru remē, moe revejē sikaepo omovy eru. Ajawyi jape'a omono mono tata pupe upa remē, a'e oē tata raku wyi iposu'u. ⁴Āmē a'e wānà kō omā'ē ee remē, kee'i kupa:

– Haa! Manyvo pāwī! Maevo mirà ojuka maekwerà tē āwī! Emā'ē! Pāranā pupe ojipypy ipe remē, nomānōi. Ajamā'ē age'e si omānōtā ky'y, waiwererà repy rōmō! e'i tite kupa.

⁵Ajamā'ē Pauru nomānōi. Ojipomoviva viva moe reity tata pupe. Nimanyvoi a'evō remē. ⁶Āmē a'e wānà kō e'i tite:

– Iporurutā ajaire maevo! Py'awarà mō omānōtā! e'i tite kupa.

Ajawyi wārō puku sa'u ipe esa kupa. Ajamā'ē Pauru nimārāi 'eteay. Ajawyi e'i kupa ky'y:

– Haa! Manyvo pāwī? Nomoay'āi moe osu'u remē. Janejarà tē maevo āwī! e'i tite kupa.

⁷Āmē ajaire oroo a'e wānà kō rōvijā retā gyty. Pupiriu eu a'e jōvijā pè. A'e orepopypy katu teve. Moapy 'arà rōmō oremomyta opyri. ⁸A'e ruu sikaepo ikaray wete. Evikay teve. Ajawyi Pauru oike etā wryy pè esa. Janejare'e pè oporegeta ijupewarà mō. Ajaire wākāmyy imokatu. ⁹Ajaire a'evōa ojenu pirujē jane kō pè. Ajawyi itekorā mae kō weru eru Pauru pè tomokatu kupa, pirujē a'e pewarà ypō'ōgwerà pewarà itekorā mae kō.

¹⁰⁻¹¹Āmē oroiko puku rā'ī a'e pè nawiu rārō. Moapy jay tesō oroārō a'e pè. Muruwapa tesō āmē ky'y. Āmē tē nawiu mō uu ky'y, a'e ypō'ō wasu pè tē āmānà werokwapa mā'ē. Aresātiria taa kyty wyi a'e nawiu uu. A'e nawiu sī rē oiko teminōgwerà, “Janejarà monosīgwerà” eu ijupe mā'ē. A'e nawiu rupi oroo ky'y. Āmē pirujē Mauta wānà kō ome'ē tepe'yte moma'e kō oreupe toroeraa ore mojikuwapa rōmō.

¹²A'e pe wyi Sirakusa taa kyty oroo ky'y. A'e pè orovāe remē, moapy 'arà rōmō oroiko rā'ī. ¹³Ajaire oroo mijē āmō taa kyty. Rejiu eu a'e taa pè. A'e pè pe'ite oroke. Kō'ēme orojeapy oroo. Oroo oroiko remē, yvytu orerakypyrrerà kyty wyi opeju nawiu eraa. Mōrijō 'arà rōmō oroerokwapa orovāe Peteori taa pè. ¹⁴A'e pè Jesu koty rewarà kō mō oroesa. A'e kō:

– Pepyta rā'ī ike, e'i oreupe. Pe'ī semana rōmō pepyta rā'ī, e'i kupa.

Oropyta rā'ī āmē. Pe'ī semana rōmō a'e rupi oroiko ipyri kō. Ajaire oroo a'e pe wyi pee rupi tē ky'y, ajaate Romā taa kyty oroo orovāe. ¹⁵Āmē Jesu koty rewarà kō Romā wānà kō okuwapa sikaepo orovāetā mā'ē. Ajawyi taa miti kō pè orerārō kupa. Apiu eu a'e taa miti pè. Āmō pè “Moma'e pyya” eu a'e pè. Āmē Pauru omā'ē orerōvaisiārā kō rē remē, oryvay ee kō. Omoe'e Janejare'e a'e kō rē.

Romã taa pè orovãe remëwarà

¹⁶ ãMë orovãema Romã taa pè ky'y remë, sota rövijã omono rã'i Pauru ovote toiko a'e rupi. Ajamãë omono jë sota mō toārō jë iko.

¹⁷ Ajaire moapy oke paire, Pauru omuroka Juteu rövijã kō mō totuu okoty, a'e wānà kō mō.

– Pejo ikō eresa nē, tijajimogeta, e'i imono ijupe kō.

ãMë uu ojimoaty ipyri kupa. ãMë e'i Pauru ijupe kō:

– Eretārāgwerà kō. Erewarà maevo ojenupa pejë, kee e'i Jerusarë taa wānà kō mālë: “Pauru oiko teitete tē iko”, e'i mālë. ãMō, “Tāmō Moisesi remikusiwarerà noerovijai iko ipi”, e'i mālë. Aepo e'i kupa rewarà mō emopãã Jerusarë taa pè kupa, äwisō nimanyvoi epe aiko remë. Romã wānà kō rövijã kō po pè eme'e temojaiwe kupa, e'i Pauru. ¹⁸ Ajawyi a'e kō erãã esa. Ajaire e'i kupa: “Manyvo rewarà mō pō äwĩ ojukatà kupa, äwisō nimanyvoi epe ekoi remë?” e'i eupewarà mō kupa. Ajawyi opota ipe emoëoka kupa. ¹⁹ Ajamãë janerövijã kō opota katu jë emopãã, e'i. Ajawyi si ije yveve ka'e: “Ije ywete taa tajime'ëoka amätejë jövijã wasu Sesa pè ajawyi, topi amätejë ewyi kupa”, a'e. Ajawyi tē erãtã eresa kupa. A'evō tesō ipe erereko kupa remë, naporegeta ai eretārāgwerà kō rē. Ajireko katu kōrijō tē ijayvu ai kō wyi.^d ²⁰ Ajawyi poromuroka tapejo eresa, tijajimogeta. Isaeu kō remiārō pè “aje” a'e rewarà mō tē epokwa kupa. Janejare'e Remimuurerà pè “aje” a'e rewarà mō, e'i Pauru.

²¹ Aepo e'i paire Juteu rövijã kō e'i:

– Ore ajamãë norokuwai ayvu ai nerewarà, e'i. Kareta mō ve novãei nerewarà, Juteja vyv kyty wyi. Nonuri teve jane mō nerewarà mojenu, e'i kupa.

²² E'i jë kupa:

– Ajamãë kee oro'e ene. Pirujë taa taa rupi jane kō oporegeta ai pene. “Nivoi Jesu koty rewarà kō”, e'i kupa toroenu. Ajawyi ene ywete oropota neremikuwa nemome'u ore, e'i kupa.

“Hoō” e'i Pauru.

²³ – Ajaire awi jajimoatyta japoregeta, e'i kupa.

A'evō ekoi ãmë kupa. ãMō 'ary pè ijatyray Juteu kō ojimoaty Pauru pyri. Janejare'e ayvu rē Pauru omotekokuwa kō, Janejare'e jane kō Rövijã wasu rōmō poroereko mālë rē. Jesu rekoa rē teve omotekokuwa kō. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi katu Jesu rekoa rē omotekokuwa kō. ãMō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō remikusiwarerà rupi katu omotekokuwa kō. Opota jane kō tokuwa, “Aje ywete Janejare'e Remimuurerà tē Jesu”, te'i kupa. Omotekokuwa puku kō. Ji'ive oporegeta ypy. Karupa remë tē tesō opi imo'ea kō wyi.

^d 28.19 J.K.R. 25.11

²⁴Āmē Juteu kō mō “aje ywete” e'i Pauru ayvu pè. Ajamā'ē āmōgwerà “aje” ne'i. ²⁵Ajawyi ojivy oo wetā kō gyty kupa remē, ojimogeta oo iko kupa. Ajamā'ē pirujē ojivyta remē, e'i Pauru imono kō:

– Karamoe remē Janejare'e Āg janerāmōi kō pè aje ywete kee e'i, a'e wayvu mojenuarà Isajasi rupi. ²⁶Kee e'i maekwerà:

“Ekwa kee tere ijupe kō:

‘Peenu remē, peenu tarepe.

Ajamā'ē napekuwa'āi manyvo jaa tē e'i.

Āmō, pemā'ē gatu tarepe ee.

Ajamā'ē napemā'ē'āi ee. Naperovija'āi teve eayvu', ere ijupe kō.

²⁷Ta'evo jēsi kupa. Totekokuwa e'ā jēsi kupa.

Tojiapyakwapyy jēsi eayvu renu tare'ā kupa.

Tojiovapyy jēsi teve kupa.

Opota sō kupa remē, wenu katu kuwa eayvu kupa mijā.

Ojivy mijē kuwa ekoty kupa mijā.

Wenu katu kuwa kupa āmē.

Otekokuwavyy teve kuwa kupa.

A'evo remē tē kuwa, ije poromomoioka kuwa ijaiwererà kō kasia wyi poromokatu”, e'i Janejare'e maekwerà.^e

²⁸Peupe tē aepo e'i amātejē! e'i Pauru. Ajawyi kee tapekuwa. Juteu rōwā māe kō pè tē Janejare'e emono tamojenu Jesu janerereko katua rewarà ky'y, e'i. A'e kō wenutā amojenu ijupe kō remē, pevo rōwā. Aepo a'e tapekuwa, e'i Pauru ijupe kō.

²⁹Aepo e'i paire, ojisryy oo kupa ky'y. Oo kupa remē, ay rupi tesō ojiayvuvaja vaja oo iko ojiupe kupa.^f

³⁰Āmē Pauru mōrijō kwaray rōmō tesō a'e pè ekoi. Tetā mō opyy rā'ī ojimoena iwryy pè. A'e pè jane kō oo oo esa remē, opota katu ipi.

³¹Oo esa māe kō pè Janejare'e ayvu omovyvy ipi, Janejare'e Janerōvijā ywete rōmō poroereko katua rewarà. Āmō, Janerōvijā Jesu Kiristu rewarà. Nojipirauī tesō Pauru oporegeta joupe remē ipi, okuwa ava pè nojiapyrasaoka'āi rewarà mō. Ava jē rōwā Pauru omomitā Janejare'e ayvu e'ey momewa wyi.

[Āmē awyjepa rā'ī akusiwa Jesu remimonokwerà kō rewarà ky'y.]

^e 28.27 Isa. 6.9-10 ^f 28.29 Kareta karamoe remēwarà kō pè jamā'ē remē, āmōgwerà kō pè vs. 29 uve. Āmōgwerà kō pè nuvei.